BSB Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Eglin, Raphael

Cheiragogia Heliana De Auro Philosophico Necdum cognito Unde Iuxta Facile Percipi potest tum opus Universalissimum totius Monarchiae Chymicae in Regno Minerali: tum omnes in suo quiq[ue] genere Universales eiusdem Regni Mineralis Lapides, Tincturaeve particulares

Marpurgi Cattorum 1612

Bibl.Sud. 717
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10726768-2

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

10726766

Bibl. Sud.
717

10728566

S161.Sud. 717

Abum. 7.

10726768

10726766

CHEIRAGOGIA HELIANA

De

AURO PHILOSOPHICO NECDUM cognito:

UNDE JUXTA FACILE PERcipi potest tum opus Universalissimum totius Monarchiæ Chymicæ in Regno Minerali: tum omnes in suo quisq; genere Universales ejusdem Regni Mineralis Lapides, Tincturæve particulares, cujus author,

NICOLAUS NIGER HAPELIUS,

Anagrammatizomenos.

Raphaël Eglinus Jconius.

ACCESSIT TRACTATUS

VENCESLAI LAVINII,

MORAVI,

De Cœlo terrestri, &c.

MARPURGI CATTORUM,

Ex Officina Rudolphi Hutvvelckeri

Anno cIↃ IↃ C XII

10726768

PROGRAM. AUTHORIS.

SUnt qui sæpè legant Chymicos multumq́ libellos,
Nec dena attingant post quoq́ lustra (scopum,
Nūc hûc, nunc illûc, incertis passibus acti,
Quos Labyrinthæis flexibus ire patet.
Sunt alij invidiâ tacti, qui cuncta recondunt,
Offusis tenebris impediuntq́ bonos,
Scilicet ut soli sapiant, soliq́ putentur
Esse sophi, queis nîl quã sua sponsa placet.
Æqueris hanc inter Scyllam, vastamq́ Charybdin
Alchymicam, in medio nostra carina natat:
Cholchidos auriferam ut si quando ad littora lanam,
Technophilus per me fortè referre queat,
Inscribat spolijs, anagrammate nominis apto,
MI NICOLAUS erat dux NIGER HAPELIUS.

BSB MÜNCHEN

OMNIBVS ARTIS CHYMICÆ STUdiosis benè agere.

QUanquam non erat animus pro tenui mea parte ullum scriptum, ullamvè speculationem in rebus Chymicis post disquisitionem de Helia Artista præterea de me edere, ponderatâ vel inprimis rerum hujuscemodi gravitate: tamen singularis quidam amor erga eos, qui huic arti proposito Christiano & studio pio adhærent (inter quos & viri Principes) me fateor hûc impulit, ut brevem hanc, sed perspicuam Cheiragogiam Heliam de Auro Philosophico, hactenus parum animadverso, committerem luci, eamq; communicarem dignis, etiam atq; etiam studiosè petens, ut eam diligenter pondera-

quam autem ab omni Alchymicæ artis praxi aliquamdiu abstinuimus, partim propter malevolentiâ quorũdam suffusos in nos animos, partim propter exantlata varia discrimina (quæ hîc recensere nimis longũ foret) partim denique propter offensam eorum, qui cùm nihil horum capiant, tempus in his teri nolunt: fit tamen, ut summè etiam prudẽtes quandoq; soleant quęrere utrumnè tanti pœnitere à nobis emptum sit, ut siliquas inanes quatere (ut ipsi loquuntur) posthâc simus desituri, nec ne? Quibus quin hac ipsâ Cheiragogia nostra respondere̅ facere nequivim̅: non certè quòd Chymicum studium non summi faciendum censeamus: sed quòd temporis usura, & vocationis necessitas hujus rei negotiationem

nem & pragmatejam nobis interdicat. Scripta est igitur horis subcisivis aperta hæc Tractatio à nobis de auro Philosophico necdum cognito, non Chymicorum stylo (ut solent) allegorico, sed plano, ut intelligatur Tinctura Solis hactenus occultata, additis aliis, quantum equidem revelare decuit, licet occultius & circumspectius fuerit in cæteris agendum, ut quousq; Philosophando legendòve, aut etiam operando pervenire contenderimus, de nobis alii statuere judicando possint, si pote aliquibus, non futuris erga nos ingratis, plus hinc lucis oboriri queat, & ad præcavenda damna oculi eorum adaperiri: quem morem si plæriq; omnes sequeremur, fieri non posset, quin operta tandem fierent apertiora,

10726768

PRÆFATIO

Heliâ artium in lucem deniq; producto. Precamur autem Patrem luminum, ut ipſe hûc benedictionẽ ſuam elargiri dignetur, ut ad ejus gloriam hæc inprimis vertant, & Eccleſiæ emolumento ſint, præſertim inſtantis calamitatis ærumnoſo tempore. Perſcripſi 4. Apr. anno 1612.

PROTESTATIO.

Quæ de Univerſali Regni Mineralis univerſaliſſimo in hac Cheirogogia aſſerimus, nihil derogare volumus Canonibus noſtris Hermeticis ſive Helianis Aphorismis, quibus Ens Medium majoris & minoris mundi pertractavimus, ex quo homini conſtat ſanitas. Dixi.

Raph Egli Ican Doctor

CHEIRAGOGIA HELIANA
De
AVRO PHILO-
SOPHICO NECDUM
cognito.

SCribit Basilius Valentinus, ordinis Benedictini Monachus, qui proavorum memoria, ex superiore Alsatia oriundus, Philosophus in Chymia fuit princeps, in Curru suo Triumphali Antimonii p. 242. Ubi de lapide Ignis tractat, qui ex Mercurio Antimonii conficitur, in hanc sententiam: *Sed lapis ignis (inquit) non tingit universaliter, sicut Lapis Philosophorum, qui ex Solis essentia paratur: Neqvaquam. Etenim tantum ei concessum non est ad efficiendum sua virtute: Verum tingit particulariter, nempe Lunam in Solem, præter stannum & plumbum: Martem & venerem equidem omittit,*

nisi quantũ hac in parte per separationem inde elici potest. Itẽ: *Hæc tinctura (inquit) una sui parte non supra quinq; partes transmutare potest, quod fixum maneat in Saturno & Antimonio ipso, in Quartatione, & Adurentibus: Cùm contra verus ille ac pervetus Magnus Philosophorum Lapis immensum quantum efficere queat. Consimiliter in augmentatione sui Lapis Ignis amplius exaltari nequit: Sed tamen aurum ipsum (inquit) purum est & fixum.* Sic Paulò post pag. 244. *Animadvertendum porrò Lectori est (addit) non uniusgeneris reperiri lapides, qui particulariter tingunt. Omnes enim pulveres fixos, qui tingũt, appello lapides: sed unus subinde altero tingit efficacius atq; altius: qualis est primò Lapis Philosophorum*

qui

qui omnium primas obtinet. Hunc ſequitur tinctura Solis & Lunæ ad rubeum & ad album: quam excipit tinctura Vitrioli & Veneris, itemq; tinctura Martis, quarum utraq; tincturam Solis etiam in ſese habet, ſi modò adfixationem perſeverantem prius deducta fuerit. Hanc inſequitur Tinctura Jovis & Saturni ad coagulandum Mercurium. Denique ipſamet tinctura ipſius Mercurij. Hæc eſt igitur differentia (inquit Baſilius) *& multiplicitas Lapidum & tincturarum: Omnes tamen* (addit) *ex uno ſemine, & ex una initiali matre generati ſunt, unde verum* UNIVERSALE *cõſimiliter profluxit: Extra quæ nulla* (inquit) *præterea tinctura metallica reperiri poteſt, in omnibus inquam rebus, quomodocunq; vocentur. Alij lapides tam nobiles*

biles juxtà quãignobiles, me nunc nõ movent; de quibus etiam nolo quidquam nunc dictũ ſcriptumve, quandoquidem vim præterea nullam habent extra medicinam. Conſimiliter de animalibus & vegetabilibus nunc lapidibus item nihil mentionis faciam, quâ ad medicos duntaxat uſus ordinati ſunt, neq; ullum opus metallicum efficere poſſunt ad unicam nequidem vim ex ſeſe præſtandã: quorum potentia omnium, tam mineralium (inquam) quàm animalium & vegetabilium lapidum juxta ſimul cumulo in Lapide Philoſophico reperitur. Salia omnium poteſtatem tingendi habent nullam: ſed tantùm claves ſunt ad præparationem lapidum, aliâs per ſe ipſa nihil poſſunt, niſi quod attinet ad ſalia metallorum, mineraliumq; (nunc aliquid loquor

loquor, ſi me rectè percipere voles (inquit) quodnam diſcrimen inter Mineralium ſalia puto) nequaquam omittenda, nec reijcienda ſunt quoad tincturas: ſiquidem eis in compoſitione carere nequimus. Nam in his reperitur eximius ille theſaurus, unde omnis fixatio cum perſeverantia originem ſuam, & verum germanũq; fundamentum habet. Hucusq; Baſilius Valentinus.

Sublimis hic & incomparabilis ante Paracelſum, Philoſophus, fundamentum hîc locat totius Universalis universaliſſimi, omniumq; præterea lapidum & tincturarum in regno Minerali, extra quod Metallicæ tincturæ (in rebus aliis per ſe ſcilicet) quæri non debent, id quod idẽ pluribus atteſtatur locis. Quin imò hoc loco evidentiſſimè indicat

cat, præter originale magnum Universale seminis & initialis matris, ex qua omnes tincturæ cæteræ prodierunt (licet ea expresso nomine ab eo nõ nominetur) sex distinctos & inter se differentes alios Lapides & Tincturas existere, quarum una tingat altera subinde potentius: ut de particularibus nunc prorsus taceam. Ac initio quidem in curru suo Triumphali Antimonii describit nobis lapidem Ignis, sive Tincturam Antimonii, cujus Mercurium cum oleo Vitrioli ex Marte docet præcipitare, & in suo proprio oleo dulci rubeo, quod ex sulphure & sale antimonii beneficio spiritus vini extrahitur & per Retortum pellitur, dissolvere ac postmodum figere in lapidem tingentem & fluentem. Particularis est hæc

hæc quidem Antimonii Tinctura, quod tamen Paracelsum ita exaltasse constat & subtilibus præparationibus, deinde reverberationibus, postea sublimationibus, tum digestionibus, nec non separationibus, ac distillationibus, postremò variis reductionibus & resolutionibus (ut ipsemet Paracelsus libro Archidoxorum IV. attestatur) eò usq; perduxisse, ut nulla ratione pervestigari satis possit admiranda ejus vis, qua metalla omnia pertransit, immunis utiq; ab imminutione suæ virtutis, eaq; ad perfectionem adducit, sibi ipsi subinde ad alia atq; alia tingenda semper sufficiens, & corpora humana in decimã generationem usq; sana & valida propagans. Antimonio non absimile est sulphur, Minerale (utrũq; enim inter

inter vitriolata *referri* debet) de quo Theophraſtus, *Quod in ipſo (inquit) non ineſt, id beneficio alterius per ipſum poſſumus aſſequi*, intelligens ſpiritum Mundi Magneticum, qui Philoſophis eſt Magneſia vera. lib. Mineralium cap. 7. *Quod ducem artis* (hoc eſt, Heliam Artiſtam) *ſedulò ſectaturum ait.* Verùm quomodo lapis Ignis ex Antimonii tribus intrinſecis interventu olei vitrioli ex Venere & Marte debeat præparari non ſolummodò in curru ſuo triumphali ſparſim docet Baſilius, ſed multò magis conjunctim & methodo aperta in manuſcripto manuali ſuæ practicæ videtur pertractaſſe.

Secundum lapidem Ignis idem proximè mentionem facit lapidis Philoſophorum, cui quidem primas

mas tribuit, respectu cæterarum videlicet tincturarum universalium, non verò universalis universalissimi, ut postea dicetur. Asseverat autem Lapidem Philosophorum fieri ex essentia auri: verè quidem, sed ut audiemus non sine adjunctione salis Naturæ tum simplicis, tum compositi: Unde Alchymiam quasi Halchymiam non ineptè indigitat Chrysippus Fannianus.

Tertia est tinctura Solis maximè Philosophici, quæ Lapidem Philosophorum proximè sequitur. Hæc auro solo coq; Philosophico à nobis descripto potissimum constat, quo nomine à Lapide ipso differt, quamvis variæ habentur ejus præparationes. Philosophorum enim Lapis ex auri quidem essentia, ut & ipsa tinctura fit. Sed Solis hæc tin-

ctura loco ſalis fuſilis naturæ, ſuo ipſius ſale contenta eſt, & ex tribus auri præſertim Philoſophici principiis reſolutis, depuratis, & conjunctis prodit, ut ſub finem dicemus.

Quarta Tinctura ſecundum Baſilii ſententiam eſt Tinctura Veneris & Martis, in unum videlicet conflatorum, hoc eſt, ex eorum victrioli albo & rubenti ſpiritu, qui eſt Mercurius & Sulphur amborũ, unà cum eorundem fixo ſale, unde hæc tinctura paratur: licet ſine Sole vulgari, cum quo illa eſt incorporanda, non perficiatur; ſiquidem prius cum eo figenda eſt, quemadmodum teſtatur Baſilius in lib. de Naturalibus & Supernaturalib⁹ rebus cap. 2. pag. 28. his ipſis verbis: *Quando enim* (inquit) *Tinctura Solis*

lis in nullo abundantius reperitur, quàm in Marte & Venere, veluti masculo & fœmina, eorum corpora destruuntur, & spiritus eorum tingens ex eis propellitur, qui reseratũ & præparatum aurum sanguine suo saturum, & per cibum & potum suum fugax ac volatile faciunt. Proinde aurum volatile postquam cibo ac potu suo satiatum est, suum ipsius sanguinem reassumit, & per suum ipsius internum calorem exsiccat, beneficio intervenientis vaporiferi ignis, unde rursus victoria existit, quæ prorsus fixum & summè perseverans reddit, ut aurum fiat medicina plusquam fixa. In hanc sententiam idem post duo folia addit: Etsi Mars & Venus non egent vestitu, sed eum cæteris quinq; communicare queunt: tamen asseveranter affirmo

ſine Leone (hoc eſt auro ut ſupra re-ferato & præparato) *nihil prorſus efficere poſſe, quia de fixitate eorum Mercurij, & malleabilitate ipſorum ſalis ad neceſſitatem eis proſpectum non eſt, ut lucroſi aliquid venarii inde poſſis: niſi Leo in certamine eos rurſus vicerit, ut utrinq; triumphũ agant, id eſt, ut non ſolummodò ſoluta, ſed etiam utrinq; ad perfectam fixationem ſint ambo perducta, quemadmodum ante edocuit.*

Cæterùm magna & memorabili objectione hîc nobis occurritur, neq; id immeritò. Etenim Baſilius pag. 29. hujus capitis non ſolùm apertè ſcribit, *Tincturam Veneris & Martis ſine reſoluto auro* (ut jam modo dictum eſt) *nihil efficere poſſe: Sed etiam vice* verſa de auro vulgari, cujus tinctura tinctura æ Veneris

neris & Martis commiſcenda eſt, teſtificatur: *Non poſſe Dominum* (nempe aurum) *de ſuo veſtitu quidquam ſuis ſubditis impartiri: quandoquidem natura ei unicum duntaxat indumentum honorarium tribuit, niſi prius ſervus dit ârit Dominum:* Item paulò poſt addit: *Non poſſe Regem ſuis famulis de regno ſuo quidquam hæreditatis communicare, nec perſeverantem veſtitum aulicum tribuere, niſi prius penſionem & tributum à ſuis ſubditis acceperit, ut ita Dominus & ſervus ſimul conſiſtere poſſint.* Hæc cùm ita ſint, non immeritò quis interrogârit, Quo pacto igitur tinctura Solis ſecundum eſſentialem ſui differentiam à tinctura Veneris & Martis aut reliquarum diſtet? Si videlicet vulgare aurum niſi tinctum ſpiritu

ſubditorum ſuorum tingere nequeat? Hunc nodum diſſolvere nonnulli conati ad auri mineram, Marcaſitasq; confugerunt, quas multum poſſe non nego, cum ſpiritibus non ſint deſtitutæ. Inde igitur parari Tincturam Solis, non autem ex auro fuſo, contendunt. Alii contra Tincturam auri non ex auro ſimpliciter reſoluto, ſed in ſua principia prius diſtinctè redacto, indeq; depurato, & rurſus coalito, Solis hanc Tincturam venantur. Nam qui auri Mercurio non Sulphur Solis, ſed Solē ipſum addunt, hûc non pertinent. Nos, ut hoc loco non oppedamus illis; liter tamen reſpondemus, nempe ad Tincturam ſolis non tam requiri aurū & argentum à natura ſimpliciter datum, quam aliud ſublimius & melius

melius, aurum videlicet Philoſophorum noſtrum, in quo ineſt ſpiritus tingens, de quo jam jam dicemus, ſi prius Tincturas Baſilianas omnes percenſuerimus.

Quintam igitur Baſilius tinctu-ram proponit in Jove & Saturno, ſed tantùm ad coagulationem Mercurii, puta in argentum & aurum, per rubeum videlicet & dulce oleum eorum arte prolectum, uti Baſilius non uno loco innuit. Hûc etiam pertinet, quod per commixtionem aliorum metallorum Paracelſus vexationũ libro, de Saturno, Luna, & Mercurio componendis tradit. Hîc verò reticere non poſſum Baſilium de Saturno & Jove vulgari loqui: ſed ſi adhûc ſint in ſuis mineris, altioris ſunt indaginis ac virtutis; qua de re in curru

triumphali Antimonii, loquens de fixatione vulgaris Mercurii, in hæc verba ſcribit Baſilius, pag. 87. *Ad nullam coagulationem perduci Mercurius poteſt, niſi fiat ei additio reliquorum metallicorum ſpirituum, quæ coagulatio in matre Saturni omnium efficaciſſimè potentiſſimeq; præcæteris effuſa eſt, & ſine hoc fieri nequit, niſi Lapidem Philoſophorum ipſum habeas.* Sic de Naturalibus & Supernaturalibus rebus cap. 9. de Saturno pag. 121. *Quivis etiam ſcire* (inquit) *debet, nullam ullius metalli transmutationem ex Saturno conſequi poſſe) propter ingens ipſius frigus, excepta coagulatione Mercurij vulgi: quoniam frigidum plumbi ſulphur currentem Mercurij ſpiritum calidum domare, eumq; ei adimere poteſt, ſi proceſſus rectè inſtituatur*

tur. His paulò poſt ſubjicit: *Quapropter Saturnum non penitus rejeceris, nec irriſoriè prorſus poſt tergũ collocaris: ſiquidem ejus natura & virtus non multis adhûc cognita eſt. Nam Philoſophorum lapis primum ſuum initium ſui cœleſtis & plusquam coruſcantis coloris tantùm ex iſto metallo habet, & per influentiam hujus planetæ traditur ei clavis perſeverantiæ per putrefactionem: quoniam ex citrino nullum poteſt fieri rubeum, niſi ex initio nigriprius factum fuerit album.* Hæc ille, quę ut altioris ſunt indaginis, ita ad ſecretiorẽ Saturnum pertinere intelliguntur, nempe Philoſophicũ, qui ex putrefactione exiſtit Solis & ſalis Naturæ: tametſi ineſſe tum ipſi plumbi mineræ certi cujusdam generis, vim longè maximam cona-

tur evincere in Ruricola ſuo excellens quidam jurium Doctor, cujus floſculi ſunt gemelli: idēq; oſtendit tinctura dicta Aromaticum Philoſophorum ex Mercurio plumbi, ut de aliis minoribus particularibus nihil dicamus. Hinc Paracelſus in ſuperius adducto vexationum, ſeu potius Fixationum libro, non ſatis deprædicare poteſt interiorem illum Saturni ſpiritum, qui metallorum ſpiritus reliquos, ſive Mercurios occidat: quemadmodum vidimus & ipſi ex Mercurio vulgaris plumbi confectas auri probatiſſimi virgas, quas vir quidam doctiſſimus ante quinquennium conſpicandas nobis exhibuit.

Sextò & ultimo loco Baſilius mentionem facit *Tincturæ ipſius-met Mercurij*. Ea verò vel mediante ovo-

qvorum calce paratur, ut est apud Paracelsum lib. 5. de ulceribus patentibus: vel à vitriolo Veneris & Martis elevatur, resolvitur distillatur & coagulatur, ut videre est apud eundem de Morte rerum in Metamorphosi & apud Rupescissam, cui libellum de tinctura Mercurii in altera partium Grataroli vendicamus: vel beneficio Malagmatis Jovis sublimatum resolvitur ac distillatur, in quo Mercurius calcinatur & cum metallis coagulatur, quem morem Basilius de duplici Mercurio Solis sequi videtur, pagina 108. in Repetione Lapidis magni. Multiplex enim est via procedendi cum Mercurio: tametsi facilimè carbonum tritorum beneficio per ignem in liquorem reducitur, qui certo artificio postea

Soli

Soli animam extrahit. Præcipitatur etiam perſe ac figitur Tincturis Martis, Veneris ac Solis: maximè v. nutritur lacte ſuo, de quo illud Sybillæ Emmeriæ fortaſſe interpreteris, cum inquit: *Sedens ſuperſedẽ ſtratam, dans illijus proprium, id eſt lac de cœlo miſſum quod identidem tamen poteſt ad Lapidem univerſalem applicari,* in fragmentis Sybillinis Philippi de Lignamine Equitis Siculi. De hoc etiam Gebri dictum accipias, qui inquit: *Si ex ſolo Mercurio* (ex minerali nempe licet aliunde parato) *Lapidem conficere nôris, præſtantiſſimæ indagator eris naturæ.* Hinc Baſilius in curru triumphali pag. 88. *Etenim Mercurius* (inquit) *eſt purus putus ignis penitus. Quapropter à nullo igne cumburi poteſt, nullus eum captivat ignis ad deſtructio-*

tionem ipsius omnigenam. Aut subitò aufugit, resolvens se spiritualiter in oleum incombustibile; aut manet post sui fixationem constans, ita ut hominum nulli possibile sit aliquid ei adimere: tantùm eousq; quid quid ex auro fieri potest, id ex ipso quoq; potest confici per artem. Nam post rectam sui coagulationem auro per omnia similis est: quandoquidem cum auro exuna radice, uno stipite, & ex unitate provenit. Cum his consentit, quæ idem sparsim habet de astro Solis & spiritu sive astro Mercurii, quæ duo radiosa virium potestate conjuncta sapientiæ intimæ penetralia certo tempore aperiunt. Vide currum Triumphalem pag. 71 & 72. nec non pag. 91. & 92. Quod si à nonnullis Tractatus Basilii de astro Solis & Mercurii,

quorum

quorum illud rutilans, hoc niveo candore resplendens, non usq; adhuc supprimeretur, in verbis Basilii explanandis minus laborarem⁹.

Nec ignoramus ad mineram Solis à nonnullis applicari, cujus processus per viam humidam mediãte nitro & sale gemmæ instituitur ita, ut primo terna sequestrentur principia, quæ per spiritum vini depurantur: primũq; omnium ascendit astrum Mercurii album, residuo Sulphure & Sale, quorũ hoc per aquam pluviam stillatitiam extrahitur & à sulphure separatur, mox ab omni terrestri fœculentia purgatum in vitriolum concrescit triangulari & quadrangulari forma. His tribus depuratis minera nova Solis de integro extrahitur, extractumq; cohobatur aliquoties per

per affusionem novæ aquæ regiæ, donec os Leonis rubei (ut appellitant) probè reseratum sit, quod in digestione positum circulatur, postea abstracta aqua ascendit spiritus Mercurialis. In hoc supra præparatum vitriolum primo solvitur & digeritur donec fæculentiam omnem deposuit. Hæc aqua oleaginea solvit supra præparatum sulphur in dupla sui proportione. His tribus partibus quatuor astri Mercurialis addunt & sic in balneo per dies 40. digerunt, donec in viridem ac viscosum liquorem abeant omnia, quæ postmodò in furno Physico leniss imè coagulantur in Medicinam fixam. Alii viam siccam sequentes mineram ab auro separant, aurumq; spiritu suo inpregnatum leniter contusum per re-

tortam

tortum distillant, adeò, ut ex libra vix drachmam sui spiritus dulcis eliciant. Huius ad sufficientiam parati unciam includunt phialæ & per semestre decoquunt secundum ignis gradus, donec in rubedinem fixam vergat, quæ Mercurium vivum Mineralem absq; igne collectū pertransit, & idoneum reddit ut corpus auri in tincturam vertat. Utrum hi, an illi, astrum Solis & Mercurii Basiliani rectius investigent, aliorum facio judicii, quandoquidem Tractatum Basilii de astro Solis nobis videre non contigit.

Sed ut de Mercurio in vulgus cognito agamus apertius, diligenter inter se conferre debemus, quæ de spiritu Mercurii in Lapidē Sapphiri congelando cum vitrioli oleo in libro Mineralium profert Theophraſtus

ophraſtus, cum iis quæ diſcipulus ejus Phædro, cognomento Magnus, de Hermaphroditi anima refert, & patebit Monarchiæ Chymicæ principibus, unde exiſtat, & quo modo paretur Hermaphroditi flos ille Sapphiricus, qui eſt admirandũ majoris mundi myſterium, quippe *cujus drachma* (inquit) *poſt ſui projectionem ſuper tria drachmarum millia liquati auri, in Mille æris drachmas immiſſa, id univerſum in aurum transmutat puriſſimũ.* Hæc Phædro Rodocheus: cujus proceſſus nos quosdam latet.

His addere non immeritò poſſumus, quæ experientiſſimus vir & Naturæ indagator profundiſſimus Joannes Iſaacus Flander (ab hoc enim cæteri ætate poſteriores omnes, velut ab altero Hermete, didi-

cerunt) in ſuo tractatu de oleo vitrioli habet; Itemq; de Mercurii, nec non Antimonii oleis ad tincturam fixam perductis. Nec poſſum ſilentio involvere, quòd ex pluribus metallis & mineralibus conglobatis ſpiritus & ſalia oleoſa cum auro & Mercurio reſoluto concreſcere idem docet Tincturam, quæ ex uno & eodem quantumvis diverſorum mineralium genere parata, mille partes argenti perſeverantertingat & transmutet in aurum. Nihilo inferior putanda eſt tinctura Mercurialis & ſolaris illuſtriſſimi Bavariæ Ducis *Dn. Georgij Divitis*, cui immenſas opes ex hac arte conſtitiſſe tradictum eſt à majoribus. Quin imò illud vetus: *Fac Mercurium per Mercurium per aquam Mercurialem* ſcili-

(scilicet ex auro) nobis eadem re-ipsa exhibet. Nec longè ab eadem Palingenius in Capricorno abludere videtur, lib. 10, cum inquit:

Hunc juvenem Arcadium insidiis nimiumq; fugacem
Prendite, & immersũ stygijs occidite lymphis, & quæ sequuntur.

Sed de his plus satis. Haud enim scio an hûc sint referenda, quæ prodit Hohenheimerus Doctor ille Helvetius in libro Thesauri thesaurorum, ubi de mineralibus scribens *Natura* (inquit) *progignit Mineralia in visceribus terræ, cujus duo sunt genera, quæ in multis locis & finibus Europæ reperiuntur: Optimum autem in figura majoris Mundi est in ortu astri Sphæræ Solis. Alterum in astro Meridionali, quod est in primo flore suo, ab astro visci terræ pro-*

ductũ, quodq; in prima sua coagulatione reperitur rubeum, in quo omnium Mineralium flores & colores concluſi jacent. Quæ verba literaliter de minera auri & Mercurii accipienda videntur, quia Theophraſtus argento vivo, tanquam metallorum matri (ut & magnus Phædro) omnes mineralium colores attribuit, ſicuti in libello de Generatione rerum in Metamorphoſi ejus videre eſt. Quamvis non deſunt, qui hæc pertinaciter rubeæ argenti mineræ translucidæ (Germanis Rotguldigertz dictæ) accommodent. Ego pro auro alteri cuidam mineræ potius convenire putârim, quæ ferax quidẽ eſt auri, non tamen aurum. Huic non diſſimile eſt quod Baſilius in libris Naturalium, & Supernaturalium rerum

rerum capite tertio affert de ſpiritu Mercurii pag. 45. in hæc verba: *Hîc quispiam nec immeritò* (inquit) *interrogaverit, quomodo hic ſpiritus Mercurij adipiſcendus & comparandus ſit? Super hac re cum deſiderio quispiam reſponſum exſpectabit* (addit) *quod tamen quenquam celare nolo, ſed fideliter aperire, quantum quidem* (inquit) *per Dei mandatum jus, & judicium permiſſum mihi & indultum eſt, ſequentem in modum: Accipe* (inquit) *in nomine Domini rubeam Mercurij mineram inſtar cinnabaris* (puta factitii) *apparentẽ. Inſuper ſume optimam auri minꝛ ram, quam habere potes: utramq; tere pari pondere ſimul, priusquam ullius ignis participes factæ fuerint, & cætera*, quæ ibidem ſequuntur.

Notum eſt ex minera quadam So-

lis fertili & liquore Mercurii, cum ejusdem appositione menstrua perpetuum Solis augmen fœminæ cuidam nobili succreviſſe: auro surgente primùm instar graminis viridi colore: postea sensim apicibus in Solem vergentibus, qui forfice demeti possent. Est & particularis tinctura alia in Solis rubeos Crystallos abiens, ubi sublimata fuerit, cum antea in ramusculos *versicolores excrevisset ferè priori consentanea.* Sed notandum est non uno modo de spiritu Mercurii & Sulphuris Basilium, sed diversimodè loqui, nunc de Lapide, nunc de tinctura Veneris & Martis, nunc de Universalissimo: unde non multò postcapite quarto de spiritu vitrioli ex Venere ac Marte: *Genuinũ* (inquit) *& verum Sulphur est incombu-*

combuſtibile. Etenim verus ac merus ſpiritus eſt, ex quo oleum incombuſtibile paratur: & idipſum eſt (inquit) *Sulphur, ex quo & ſulphur auri ex eadem radice provenit & factum eſt.* Ex quibus non difficile fuerit conjectu, quid per optimam auri mineram alibi atq; alibi pro ſubjecti varietate, quo de agit, ſubintelligi detur. Itaq; addit: *Nam hoc ſulphur rectè vocari poteſt & baptizari Philoſophorum omniũ ſulphur* (quomodo & Paracelſo indigitatur in lib. Mineral. cap. 8. de vitriolo & á Baſil. cap. de vitriolo pag. 133.) *Quoniam* (inquit) *in eo omnis ſapientia reperitur, usq; ad ſpiritum Mercurij, qui eum antecedit.* Quis autem ſit iſte ſpiritus Mercurii, de quo illîc quidem ſcribit an expreſſus in tinctura Veneris manu ſcrip-

tisui, albus videlicet spiritus vitrioli Veneris ex Marte, an universalis universalissimi, eruditorum facio judicii. Ex unâ enim radice tum astrûm Solis & Mercurii, tum Mercurium & Sulphur Philosophorum provenire ait, primùm quidem spiritum album, quem diserte Mercurium Philosophorum vocat: *postea enim sequitur spiritus rubeus* (inquit) *id est sulphur Philosophorum, & oleum incombustibile*, puta ex utraq; tinctura Veneris & Martis in unum pariter coeuntium. Videantur quæ cap. de vitriolo apud eundem habentur pag. 132. quid illîc de spiritu albo ad album & ad rubeum de rubeo analogicè Philosophetur Philosophus.

Apparet igitur rubeam mineram Cinnabaris Paracelsicæ & mi-

neram

neram rubeam Mercurii Basiliani, ferè concordare & utrorumq; auri optimam mineram non modò de vulgariter à natura datis, sed & de aliis, ut pote Antimonio, Minera Martis, & præsertim vitrioli Veneris ex Marte (ut ne quid dicam amplius) posse intelligi. Sed de his obiter, & ut Græci dicunt, ὡς ἐν παρόδῳ ad rectius intelligendum Basilium, de spiritu Mercurii multimodè loquentem; qui mos est ferè multa ex pertorum Chymicorum, plura uno calceo induentium. Plures enim sunt viæ, quæ ad unum finem non tantùm per unum, sed etiam per plura, & quidem diversa, contra quàm multi opinantur, particulariter collineant.

Quandoquidem igitur Basilius noster sex hasce explicitas Tinctu-

ras & Lapides minerales, quos fuſe hactenus percenſuimus diſtinctè recenſet: interim tamen pag. 244. Currus ſui triumphalis apertè ſimul profitetur, *Sex hos Lapides metallicarum Tincturarum omnes ex uno ſemine, & una initiali matre, quam videlicet omnes in ſua generatione prima* (verba ſunt ipſius Baſilii) *acceperint, ita proſeminari, ut ex eadem verum Univerſale conſimiliter profluxerit*, luce meridiana clarius liquet, præter & ſupra eſſentiam aurificam tum vulgaris, tum Philoſophici auri noſtri (ex vulgari enim Tinctura Veneris & Martis imbuenda eſt: ex Philoſophico verò potiſſimum noſtro Tinctura Solis conſtat) adhûc aliud eſſe, idq; longè magis adhûc abditum, ex quo Univerſale Uni-

ver-

versalissimum, tanquam septimũ & perfectissimum, proficiscatur quod ex suamet ipsius propria radice, id est terra & aqua, oriatur, eoq; & Lapidem Philosophorum ipsum antecellat, ut pote ex quo unico tum Lapis ipse, tum reliqua omnia particulariter tingentia, initialiter sint orta: Imò ex quo omnes reliquæ totius Mundi res, non solùm in regno Minerali, sed etiam in Vegetabili & Animali vitam suam acceperunt, & adhûc retinent, & à Creatore ad incrementum ordinatæ sunt. Hoc verò cujusmodi sit, & qua in re situm, & si ex superioribus utcunq; conjici potest (lineâ viridi ubiq; gyrante) tamen etiam infra plura de hac re dicemus.

Quæstio dehinc omnis, postquam

quam omnes Tincturas, earumq; multiplicitatem & diversitatem in regno Minerali, percensuimus, transferenda nobis est ad aurum Philosophorum nostrum, quodnam illud sit, ex quo videlicet Tinctura Solis potissimum præparanda venit, præter universale universalissimum & reliqua suprà à nobis commemorata.

Dicimus igitur hoc illud esse aurum Philosophorum (de reliquis enim, ut & de universali universalissimo nunc non loquimur,) nempe quod à Philosophis ipsis ex metallis inferioribus & minoris valoris non per separationem solam, sed beneficio Naturæ per artem operantis ipso actu transmutationis producitur. Itaq; non est vulgare aurum, quod à natura in suo gradu

du duntaxat ſimpliciter eſt perfe-
ctum,& propterea in exſpiratione,
ſive declinatione ſui ſeminis jam
potius eſt,quam ut fructiferum eſ-
ſe poſſit ad progenerandum alium
Solem.Hac de re experientiſſimus
metallarius Andræas Solea, à cla-
riſſimo Montano editus, audien-
dus nobis eſt, qui in ſuo libello de
mineris metallicis cap.9.de metal
lo exſpirante Septuria ſecunda,ita
ſcribit: *Quando natura cum metalli*
corpore pervenit usq; ad aurum,tum
deſcendit iterum ex defectu alimen-
ti famis cauſa deorſum. Item in fine
ſeptimi capitis ſepturia prima de
aſcenſione & deſcenſione metal-
lorum,poſtquàm commemoravit,
quam pulchrè natura adſcendens
totum corpus Lunæ calcinet, quæ
calx nihil ſit aliud, quam corpus
Solis

Solis,addit: *Quod verò addescensionem attinet facile ex adscensione potes eam cernere. Nam hæc est differentia, quod in adscensu Tinctura ante acquirit, quam corpus: hîc verò* (scilicet in descensu) *citius amittit. Itaq; metalla* (*inquit*) *descendentia multò sunt imperfectiora, quam adscendentia*: Hæc ille. Proinde ubinam semen & Tinctura frugifera vel infrugifera sit in metallis, eadē septuria prima cap. 2. de semine metallorum in hanc sententiam scribens, *Adscensio* (inquit) *& descensio metallorũ fieri non posset, nisi in semine convenirent, & sibi invicem cognata essent*. Item, *Argentum & aurum habent idem semen* (inquit) *quod in adscensu argentum transmutat in aurum: in descensu verò transfert in cuprum*. Deniq; eodem

odem loco concludens apertissimè inquit: *Oportet ut semen ex corpore suo in aliud eat, alias non est frugiferum.* Hactenus Solea, cujus multiplici experientiæ fidem qui non habet, habebit nemini. Apparet igitur causa cur ex communi auro Tincturæ non fiant, nisi illud tingenti spiritu subditorum suorum prius (ut ait Basilius) exaltetur. Nobilius enim & perfectius nobis quærendum est aurum, quod sit in adscensu, in quo spiritus tingens atq; crescens ineſt, & semen fructiferum, quod quidem vel ipsius Soleæ indicio est aurum ex inferioribus metallis productum. *Quorsum enim alias* (inquit Comes Trevisan⁹) *inserviret nobis tempus novimestre* (puta quod in exaltatione auri cõmunis impendendum nobis est

per

per Tincturam Veneris, ut docet Basilius, donec nobis aurum Philosophorum progenerare queat) *Etenim sumeremus utiq; corpus hoc* (inquit) *quemadmodum à natura est creatum.* Vides hîc non aurum à natura simpliciter datum Tincturas per se parere: sed aliud. Itaq; concludens addit: *Aurum nostrũ non est aurum vulgi, ut omnes Philosophi dicunt, quia aurum commune mortuum est: nostrum autem spiritu impregnatum & vivum.* Hinc Iohannes Clopinellus de Mehum in Responsione ad Lamentationẽ Naturæ, *Aurum* (inquit) *scitur esse minerarum omnium thesaurum: attamen formam non habet neq; materiam tantæ potentiæ, ut suam excedat pefectionem. Non habet enim majorem potentiam, quam perfici-*

endi

endi seipsum, quidquid moliatur artifex. Ipsum destruere, ac in esse reducere, fatuum esset opus, cum ex eo nihil plus virtutis, neq; potentiæ haberi possit, quam obtinet ex propria sua natura. Nulla fit reductio eorũ, quæ natura perficit in speciem, vel in individuum, nisi primò corrumpantur. Etiam post corruptionem generationon fit speciei similis, nisi fiat regressus in hac genus. Quapropter auri destructio viam non sternit ad ipsum construendum, quia per sui destructionem construi nihil potest; Ipso namq; mortuo pariter moritur ejus substantia, ut ex eo non possit amplius aliud argentum vivum enasci, neq; metallum, &cætera, quæ ibidem sequuntur, notatú condigna.

Ut igitur sententiam nostram

de auro Philoſophorum ex inferioribus metallis parãdo expreſſè & ſolidè confirmemus, adducemus teſtimonia evidentia Philoſophorum complurium. Ac primo quidem Baſilius in manuſcripta declaratione manualis ſuæ Practicæ, de Tinctura Solis in hæc verba ſcribens: *Debes igitur ſcire* (inqt) *quod Lapis noſter componatur ex ſua propria eſſentia & alia metalla transmutet in aurum verum: quod* AURUM (addit) ITERUM DESTRUI OPORTET *& in meliorem Lapidem converti.* Satis evidenter hîc (opinor) indicat prius conſtruendum eſſe hoc aurum, quàm iterum deſtrui poſſit, vel in meliorem convertilapidẽ: unde & in Rhythmis ſuis Germanicè impreſſis, ſtatim ab initiò canit:

O Sol, Regis in hoc qui munere fungeris Orbe,
Luna genus ſervat, multiplicatq́ tuum.

Quibus equidem Lunam ad auri propagationem requiri oſtendit, ut & in ſequentibus, cum ex preſſè addit:

Summiè Luna precor, ne deſeruiſſe velis me,
Quum Venus in bivio jam ſit, ut illa decus
Induvias q́ tuas ipſa induat: ut libet ambo
Abſilla compti, divitijs q́ ſimul
DITATI *ſimus! quod te meminiſſe ſubindè*
Addecet. Hoc etenim nunc tibi linquo, VALE.

Sic in verſibus de Venere ipſa teſtatur, *Ejus filium nempe antimonium*

um) excalfacere corpus Lunæ, ut ea fiat prægnans, & progeniem post se relinquere possit virtutis & fructus innumerabilis; innuens aurum nostrum Philosophicum.

Sed de Basilio infrà plura dicemus: nunc ad præstantissimum Auctorem libelli de duodecim Tractatibus Lapidis Philosophici accedamus, cujus anagramma fuit, QUI DIVI LESCHI GENUS AMO, quod est, MICHAEL SENDIVOGIUS, Polonus ille, quem Osvvaldus Crollius in præfatione Basilicæ suæ vocat, HELIOCANTHARŪ BOREALEM, apud quē Tincturam Lapidis Philosophorū, ejusq; magnam vim & operationem ipsemet stupescens pervidit. Sic igitur Sendivogius in Procœmio Tractatuum suorum: *Licet (inquit)*

quit) *reperiantur quidam malefe-*
riati, qui aut ex invidia, aut mali-
tia, aut metu detectionis impostura-
rum suarum clamitant, auro suam
animam (tingentem videlicet) *pos-*
se extrahi, ac pomposa & vana o-
stentationis delusione alieno reddi
corpori, non sine temporis, laborum,
ac sumptuum jactura & detrimen-
to: sciant pro certò Hermetis filij e-
jusmodi animarum (ut loquuntur)
sive ab auro, sive à Luna quacung;
tandem via vulgari Alchymistica,
extractionem, meram esse persua-
sionem; quod quidem à multis non
creditur, sed tandem per experien-
tiam, unicam & solam veritatis
Magistram cum damno verificatur.
E contrà qui via Philosophica (in-
quit) *hoc sine fraude & fuco præsta-*
re potest, ut vel minimum metallum

cemſint conjungenda, & quorum natura naturæ correſpondeat. Deniq; concludens: *propterea* (inquit) *unum datur metallum* (metallum inquit) *quod habet potentiam alia conſumendi* (corrodendo videlicet) Quare? *Eſt enim ferè* (inquit) *ut aqua eorum & ferè mater: Unicatantum res, humidum radicale Solis & Lunæ videlicet reſiſtit ei, & melioratur per illud*. Poſſet omnino videri de Saturno vulgari ad literam loqui: Sed propriè aurum & argentum per Saturnum vulgarem intrinſecus meliora non redduntur, licet forinſecus purgentur. De alio igitur Saturno accipias oportet, cum quo ſi aurum undecies coit proſternitur in mortem, & poſtea impoſitum matrici ſuæ (Mercurio videlicet) concipit

cipit & progenerat optimos fru-
ctꝰ. Verũ cum alius Saturnꝰ præter
vulgarẽ, aut qui per ejus animam ex
regulo antimonii per Cementũ, ut
& ex Mercurio vulgi resoluto in a-
qua forti fit transmutatione, actu
nullus sit metallum, non ineptè ista
ad Tincturam Vitrioli Veneris &
Martis (hæc enim est ferè ut aqua
eorum & ferè mater, per quam hu-
midum radicale Solis melioratur)
referuntur: siquidem aurum rese-
ratum & præparatum inde satu-
ratur & in Tincturam fixam pro-
movet, teste Basilio: quandoqui-
dem aurum perse tingere nequit,
nisi tingatur. Itaq; addit Sendivo-
gius: *sed ut detegam* (inquit) *Cha-
lybs vocatur*: verè quidẽ chalybs:
sed non vulgaris, verùm in Vene-
rem transmutatus, cui Solis natu-

ra intrinſecus eſt permiſcenda (ut paulò antè dixit) per amborum vitriolum ſcilicet, non commune. Huc illud pervulgatum pertinet: *Viſitans Interiora Terræ Rectificando Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam.*

Quòd verò addit Sendivogius: *ſi undecies coit aurũ cum eo* (nec n. niſi multis vicibus conjuctũ cum auro tranſcendit Alembicum, ut videre eſt in Practica manuſcripta Tincturæ Veneris Baſilianæ) *emittit ſemen ſuum, & debilitatur ferè usq; ad mortem*, id ita accipiendum eſt, ut per putrefactionem poſtamborum diſtillationem mortificetur demum, quo poſſit in novam vitam inde reſuſcitari. *Tunc* (inquit) *chalybs concipit, & generat filium*

filium patre (id est vulgari auro) *clariorem*, hoc est, generat nobis Solem sive aurum Philosophicum, unde postea Tinctura Solis ex Solle Philosophico existit. Hinc addit: *Postea cum semen jam nati* (id est Sulphur auri Philosophici) *imponitur in suam matricem* (hoc est si suo admiscetur Sali & Mercurio) *purgat illam, & facit eam milliesies aptiorem ad pariendum optimos fructus*, id est, profert nobis Tinctura ex Sole Philosophico, quæ postfermentationem sui mille partes tingit, ut author est Basilius. Sed addit Sendivogius: *Est & alius chalybs, qui assimilatur huic, per se à natura creatus, qui scit ex radijs Solis mirabili vi & virtute elicere illud, quod tot homines quæsiverũt, & operis nostri principium est*: intelligens

ligens non tam mineram Martis sive chalybis nativi) quam certum quoddam minerale Martio oppositum, de quo Tractatu ultimo inquit: *Sal nostrum est Mercurius.* Deinde addit: *Sol & Luna nostra* (unde scilicet Lapis hic Philosophorum existit, OBDUCTA EST SPHÆRA SATURNI: quod quidem minerale auri radios (id est V. essentiam ejus in se recipit & mirabili vi promovet in lapidem tingentem. Nihil his magis opertum, nihil magis etiam apertum; Si modò habeamus apertos oculos ad intelligendum radices mineraru̅ & simplices & compositas.

In hanc sententiam idem Sendivogius tractatu decimo: *Aurum* (inquit) *potest dare fructum & semen, in quo se multiplicat industriâ sagacis*

ſagacibus artificis, qui ſcit naturam promovere. Sed tam in Praxi Tractatus undecimi, quàm in Theoria Tractatus tertii, arctè cavet, ne aurum vulgare ad Tincturam Solis per ſe aſſumamus ſimpliciter: In praxi quidem, *Sed hoc admonitus ſis (inquiens) ne accipias aurum & argentum vulgi. Nam hæc ſunt mortua. Accipe noſtra* (inquit) *quæ ſunt viva.* In Theoria verò, *ſed hanc tibi habeto cautèlam* (ait) *ne in metallis vulgi illud quæras punctum Naturæ, in quibus non eſt. Nam hæc metalla,* PRÆSERTIM AURUM VULGI *mortua ſunt: ſed noſtra ſunt viva, ſpiritum habentia, quæ omnino ſumenda ſunt.* Hæc Sendivogius: quibus (fateor) non tantū de noſtro Philoſophico hoc auro agit, ſed etiã de Universali Magno.

Quid-

Quidquid tamen ſit, omnino aurum vulgare ſimplex, niſi è mineris prius eruatur & exaltetur, excludit.

Sed Theophraſtum Paracelſum conſulamus, & quid ille nobis de auro hoc noſtro Philoſophico Philoſophetur, aut potius praxi ſua demonſtret, diſpiciamus. Docet is lib. de Natura Mineral. cap. 7. ex ſulphure minerali Epaticam conficere, *unde poſtea oleum rubeum eliquatur*, ubi in hæc verba ſcribens: *Hîc item obſervandum eſt* (inquit) *quodvis argentum, quod oleo huic imponitur, & ad tempus ſuum permanet, denigratur & calcem ſolarem in fundum demittit. Sed ante tempus debitum non fixam calcem* (inquit) *ſed volatile quid & immaturum* (notetur hîc vox immaturi

turi propter ſequentia) *Quod ſi autem ſuum terminum aſſequitur* (addit) *& ad finem uſq; pervenit, tunc* EFFICIT OMNIA (inquit) QUÆ EFFICIENDA SUNT: NONBONUM PLURA DE HAC REDICERE. Ex hoc equidem vel unico loco plusquam evidenter apparet, quidnam hoc aurum ex argento natum præſtare poſſit, de quo non conducere ait, ut plura indicet: & tamen omnia peragere fatetur, quæ peragenda ſunt, quidquid videlicet Artis cupidus deſiderat. Inſignis hic eſt locus, qui nullo pacto nec elidi nec eludi poteſt, quo minus Palmarium ſufficiat ad confirmandum noſtram ſententiam tantò (inquã) certius, quantò major omnium eſt Theophraſtus. Cæterũm ſulphuris hoc oleum nihil

eſt

est aliud, quàm primũ ens vitrioli, quod tum aciditate sua satis arguit, tum etiam indeliquet, quod si huic oleo sulphuris communis bis tantum aquæ fontanæ immiſceas, postea chalybis in hoc lamellas usq; ad tertias decoquas, continuò ac refrigerabitur, vitriolum viridissimum progignitur: quod tirocinio suo insertum nuper ex nostra disquisitione quidam verbotenus descriptum pro Sale Martis ineptè venditavit.

Sed redeamus ad Paracelsum. Scribit is in Manuali suo, ubi de praxi & præparatione Tincturæ Solis agit, ut ex fine patet, (ibi enim de auro potabili & liquore Solis disertè loquitur) in hæc verba *Sume* (inquit) *Electri mineralis immaturi* (hoc est quod inter maturum

rum, & immaturum est) Quid hoc (obsecro) electri? Nihil sanè aliud Electrum Paracelso nisi metallum quod est ex alio metallo artefactū ita etiam ut vel alba venus ex rubea quantumvis tantum secundū colorem non secundum rem distans sic ei dicatur. Hinc in lib. Mineralium cap. de Arsenico ita definiens: *Electrum* (inquit) *metallum est, quod ex alio metallo provenit* (puta beneficio naturæ per artem) Unde alibi etiam crama omnium metallorum Mercurio junctum Electrum, tanquam ex septenis elicitum quid, nuncupat Consequens ergò est ipsum nomine Electri hîc non de vulgaribus & simpliciter à natura datis, sive in minera sua constitutis, sive fusis metallis per se loqui, sed de hujusmodi, quæ per

artem ex aliis producuntur, ut cũ Venus ex Marte fit, quæ longè eſt præſtabilior, & majoris potentiæ (ut docet experientia) quàm commune cuprum.

Sic etiam aurum ex Luna productum, quod ſupra per oleum epaticæ ſulphuris fieri docuit, vulgari multò eſt præſtantius, quippe quod omnia efficit (ut inquit Paracelſus) quæ efficienda ſunt: quod etiam ita exaltari poteſt, ut cuivis ſit admirationi. Sed cur minerale & immaturum vocat? Nempe quod ex minerali & immaturo. Fit enim per mineralia, ut pote per oleum Sulphuris ex Luna quæ imperfecta eſt, ſed in via tamen propinqua, ut ad maturitatem proximè perducatur. Antequam igitur terminum ſuum planè compleat,

eſt

est immaturum, habens adhûc extraneas superfluitates, quo nomine ab omni superfluitate lavare & purgare electrum docet perstybium more chymico, nempe ut ad exquisitos auri gradus usq; perveniat. Quid? quòd aurum ipsum, (quantumvis ex Luna productū) respectu Lapidis & Tincturæ Solis, est res adhûc imperfecta, & proinde quodammodo immatura? ut ipsemet Theophrastus seipsum exponens ibidem non multò post declarat, Cum inquit: *Natura reliquit id hoc loco imperfectum, cùm non lapidē, sed materiā ejus formarit: quæ quidem respectu lapidis, & sine præparatione res est dimidiata & manca.* Accuratè perpendendus hic est locus, ut intelligamus, quid hîc vocet respectivè Naturæ

opus (veluti eſt argenti in aurum naturalis transmutatio per oleum Epaticæ ſulphuris) quid item opus artis, in paranda videlicet Tinctura Philoſophica: eò quod ubi natura deſinit in conſtruendo auro noſtro, ibi ars demum incipit nempe Solis Philoſophici p̄parare Tinctur̄: quãvis utrobiq; artifex tanquam Naturæ miniſter tantùm accedat, pluſe quidem in opere artis, minus v. in opere naturæ laboris impendens. Theophraſto ſuccenturiatus aſtipulatur Bartholomæus Korndorferus, cui aurum ipſũ etiamnum craſſum, nec clarificatum corpus dicitur. Nam ut hunc quoq́; teſtem tanti negotii producamus idoneum, ſcribit is in Tractatu de Luna & ejus defectibus, Tractatui Tritheimiano non abſi-

mi-

mili in hæc verba: *Fieripotest*(inquit)*ut brevi viâ argentum eò adducatur, ut fiat aurum optimum, quodmaximiestfaciendum*, QUIA NULLUM MELIUS ISTO ADTINCTURAS NOSTRAS POTEST ADHIBERI. Quid expressius his, quid evidentius obsecro aut quid cum Theophrasto deniq; magis consentiens? Addit autem, quo Theophrastum de solutione electri immaturi mirificè illustrat, *Quisquis* (inquit) *immaturumaurum* (sic argentum vocat) *maturare potest, idq; in debitum liquorem convertere, ut à terra sua separetur fontem sanitatis consequutus est.* Hinc extollit dictum Theophrasti in libro Vexationum asserentis: *Veram Alchimiam tantùm per unam artem docere argentum & aurum*

facere ex quinq; impfectis metallis: nec uti receptis aliis, niſi tantùm DE *metallis*, EX *metallis*, PER *metalla*, *& cum metallis fieri perfecta metalla.* Quod quomodo intelligendum ſit veluti explicans, *Magna* (inquit) *arcana in metallis abſcondita ſunt & via facili eruenda, ſupra quàm credi poteſt, ut inde aliquid efficias. Taceo jam* (addit) *ſi Philoſophico more reſuſcitentur & exporgefiant in primævum Mercurium ſuum, non in currentem, ſicuti circumcelliones de hoc vociferantur, ſed in ſementem viſcidam, in ſpecie germinis, ſuaviſſimi Leonis. Ita nominari ſolet Mercurius Philoſophorum. Hic mira* (inquit) *ſuper mira efficiätur.* Ex his patet cujusmodi Mercurium & principia eſſe oportet, in quæ metalla ſunt reſol-

ſolvenda: niſi velimus Tincturas in caſſos abire pulveres, qui nullum in metalla fuſa ingreſſum habeant, ſed eis fruſtra innatent. Ac De metallis quidem fiunt Tincturæ, cùm de illorum ſubſtantia eruuntur primordia, quæ in viſcoſam ſemẽtem promovẽt, ſi rectè tractentur. Ex metallis autem cùm metalla perfecta componuntur cum ſuis primordiis in forma oleaginea materialiter: Per metalla autem in Tincturarum ſuper metalla perfecta projectione, ut per eorum medium acquirant conſiſtentiam debitam: Cum metallis deniq; fuſis perfecta fiunt metalla, nempe in transmutatione imperfectorum in perfecta beneficio medicinarũ jam perfectarum. His totius artis ſummam ſignantiſſimè Paracel-

ſum breviſſimeq́; eſſe complexũ videmus. Inſpiciantur quæ de hoc præparationum genere non modò tradit Guido de Monte (eſt enim prolixis circulationibus tædioſior) ſed etiam quæ longè experientiſſimus vir Jſaacus Hollandus de ſalibus & oleis metallorum peculiari Tractatu propoſuit (quanquam furnũ Reverberii clauſum, perpaucis illum cognitum, quo uſus eſt Paracelſus, cum monticulo intus deſiderant, alias præparari nequeunt) cætera per ſe aperta ſunt præſertim ſi cum tractatu de oleo vitrioli, Itemq; Antimonii & Mercurii (de quibus ſupra) conjungantur.

Nec verò prætermittere poſsũ hoc loco, quin ad clariſſima illa Paracelſi & Bartholomæi Korndor-

dorferi bina teſtimonia, addam & aliud Monachi monſtroſiſſimi Franciſcani, qui ad Burggravium Fridericum Marchionem Brandenburgenſem anno 1419. ſcripſit Conſtantiæ tractatum Germanicum: ſed impreſſus liber non eſt, multis de cauſſis. In eo Tincturæ & Metallorum & gemmarum multiplices continentur & arcana multa. Is igitur eo loco, quo ad Tincturam Veneris atq; Solis pervenit, cujus beneficio Lunam in Solem converteredocet, HIC SOL (apertis verbis indicat) PLUS EFFICIT, QUAM ALIUS SOL: & modum oſtendit, quo ſit procedendum. Compendium Friburgi olim Brisgojæ acceptum Leonhardus Turniſerus in arce Kuſſenbergica amiſiſſe ſe queſtus eſt: ſed eo

adhuc

adhuc vetuſtius exemplar extat in Bibliotheca Schobingeriana S. Galli, cui Medicum nobiliſſimum Dn. Sebaſtianum Schobingerum à morte clariſſimi viri, agnati ejus Dn. Bartholomæi .J. U. D. præeſſe memini. Cum his congruunt aliquomodo quinque illæ Tincturæ particulares quæ feruntur corticeis libellis inſcriptæ, ex uno ferè cum priorib⁹ fundamenti genere procedentes, ſed in eis purum ab impuro terreſtri non ſeparatur: Contra quàm apud Monachum videre eſt, qui terram leproſam abjicere docet, quò fit ut ejus Tincturas particulares tantò neceſſe ſit præſtantiores reddi, & magis matureſcere, & plus tingere, quantò illas ſubtilitate vincunt.

Sed ad Comitem Bernhardū ex Mar-

Marchia Trevisana redeam⁹, qui in secunda parte sui libri in hæc verba expressè scribit: *Cum damno* (inquiens) *Expertus sum*, QUOD IN METALLIS ABDITUM ESSE OPORTEAT: Quò allegat dictum illud Gebri dicentis: *Nulla res extranea, quæ non ex metallis composita, seu orta, potens est ipsa perficere, seu eorum transmutationem facere novam.* At verò idem Bernhardus *Corpora perfecta* (inquit) *quæ sic simpliciter per naturam sunt perfecta, tantum in gradu suo simplici sunt perfecta, & nisi per artem plusquam perfecta fiant, non possunt imperfectis corporibus hoc modo ullum auxilium præstare: sed si per artem tractentur* (inquit) *& secundum artem more Philosophico perficiantur* (notentur verba) *tunc via aperta*

taeſt (inquit) *& facile deprehendi-tur, quid efficere queant. Namno-ſtrum aurum non eſt vulgare aurũ* (addit) *& noſtrum argentum non eſt argentum vulgi: ſiquidem iſta in ſua ſubſtantia ita permanentia, mortua ſunt, nec vires in ſe habent ullas, ut videre eſt in codice veritatis*, id eſt, turba Philoſophorum. Hinc ex Gebro aureum illud dictũ allegans: *Quicunq;* inquit, *ignorat radices minerarum & ſimplices & compoſitas, ignorat principia naturæ. Ergo & artis: & per conſequens erit ſophiſta potius, quàm Chymiſta.* Simplices intellige, quæ inſunt Univerſali Univerſaliſſimo: Compoſitas vero quæ ex Mercurio in liquorem viſcidum cum terra minerali quadam homogenea reſoluto componuntur, quibus vis ger-

germinans atq; tingens univer-
ſalis Univerſaliſſimi ſpiritualiter
ineſt, quæ in igne absq; ſtrepitu in-
ſtar ceræ poſt debitam rectificati-
onem fluit, cum quibus aurum at-
tenuatum colliqueſcit ut butyrũ,
& in Lapidem Philoſophorum a-
bit. Intentius igitur & diligentius
naturam perſcrutatus Bernhardus
perpetuò ſibi hoc dictum ante o-
culos poſitum fuiſſe teſtatur, nem-
pe: *Natura naturam continet: Na-
tura naturam ſeparat: natura ob-
vians naturæ ſuæ lætatur, & in alie-
nas transmutatur naturas:* Quorũ
duo priora docent nõ metalla qui-
dem ipſa qualia in ſe ſunt eſſe ſu-
menda, ſed ab illis extrahenda, quæ
in eis continentur (cum damno e-
nim ſe didiciſſe fatetur, quod in
metallis abditum eſſe oporteat)
duo-

duobus posterioribus verò amicam auri cum radicibus minerarum conjunctionem, & inde consequentem tincturam complectitur: quæ satis est hactenus veluti intenso digito commonstrasse.

Nunc quoniam satis superq; videmur probasse aurum Philosophicum nostrũ ex inferioribꝰ metallis arte & natura productum præstare nobis tincturam auri Philosophici à Lapide distinctam, rem totam ex Basilio concludemus. Scribit igitur Valentinus in occulta Philosophia sua sub finem *de cervo, cujus cornua ex auro puro erant, quæ multa corniculorum, sive ramorum, millia, acquisiverũt, qui quidem cervus in sylvam viridem cucurrerit, quem venatores usq; in hodiernum diem investigent*

ſtigent, & perſequantur. Parabolæ hujus intellectum ex ſuperius dictis non difficile eſt coniicere: tum à Baſilio ipſo in fine Currus Triumphalis Antimonii ſatis declaratur, *quomodo videlicet* (ut ibidem inquit) *quæſitus cervus cum venationis alacri induſtriâ comprehendatur.* Etenim per multiplicatum Lapidem ignis, cujus una pars tingit quinq; partes Lunę, eum perſequi docet, & quæ ibidem conſequuntur. Exquibus plusquam abundè conſtat qualenam metallum ſit aurum hoc Philoſophicum noſtrum & unde producatur, ex Luna nempe in Solem tincta, unde cervus ille aureus nobis exiſtit, quod quidem aurum (teſte Baſilio) oportet denuò confringi (ut in manuali praxi docet) ſi-

siquidem in meliorem Lapidem, hoc est, in tincturam Solis, abire debeat: quò respiciens Paracelsus in libro de generatione metallorũ sive mineralium, ita scribit: *Si Alchymistæ sulphur istud auri possent reperire, quemadmodum benè potest reperiri* (inquit) IN ARBORE AURIETE jus RADICE (*Hoc enim scrupulus est ipsorum universalis:* NON ALTERUM ILLUD) *utiq; lætari possent, &c.*

Hæc igitur hactenus de auro Philosophico nostro, quod plærisque omnibus video ignotum, & hucusq; inobservatum fuisse dicta sufficiant. Nunc sub finem Cheiragogiæ nostræ colophonis loco breviculã ex Basilio Tincturæ Solis Philosophici, itemq; Lapidis Philosophorum præcipui, præparandi

randi rationem appendemus; si modò illud præmiserimus, etiam in sale communi, nec non alio quo dã pene illi cõgenere abditissimas vires inesse, quæ cum auro composita mira nobis præstant, ut & cum oleis vitrioli & antimonii rectè præparatis. Certè sal commune excellens aurum potabile nobis exhibet per spiritũ vini, si post calcinationem debitam crystallizetur & in oleum dulce perse distilletur, quem processum Basiliano planè conformem integerrimo & nobilissima quondam gente nato Christophoro Meyero, à Rodolph Zell & Windeck &c. consolaneo nostro debemus: ut de aliis arcanis ex sale prognatis nihil dicam. Nam & Paracelso est circulatum minus, quod matricẽ ille o-

mnium metallorum ſuo quodam jure vocat, præſertim marinum, cum quo circulatum majus ex Mercurio ſublimato per eundem præparatum conſentit. Quid dicã de oleo antimonii dulci quod tantopere quæſivit Crollius, nec invenit, non ita pridem ab eodem amico fideliter nobis communicatum?

Quod igitur ad Tincturam Solis Philoſophici attinet, ſi ea rite debeat præparari, oportet ut id fiat per juſtam & debitam auri analtomen: ita ut primò ſulphur ejus puriſſimum, & ſummè graduatum ſine omni corroſivo extrahatur, & ab omni recremento ſeparetur. Poſtea ſal auri noſtri Philoſophici, quod inſtar lactis apparebit albidum, non tantum extrahi

o-

oportet, ſed etiam in transparentem criſtallinam ſerenitatem adduci, quò facilius deindè in extracto ſulphuris auri liqueſcat inſtar buryri, & una cum eo alembicum transcendat. Cùm verò utraq; hæc ſic exaltata fuerint, tunc ſuo Mercurio reſiduo ſuperfusa mox ab ipſius ſolutione eum præcipitabunt. Hinc omnia tria principia viſcoſa in vitro Philoſophico putrefieri, atq; inde in novam vitam reſuſcitari per ſuum proprium corpus & ſal oportet, donec in regeneratam aſtralem fixam & perſeverantem eſſentiam abeant, quæ per initialem trium principiorum ſuorum craſin multiplicari & menſtruo ſpatio augeri poteſt viribus & quantitate. Hæc breviter de Tinctura Solis.

Quod verò ad Lapidem Philo-
ſophorum attinet, alia ineunda eſt
via, ſiquidem duplex ejus præpa-
randi ratio eſt, vel per compoſiti-
onem radicis ſuæ mineralis ſim-
plicis cum reſoluto auro, quem
morem ſequitur Baſilius in 12. cla
vibus, vel per conjunctionem au-
ri cum radicibus minerarū com-
poſitis, à qua via minimum rece-
dit Lapis Ignis ex Mercurio anti-
monii & vitriolo Veneris atque
Martis per propriū ſulphur paran-
dus. Sed de hujus genere ſatis ſupra
diximus, à quo nihil differt deſcri-
ptio parabolica de Nobili Solis flo
re, ex præcipuæ cujusdam Civita-
tis Imperii archivis non ità pridē
(ut fertur) deprompta, quæ to-
tum proceſſum abundè tradit,
quamvis multorum Sophiſtarum

præ-

præstringat oculos. Possunt autem Tincturę particulares ex hoc compositio præparari variæ, de quibus nunc dicere supersedeo. Radicem verò mineralem Universalis universalissimi sequuti simplicem, cum Basilio in fine Memorialis Tabellæ asserimus, hîc non opus esse, ut in Tinctura Solis fieri docuimus, aurum in tantum destrui, ut per elementa justificetur & ita prima essentia radicis ejus quæratur & in apertũ proferatur. Quinne in compositis id fieri necesse est: quanquam non desunt, qui per Mercurialem essentiam extrahunt auri animam, ipso auro penè immuni manente, unde opus ad summam excellentiam promovent, adeò quidem ut perpendiculariter immisso in Tinctu-

ram Lapidis ſui univerſalem cultro, & indidem eodem modo extracto, tantũq; abſterſo cum papyro ſuper liquatum aurum projectâ, etiamſi prorſus nihil adhæſiſſe videatur cultro, ſolo odore tamen Tincturæ ſuæ unciam plumbi integram in aurum converterint omni ſpecillo probatum, ut retulerunt nobis, qui viderunt, quorum animi cum eſſent antea ab hoc ſtudio prorſus alieni, facti ſunt poſtea artis avidiſſimi.

Sed unicuiq; (inquit Baſilius) *qui huic ſapientiæ adhæret, eamq; amare cupit, incumbit, ut aureum illum magnetem* (videlicet Univerſalis univerſaliſſimi) *perveſtiget, quò rectius eum agnoſcat, quem unicam in re unicè, & in una ſola materia radicem ejus inveniet* (quâ

cum

cum puta aurum ſubtiliatum medio amicabilis cujusdam liquoris, eſt reſolvendū, ac tantiſper continuo igne fovendū ac in Philoſophi cofurno decoquendum, donec in Lapidem Rubini inſtar tranſparentem abeat) *ex quo* (inquit Baſilio) *aurum noſtrum potabile adhûc perfectius fit, quàm ex ipſomet auro, quod primum ſpirituale oportet fieri antequam ex eo potabile aurum poſſit præparari, ut habet cap. 6. de rebus Naturalibus & cap. 7. p. 93. Nam ſpiritus hic cæruleus, qui & in ſapphiro gemma & Lunæ ineſt, eſt ſulphur atq; anima* (inquit) *unde aurum & argentum vitam ſuam percipiunt.* Hinc Baſilius in repetitione Lapidis Magni, pag. 114. *Lunæ ſpiritum ſpiritui Solis perinde appropriari ſcribit, atq; fœminam viro*

rotum in terra (ubi metalla primũ generantur) *tum deinde ſuper terram per artem*. Deniq;, *Tinctura alba* (inquit) *ſit a eſt in Magnetica forma illius unicæ rei, in qua primum ens auri itidem reperitur.* Proinde caput illud, poſt deſcriptam Rectificationem Tincturæ Argenteæ, & ejusdem præparationem, his verbis claudit: *Si verò nôſti* (inquit) *illorum omnium primum mobile, non eſt opus* (tantis compoſitionum videlicet circulationibus) QUANDOQUIDEM opus EX UNO PERFICERE POTES.

Quid veró hoc ſit unum in Natura Mineralis regni perveſtigandum eſt. Sed tamen ne intactum relinqueret prorſus, atq; ita Lectorem in medio curſu deſtitueret

ret, passim innuit, non longè ab uno quoq; esse nostrum; Sic enim Rerum Naturalium cap. 4. pag. 56. queritur, *filios hominum id non observare, sed potius contemnere, quod Deus in natura absconditum posuit.* In eandem sententiam in fine memorialis suæ tabellæ, *vera radix vilis est* (inquit) *etiam oculis ipsi plebi visibiliter exposita, ignota tamen, & sine multiplici præmonstrata proba homini in caliginoso abdita. Totus enim hic Mundus* (quod & Bernhardus testatur) *eam videt, nec tamen agnoscit.* Sic de Magno Mundi minoris mysterio sub finem pag. 220. *Prima materia toti mundo manifesta* (inquit) *coram oculis sita est, quam paucissimis tamen cognita, & adhæc ubiq; locorum visibiliter reperienda*

nem

nempe Mercurius ſulphur & ſal & aqua Mineralis, ſive metallicus liquor, tanquã centrum, à SUA FORMA SEPARATA, *& ab his tribus incipientibus facta.* Maximè v. omnium in fine ultimi capitis de Naturalibus rebus, *Omnia* (inquit) *quæ poſt Antimonium Vitriolum Sulphur, Magnetem, præcipuè dotata ſunt præ alijs & affinia ijs, ex quibus aurum & argentum principium medium & finem ſuum ſortiuntur, una cum vera transmutatione & alteratione particulariter, virtutem, vires & potentiam ſuam accepiſſe ait* EX UNA RE, *in qua hæc omnia invisibiliter ad pariendum abſcondita latent, una cum metallis omnibus: quibus ſubjungẽs,* QUÆ MATERIA (inquit) *manifeſta eſt coram oculis omnium bo-*

hominum. Verum quia, virtus ejus potentia atq; vis in profundo valdè ſepulta eſt, adeoq; plærisq; incognita, eò fit, ut materia hæc pro nihilo etiam & inidonea ex ignoratione cẽſeatur ac reputetur. Nomen ejus vocatur Hermes (inquit) *qui ſerpentem volantem pro inſigni geſtat & pro uxore habet, quæ dicitur Aphrodita, quæ omnium mortalium corda novit: & tamen omnia unũ & una res unicè, & unica eſſentia eſt* (*inquit*) QUÆ COMMUNIS EST IN OMNIBUS ORIS, ET COGNITA IN OMNIBUS LOCIS. QUIVIS (inquit) EAM PREHENDIT MANIBUS: *& uſurpat ad res viles. Vile exiſtimat pretioſum, & pretioſum reïcit.* In ſumma, *Nihil eſt aliud* (inquit) *præterquam aqua & ignis, unde terra cum ad-*

di-

ditamento aëris eſt orta, & etiam-num conſervatur. His abundè materiam interioris radicis omnibus ante oculos collocat.

Hîc igitur tanquam ad metam Vniverſalis univerſaliſſimi & nobis ſubſiſtendum eſt in regno Minerali, poſt recenſionem Univerſalium, & particularium Tinctu-rarū ferè omniū, de quibus aliqua notitiæ aura ad nos pervenit.

Unum tantum addere viſum eſt propter eos, qui extra Univerſale univerſaliſſimum nihil prorſus putant eſſe verum vel profi-cuum, eoq; negant particularia ul-la extra illud eſſe quærenda: quin omnia dicta Philoſophorum ob-tortis crinibus ad Univerſale dun-taxat trahunt. Quibus quidem fa-cilè conceſſerim habitâ Univer-

fali

salimateria rectéq; cognitâ, posse ex ea certissima parari particularia: Sed non ideò consequens est in aliis atq; aliis Universalis materiæ propaginibus, veluti surculis, licet specie ab illa differentib⁹, vim transmutationis nullam inesse, quod & testatur experientia, & agnoscunt doctissimi, ut Chrysippus, Fannianus, & Thomas ipse Aquinâs de corporibus supercœlestibus & inferioribus cap. 4. & deinceps. Nec sequitur Comes Trevisanus in tota vita sua nullum particulare nactus est, quod alicujus esset momenti: ergò nec alii reperire id possunt; aut falsò ab aliis tale quid astruitur. Nam ut taceam Comitem Bernhardum quæsivisse Universale (quod certè in particulari nullo extra universale

le

le reperias) tum eum, tum aliorū refutant ſatis, quæ Baſilius non modò de Lapide ignis, deq; Tincturis metallorum inter ſe diſtinctis prodidit: Sed etiam quæ Theophraſtus de Epatica ſulphuris & Luna in Solem per ejusdem oleum converſa docuit: quòdq; de Lapide Schiſto ad fixationem Lunæ idoneo Bartholomæus Korndorferus refert, licet tum in ſulphure vulgari, tum in Schiſto Korndorferi, qui eſt Sal quoddā peracre, etiam ipſe Baſilius ullam transmutationis vim ineſſe per ignorationem neget. Sic non deſunt contrà, qui nacti univerſalem aliquam, aut etiam particularem Tincturam, ſtatim inſolenter declamitant, aliud nullum extare Univerſale præter illud ſuum: adeò

deò plæriq; nobis Supheni ſumus omnes! Sed nos hûc obiter digitum intendiſſe ſat eſto.

Deus optimus ille Maximus donet nobis omnibus per ſpiritū ſuum συναίδιον in Filio ſuo unigenito, ſibi ὁμοουσίῳ, Emmanuele noſtro, ut ne corda noſtra bonis hiſce terreſtribus, hoc eſt, Mammonæ affigantur, neglectis cæleſtibus, ſed ut potiorem nobis ſubſtantiam in cælo repoſitam ſeriò quæramus, quam vera fide apprehendentes & ſpe certa exſpectantes, indefeſſo pietatis curſu cum ſincera charitate conjuncto, ſequamur, per & propter D N. N. Ieſum Chriſtum, qui cum Patre & Spiritu Sancto eſt unus ille verus Jehova benedictus in ſecula, cui laus & gloria in ævitatem æternã Amen.

Carmen Apollineum Helianum.

OMnibus ante oculos versatur & unica res est,
In se quæ formam suscipit aurificam.
Forma maris partes, sed fœmina materiei
Obtinet: illa manet fixa, sed ista fugit,
Et tamen ortu eadem, duplex licet, una̅ sola est,
RES, Mineræ finis, principiumq; suæ.
Junge mari uxorem, conjunctos solve, putrefac,
Ablue, condensa, fige, fit inde lapis
Aureus: hunc ale lacte suo, totiesq; refinge, (rafluat
Tingat ut, & penetrans ceu nova ce-
Bracteolis tandē puri sociabitur auri,
Sic fermentatus spiritus intrat opus,
Cætera sive velis mutare ex arte metalla
Seu libet affectis applicuisse manus.
Hæc sunt Alchymicæ mysteria totius artis
Non nisi divinis experiunda Sophis.

Erratá.

Pag. 15. leg. tantum non semper. p. 22
l. aliter. p. 33. l. quosdam non latet. p. 55. l.
quam quod non invenirent.

DE COELO TERRESTRI,

VENCESLAI LAVINII MORAVI.

VNus eſt ſpiritus corporeus à Natura primò creatus, communis, occultus, vitæ pretioſum: conſervans pura & bona, impura & mala deſtruens. Is eſt finis & initium omnis creaturæ; triplex in ſubſtãtia, ex ſale, ſulphure, & Mercurio; ſive aqua pura, qui coagulat, unit & congregat, irrigatq; hæc inferiora loca omnia per ſiccum unctuoſum & humidum, ex loco ſuperiori (Hoc eſt habile & aptum ad recipiendum quamlibet formam & figuram) Sola ars mediante natura oculis noſtris viſibilem reddit: in ventre ſuo celat & occultat infinitam vim & virtutẽ:

BSB MÜNCHEN

refertum est & plenum facultatibus & proprietatibus cæli & terræ. Est Hermaphroditicum, & incrementum dat: cum omnibus rebus indifferenter se miscet, quia in se reclusum habet omnia germina globi ætherei. Plenum enim est igne alacri & potenti, & descendens de cælo influit & imprimit vim suam super corpora terræ, & venter illius porosus plenus ardore est Pater omnium rerum. Tunc vēter iste impleturalio igne vaporoso, & continuè alimentum recipit de humore radicali, qui in amplo illo corpore corpus assumit aquæ mineralis, & id concoctione ignis sui calidi. Hæc aqua congulabilis, generans omnia, fit terra pura, quæ se inclusam tenet firma unione virtutum supremo-

rum

rum cælorum. Quia igitur ipſa conjuncta eſt in ipſa terra cum cælo, hoc nomine pulchro illam voco COELUM TERRESTRE.

Ut primò ad ornamentum maſſæ indigeſtæ Natura prima uſa fuit ſeparatione, ſic Ars perfectionem diligens, imitari debet Naturam. Natura excrementum ſubſtantiale tollit, aut per limum terreſtrem in aquam, aut per aduſtionem: Ars utitur elotione & digeſtione ſive per aquam, ſive per ignem, & ſeparat infectionem & impuritatem, purificans animam puram ab omni vitio. Qui igitur ſcit viam utendi aqua & igne, verum iter ſcit, quod ducit illum ad ſuprema arcana Naturæ.

Magnum illud corpus creatura prima Dei aqua repleta fuit ſpi

ritu ab initio, omniformis in ſemine, & vivificans in motione, omnia animat, & omnia producit in lumen terræ & cæli. Eſt aqua nutrix omnium eorum, quæ in ipſis vivunt: in terra eſt vapor: in cœlis ignis propriè, triplex in ſubſtantia & prima materia, quia de tribus & in tribus omnia corpora procedunt & recedunt à Natura: balſamum continet: habens progenitorem Solem & Lunam: per aërē germinat in locis inferioribus, & quærit alta & ſuprema: terra nutrit illud in ventre ſuo calido, & cauſſa eſt omnis perfectionis.

Magnus ille Deus omnibus vitam dans conſtituit duo remedia ſpiritibus & corporibus, ſcilicet duos purificatores impuritatum, unde corruptio ad novam vitam

invi-

invitat. Metalla hæc duo inſe habent: hæc duo cauſſa ſunt reſtaurationis & participant de terra & cœlo, ut unionem aliis extremitatibus dent. Itaq; utraq; duo de cælo deſcenderunt in terram, & iterum in cœlum revertuntur, ut potestatem ſuam oſtendant, & démonſtrent in terra. Ut Sol nubes diſſipat, & terram illuminat, ſic ſpiritus iſte ita paratus à nubibus ſuis omnia obſcura illuminat. In ſpiritu iſto conſideranda venit duplex forma, in ſucco & veneno. Succus duplex conſervat omnia corpora: venenum duplex conſumit & deſtruit. Succus conſervat ſale amaro.

Hæ ſunt facultates, quæ includuntur in limbo & cahos, quod habet eosdem effectus cum de

terra extrahitur: ſed cum per ſepa-
rationem boni à malo præparati-
onem recepit, tunc ſuper perfecta
& imperfecta oſtendit vim ſuam.
Habito in montib⁹ & in planitie :
pater antequam filius : genui ma-
trem meam, & mater mea ſive pa
ter tulit me in matrice ſua, gene-
rans me, nō opus habens nutrice.
Hermaphrodit⁹ ſum utriusq; na-
turæ: ſuper omnes fortes victor, à
minimo victus: & nihil ſub cælo
invenitur tam pulchrum & tam
perfectæ figuræ.

Naſcitur mirabilis avis, quæ de
ſuis oſſibus, quæ mea oſſa ſunt,
furnulum ſibi conſtituit, ubi ſine
alis volans moriens vivificatur, &
Ars Naturæ leges ſuperans in fine
transmutatur in Regem, qui ſex
alios in virtute infinita excedit.

10726758

De

Metallorum transformatione,

adversus HAGELII & PERERII

Jesuitarum opiniones.

cujus author,

NICOLAUS NIGER HAPELIUS

Anagrammatizomenos

Illustrissimo potentissimoq; Principi

ac Domino

DN. MAURITIO

HASSIÆ LANDGRAVIO,

Comiti Cattimelibocorum,

Dietz, Zigenhain & Nidda, &c.

Divinæ & humanæ Sapientiæ Parenti;

Domino meo Clementissimo.

Hancce

Revisi recusiq; opusculi subcisivi diatriben Chymicam,

Honoris, amoris, debitæq; obedientiæ ergò, D. D. D.

Autor

PHILOCHEMICIS HELIOPHILIS HELIophilus Philochemicus,

NICOLAUS NIGER HAPELIUS

Anagrammatizomenos, S.

AD asserendam veritatẽ artis Chrysochemicæ (quanquam ea multorum impostura pessimè audit, & à prudentibus ac cæteris doctis, quasi nulla esset planè proscribitur) hanc disquisitionem instituere visum est, qua causæ aperiuntur ejus difficultatis, ac quid sentiendum de ea sit, certis indicijs ostenditur, HELIA artis (quẽ vocant) in lucem producto. Itaq; patientem Lector huic disqui-

quisitioni aurem accommodabit, dum quid sibi Helias velit, perpenderit, ut metallorum transformationem rectiùs intelligat.

Constat inter eos, quorum sententia chymiæ adversaria est, nullos magis obniti, quàm Physicos & Theologos. Utriq; quæ ex principijs & fontibus naturæ hauriunt, quibus efficere conantur transformationem metallicam partim ἀδύνατον esse, partim ordini creationis adversari, in progressu tractationis hujus disputabimus. Quæ autem merè Theologica sunt, & cum principijs Physicis parum aut nihil commune habent, ea paucis nunc præfando quasi delibabimus. Sunt autem ferè duûm generum ab Exemplo & usu. Exempla singularium & universorum.

Prioris generis argumentum præbet hujusmodi.

Omnes scientiæ naturales ac licitæ notæ fuerunt Salomoni: Scientia artis chemicæ, transformationem metallorum docens, Salomoni fuit ignota:

Ergo scientia artis chemicæ, de metallorum transformatione, nec naturalis, nec licita putanda est.

PRopositionis vis inde dependet, quod omnium mortaliũ sapientissimus fuerit Salomon, non solùm recti judicii excellentiâ, & actione ac prudentia politica, sed etiam, quod de omni quæsito rerum naturalium & contemplationis physicæ differuerit, à Cedro Libani usq; ad hyssopum parietis, & de jumentis volucribus & de reptilibus ac piscibus: unde

Re-

Reges universæ terræ, & imprimis Austri Regina illa sagacissima (ut priscis olim philosophis apodemicis usu venit) ad eum audiendum accessit. 3. Reg. 4. 10. Itaq; major propositio videtur planè ἀνένσατος.

Minor multis probatur argumentis. Nam ex sacris literis perspicuum fit, (contrà quàm chymici nonnulli hallucinantur) Salomoni divitiarum affluentiam tantam, non quidem ex chymia, sed ex innumeris provinciarum locupletissimarum tributis, exactionibus, vectigalibus, Regijs donationibus & largitionibus constitisse: maximè verò ex auro Ophir Tharsis advecto. Nam præ auri copia argentum viluit, cujus tantum, quantum olim effet lapidum, Hierosolymæ supperebat. 3. Reg.

Reg.10. Quòd si hæc auri affluentia domi nascebatur, aut ullo artificio chymico parari poterat, quorsum foris quæreretur peregrinationis triennalis per maria periculo? quorsum pretio animarum redimeretur pretium terrenum, quod domi gratis habere liceret? Sic enim 2. Paralipom., 20. legimus naves attritas sub Josaphat divina ultione. Consequens igitur, Chymiam Vanam esse, ac proinde nec naturalem, nec licitam.

Respondemus ad majorem propositionem, eam ἁπλῶς admitti non posse, sed cum conditione esse intelligendam. Pendet enim à circumstantia optionis & Voti, quo Salomon nec gloriam, nec divitias, nec inimicorum animas

sibi

sibi, nec longævitatem postulavit, sed moderandi populi Sapientiam. Etsi igitur ei Deus ad sapientiam ultrò etiam gloriam & divitias adjecit, quantæ Regum nulli contigere: tamen longè est diversa sapientiæ ejus donatio, ac divitiarum adjectarum. Illa enim non studiis disciplinarum & institutione parta, sed planè θεόσδοτος fuit, & extra communem rationem collata: Divitiæ verò communi ditescendi more adjectæ, ex actionibus & tributis, & auro cum Rege Hyrã aliunde importato constiterunt. Quod si verò divitias postulavisset Salomon, loco Sapientiæ, quis non videt, Deum singularem ipsi monstraturum fuisse parandarum opũ viam, peræq; ac exsorti Sapientia eum ornavit? Itaq;

taq; argumentum non tàm diluitur, quam retorquetur. Hinc enim apparet, esse aliquem concessum modum, & rationem Deo non adversantem diteſcendi, quâ aurum & argentum non more communi, sed per scientiam exsortem, δεόσδοτον, non Diabolicam, multiplicari possit, licet Salomoni, si respicias conditionem ipsius voti, hæc scientia atq; exsors diteſcendi ratio perindè fuerit ignota, atq; hodie pauciſſimis est pervia. Atq; hinc suspicari licet, cur de fossilibus, & rebus metallicis, sicut de vegetabilibus & animalibus expresſè disseruisse non legatur. Cui verò sit dubium, Dei munerè exstare exsortem scientiam rerum metallicarum talem, quâ & aurū & argentum multiplicari, non cer-

certè contrà ordinem, sed ex ordine naturæ, æq; possit, atq; multiplicatio solet fieri in vegetabilibus: cum omnibus creatis jam à principio dictum sit: Crescite & Multiplicamini. Quæ ratio si cui ab ipso Deo immediate, sive per homines patefacta fuerit, is rectè illam, naturæ vestigiis insistẽs, pertractare poterit. Quicquid enim extra naturæ ordinem & motum suscipitur in hac arte, vanum & inconcessum esse ipsimet agnoscimus, & ultrò aversamur ac detestamur.

Occurrunt verò hîc nonnulli & ajũt non posse nos addere cubitum ad staturam nostram, nec capillum unum album aut nigrum facere, ut est Matth. 5. & 6. Luc. 12. Si igitur quod minimum est, non possu-

possumus mutare, quomodo transmutabimus metalla? Responsio facilis est: Hæc quò ad nostram voluntatem sic dici, nempè, quòd jurando per caput, sollicitève cogitando, nihil tale ex potesta te & viribus propriis facere queamus: interim medicamentis naturalibus nihil vetat ex atris capillis facere albos: & ex canis atros, non contra, sed ex ordine & viribus naturæ ipsius, ut lippis & tonsoribus notum est. Simile huic est quod nõnulli dictitant, Deo Chymistas adversari; qui quæ in suo ordine & juxta suam speciem perfecta creârit, ipsi velint in genus melioris transmutare. Verùm eâdem ratione non licebit pyris poma inserere, aut sylvestria in cicuria traducere, aut fructus exossa-

tos

tos arte producere, aut ex verme bombycino papilionem elicere, aut lignam in lapidem beneficio aquarum lapidificativarum convertere, & quæ sunt id genus varia naturæ miranda. Nos nihil hîc contra ordinem naturæ tentandũ esse, iterum atque iterum profitemur. Quòd si natura ipsa proprio suo motu metalla transmutat, ut ferrum in cuprũ, ligna in lapides, ut notum est, &c. Quidni liceat etiam artificio, naturæ æmulo, corrumpere formam unius metalli, & per naturæ motum accelerata media, pretiosius ex viliori metallo producere? quà de re postea.

Alterum argumentum ab exemplo est universale, idq; hujusmodi.

Si chrysochymicum artificium aliquod esset, quo rectè ditescere liceret, aliquod ejus vestigium in scriptura, aut in tota Antiquitate extaret.

At nihil tale extat. Ergo, &c.

REspondemus Scripturā non ideò datam nobis esse à Deo, ut in specie doceat, quinam modi ditescendi sint liciti: Sed in genere satis esse eam tradere, Nihil sine labore parari: Nihil sine benedictione Dei (quod plerique Chymistæ plus satis experiuntur) Neminem scientere esse defraudandū, nec media cū lege Dei & charitate pugnantia esse tentanda: Denique non usum & possessionem divitiarum, sed abusum, & mentis depravationem damnari, ut perniciosa & Deo adversa, &c. Tale quidem

quidem cùm nihil in naturalem chymiam per se cadat; quod cum scriptura pugnet, certè à legitimis diteſcendi modis excludi nequit, licet in ſpecie nullo ſcripturæ exemplo, vel documento fiat evidentior: imo licet Patriarchæ & cæteri, qui fuerunt divites, non ex chymia, ſed aliunde ditati fuiſſe legantur, cujus rei cauſa pòſt aſſignabitur. Atq; idem ſanè de tota Antiquitate dici poteſt. Etſi enim nullum prorſus extaret chymiæ documentum vel veſtigium, tamen non efficeretur, nullam propterea eſſe ac fuiſſe artem, vel propterea eam fore per ſe illicitam. Itaq; totum connexum in ſe eſt infirmum, quod alibi pluribus à nobis pertractatum eſt, productis antiquitatis teſtimoniis intracta-

tu contra Cardanum. Sed respondebimus tamen ad minorem. Quum Scripturæ studioſè adhibeant non ſolùm ſimilitudines metallicas, ſed ipſi Dei ſervi res metallicas, inſuper & gemmarias tractârint, ſatis apparet, ſtudium earum rerum, quatenus ductum naturæ ſequimur, non poſſe in quoquam reprehendi. Quod ad ſimilitudines, certè D. Paulus 1. Cor. 3. de auro argento, & pretioſis lapidibus agit, quæ non exuruntur. Manent enim in igne, omnibus aliis in fumum abeuntibus metallis, ligno, fœno & ſtipulis, nomine combuſtibilium rerũ propoſitis. Quam quidem ſimilitudinẽ à fulminatione per plumbum factam, ſicut & Eſa. 1. de exploratione monetaria, cum *Exto-*

quam, inquit, *ad purum putum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuum* (qualia per multa sanè sunt in scripturis sanctis) quam diu Theologi non intelligunt, inter sacrum, (ut ajunt) & saxum hærent. Sic Mosi mandatur purgatio auri, argenti, æris, ferri, plumbi & stanni per ignem, quæ per ignem transire possunt: reliquorum quæ ignem sustinere nequeunt, per aquam. Num 31. Quid verò de eodem Mose dicendum, omni sapientia Ægyptiorum erudito? Heb. 7. licet majores arbitratus sit divitias probrum Christi, quàm Ægyptiorum Thesauros. Heb. 11. Nam veteres restantur (ut auctor est Suidas) ad Diocletiani usq; tempora Chrysopœjam inter Ægyptios fuisse celebrem: & ut refert

Augurell⁹ imperio Romano Diocletianũ ex arte illa metuisse, an Sybillinis monitis nec ne, parum compertum habemus. Licet autem quo ad chymiam in specie de Mose nihil constet, tamen æneum serpentem jussu Dei fecit & fudit Moses: aureum verò vitulum jussu Dei combussit & contrivit, usq; adeò, ut insperssum aquæ, populo bibendum propinârit, Exod. 23. Quod an ulli uspiam aurifices hodie præstare possint, ut aurũ comburendo simpliciter fiat potabile, ipsi viderint. Jam verò Reges Christum adorantes, & *Aurum, thus, Myrrham, Regiq; hominiq; Deoq;*, offerentes, non frustra Magos, nempè naturales, donorumq; suorum scientes & gnaros fuisse constat: sicut & Arabes hac

ipsa

ipſa ſcientia Chryſochymica legũntur præditi, quorum nonnulla adhuc extant monumenta. Sed inquies, nihil hæc ad Rhombum, nec dum liquet de transmutatione metallica. Agedum igitur vel ex S. Scripturis aliquid promamus, tincturæ Philoſophorum nõ abſimile, unde conſtet aliquid auro pretioſus extare, aurificæ tamen naturæ, quod non niſi Lapidi Philoſophico conveniat. Habetur Apoc. 21. v. 18. *urbem ſanctam fuiſſe aurum purum, ſimilem vitro puro:* quæ per ſimilitudinem dicta ſummam excellentiam gloriæ cœleſtis Hieroſolymæ denotare, nulli eſt dubium. Hunc locum Matthеſius metallicarum rerum peritiſſimus in Sarepta ſua conc. 15 de conficiendo vitro Germani-

cè sic interpretatur: Nuhn lest sich Joannis text ansehen / das er nicht vom gemeinen Golde / das bei vns auch bekant ist rede / sonder von einer newen / vnd sonderlichen Golds art / das vber seinen vorigen Adel vnnd krafft in der newen welt newe eigenschafft haben werde / wie ein Christall / vnd werde nit allein leuchten wie ein Goldstein / oder Jacinth / der nur Goldes farb hat / sondern da werde auch das dichte oder düstere Goldt durchsichtig sein: Hoc est, textus equidem Joannis videtur non de communi auro, quod apud nos cognitum est, loqui, sed de novo & singulari quodam auri genere, quod supra pristinam suam nobilitatem & vim in Novo Mundo novas proprietates habiturum sit, ad instar Cristalli, nec tan-

tantum refulsurum sicut lapis auri vel hiacynthus, qui tantùm auri colorem habet: Sed hîc etiam ipsum aurum spissum ac defæcatum fore & perspectibile. Id quod similitudine illustrans corporum nostrorum in claritatem transformandorum, addit: Schafft doch Gott jetzunder durchsichtig silber in rotgüldigem ertz/ id est; Deus quin etiam nunc condit perspectibile argentum in rubenti aureola minera. Hinc tale deducitur argumentum: Si urbs est aurum, & eadem est pellucida ut vitrum, Ergò quiddam quod est substantiæ & naturæ aureæ, est pellucidum instar vitri, idq; summum apicem gloriæ denotat. Antecedens verũ est, non ex accidenti, sed perse, ut docet Mattheſius: Ergò & consequens;

quens; nisi velimus Spiritum Sanctum à rebus vanis, puerilibus,& commentitiis similitudinem pretiosissimarum & verissimarum rerum desumpsisse, quod absit. Tale autem aurum pellucidum ut vitrum, quod gloriæ summum splendorem exprimat, in sola tinctura Philosophorum extat & à Paracelso ita describitur, Metam. suæ 9. *Nostra tinctura rubea*, (inquit) *quæ in se astra auri continet, est substantiæ fixæ, incorruptibilis essentiæ, summæ rubedinis, cujus pulvis croci instar, sed toto corpore instar rubini, fluxibilis in modum resinæ, translucida instar crystalli, fragilis ut vitrum, & superabundantis ponderis.* Nequis igitur hæc ad vitrarios, aut vulgares artifices, qui aurum vitrificato purpurant colore, referat

o-

omnes velim apicem gloriæ attendant, qui in Scriptura hoc loco exprimitur, & per consequens nulla alia re, quam aurifica illa superabundanti & clarificata tincturæ rubeæ substantia fixa adumbrari intelligent. Itaq; cum in hac re nihil præter naturam inquiramus, & omnia metalla alia aliis citiùs in igne evanescant, & propriè solum aurum in igne durabilissimum sit, ac proinde perfectionis metallicæ simplicis terminus: licebit sanè à minus perfectis ad perfectiora contendere, adeoq; ad summam pulveris Philosophici claritatem, in qua non est perfectio simplex, sed multiplicata viribus, qualis est in tinctuta rubea, sive aurea illa substantia crystallizante, ac omnia imperfecta perficiente. Meritò igi-

tur

tur negamus conclusionem, quâ infertur artificium chrysochimicum aut nullum aut illicitum esse, non tantùm propter majoris propositionis imbecillitatem, sed etiam propter subsumptionis ignorationem, ut jam declaratum est.

Restat ut ad usum accedamus: undè Theologica proinuntur argumenta hujusmodi.

Nemo potest servire duobus Dominis, Deo & Mammonæ.

Ergo Christianis non licebit operam dare arti chrysochymicæ.

REspondeo, hæc simpliciter inter se non opponi, sed respectu abutentium, & quatenus duo hæc inter se sunt contraria. Nam alioqui nullis Christianis liceret esse divitibus. Non igitur possumus servire Deo & Mammonæ

tunc

tunc, si demergimus animum & cor ad thesauros corruptibiles, ijs fisi: si malis & iniquis in proximũ artibus opes cumulamus: si deniq; malè possidentes, dispensamus pessimè, qui mos est hodie toto mundo vulgatissimus. Hinc A-post. 1. Tim. 6. *Qui volunt ditescere*, inquit, *incidunt in tentationem & laqueum, & cupiditates amentes & damnosas, quæ demergunt homi-nem in exitium & interitum. Si quidem radix omnium malorum est pecunia: quam quidam dum ap-petunt, aberrarunt à fide & seipsos transfixerunt doloribus multis.* Hæc vulgo usuveniunt; multis etiam pseudochymistis causa fuerunt, cum secreta Naturæ per se indaga-re non possent, ut sese dederent malis artibus, aut etiam illicitis &

dia-

diabolicis mediis se ista adepturos sibi pollicerentur, quorum finis est juxta opera illorum. At idem tamen Apostolus non omnē divitiarum usum tollit, aut omne studium parandi opes ex benedictione Dei impedit. Addit enim: *Iis qui divites sunt in hoc seculo, denuncia; ne efferantur animo, neq; spem ponant in divitiis incertis: sed in Deo vivo, qui præbet nobis omnia copiosè ad fruendum* & cætera, quæ sequuntur.

Rursus instant, & verbis Salomonis nos urgent, sic orantis; *Mendicitatem & divitias ne dederis mihi, tribue tantùm victui meo necessaria: Ne fortè satiatus illiciar ad negandum; & dicam, Quis est Dominus?* Proverb. 30. &c.

Ergò nec nobis divitiarum af-

flu-

fluentia per chrysochymiam parta poterit esse utilis.

Respondemus, non quidem nos Salomone esse prudentiores, & illis ipsis divitiis abusum esse scimus Salomonem, quas ei Deus supra omnes Reges, communi ratione divites, concessit: adeò efferus & procax est humanus animus! Interim tamen abusus non usus illis verbis notatur, ostēso periculo, quo fit ut non omnibus conducat esse divitibus. Interea scimus in Deo gloriatos esse Patriarchas de opibus sibi datis, & ista non secus esse quam ut cujusq; est animus. Sed & certis de causis factum ajo, ut in commune fidelibus chrysochymia antehac nondum innotuerit, sed in Ægyptiorum ac infidelium manibus ferè hæserit.

Ani-

Animadvertendum enim est, distincta esse tempora, & sicut Apost. 1. Cor. 7. inquit: *Hoc autem ajo fratres, quoniam tempus contractum est in posterum, ut qui habēt uxores, sint ut non habentes; qui flent ut non flentes; qui gaudent ut non gaudentes; qui emunt ut nō obtinentes; & qui utuntur mundo, ut non abutentes*: Ita pro diversis casibus aliter atq; aliter hæc contingere posse statuendum est. Certè Paulus ipse Phil: 4. *Novisse se dicit deprimi, novisse item abundare, initiatum ubiq; & in omnibus esse, & ad saturitatē & adesuritionē, & ad abundantiā, & adinopiā*. Et Dn. noster J. Christus, qui propter nos pauper factus est, cum esset dives, ut nos illius paupertate ditescere-mus, nempè divitijs spiritualibus.

(2. Cor.

(2. Cor. 8.) in caſu neceſſitatis ex-ſorti ratione ſublevatus eſt theſau-ris Magorum, profugus in Æ-gyptum: poſtea verò à pijs matro-nis & mulieribus in reliqua vita communiter. Quid ergo vetat pijs idem contingere, ut exſorti aliqua ope ſubleventur per artificium θε-σδοτον. Chryſochymicū, quo tem-pore Cataſtrophen Tragœdiæ claudet Antichriſtus? Sed de his in progreſſu dijudicationis & diſqui-ſitionis Helianæ nonnulla dicen-tur plenius.

Negamus igitur chryſochymi-cum artificium homini Chriſtiano per ſe illicitum, aut non naturale, adeòq; nullum eſſe, quod fuit de-monſtrandum.

Hæc paucis prælibata volui, Le ctor amice; ad eorum retunden-

das voculas, quas multi per inſci-
tiam ſpargunt, ne per livorem di-
cam, de rebus incompertis judi-
cium, ut cœci de coloribus, feren-
tes. Tuum erit quidq; rectiſſi-
mum ſequi, & compertis in-
comperta non anteferre,
Vale

R. E. J. T.

DIS-

DISQVISITIO
HELIANA, DE
Metallorum transformatione &c.

PHILIPPUS *Bombaſtes Eremitanus ille Helvetius, qui ſe Axreolum Theophraſtum (fortè more Academicæ, at* B3 *ab arte quam factitavit) & quidem Paracelſum, ut conjectura fert; gentilitio nomine à Germano* Hohenheim *ducto, nuncupat, primus (quod ſciam) Heliæ cujusdam Artiſtæ poſt ſe venturi, in libris ſuis publicatis mentionem fecit, quos de chymia & rebus mineralibus ſcripſit; quem & Alexander à Suchten in ſuo de ſecretis Antimonij libello ſequitur, eidem adſtipulante nuper demum edito, ſed tempore priore, Baſilio Valentino, ſcribentes libros chymicos per Heliam, qui venturus eſt, nobis aperiendos eſſe.*

Hac occaſione ductus Diſquiſitionem de Helia artis & metallica metamorphoſi inſtituere volui: Nempe quidnam Heliæ nomine Spagirus ſignificet: Quæ tempora ei aſſignet, & quid inde emolumen-

Domini, Ioanne videlicet Baptiſta, in quo primum in Novo Teſtamento promulgatum Evangelium, jam tum quidem venit & emicuit, ſed in fine mundi idem longè, latèq; in ſpiritu corruſcabit: ita ad eundem modum nobis Paracelſus *chymicarum artium Heliam quendam depingit, quarum occulta in apertum ſit prolaturus, quando illæ magno quæſtu vigentes paſſim florebunt, quæ nunc radices agunt, qua de re poſtea. Iterum Paracelſus de iſto Heliæ artium definitè & in ſpecie loqui deprehenditur, generalius dictum ad hypotheſin referens, & unifarè ſingulari homini accommodans, non ut ſignificationem generalem tollat, ſed ut doceat collectivum illud nomen Heliæ ad certum uſque individuum propagari, καὶ ἐξοχὴν. Sicut enim Ciceronis ſeculum aureum fuiſſe dicitur, quo Linguæ Latinæ puritas, elegantia, nitor, ad ſummum planè maturitatis & venuſtatis apicem pervenit, quæ tamen in uno Ciceronе præcæteris vires ſuas explicavit, &*

& quasi cumulo universas naturæ opes profudit: ita siquis Heliam Latinæ Linguæ tum emicuisse dicat, hoc est tempore Ciceronis in quam plurimis, in ipso v. Cicerone præcipuè, nihil inquam a sententia Theoph. diversum in re diversa dixerit.

Heliam igitur artium, ac præcipue chymiæ, sic proponit καὶ ἔνθα in libris mineralium, Tractatu primo: Verum quidem *inquit*, est multa in terris adhuc latent abdita, quæ juxtà cum aliis ignoro. Nam hoc scio Deum deinceps mirabilia multa patefacturum, & multò plura in lucem proditura esse, quàm antehac nobis omnibus cognita fuerint. Hoc item verum est; Nihil est absconditum, quod non sit retegendum: ideo post me veniet, *inquit*, cujus magnale nondum vivit, qui multa revelabit. *Hæc ille μανλώδης de certo ac singulari quodam homine. Eadem cap 4. Tincturæ physicæ explicare videtur cum inquit*: Horum arcanorum adhuc plura sunt, quæ transmu-

ationem efficiunt, licet perpaucis sint cognita. Nam si cuiquam à Deo patefiunt, laus tamen & præconium eorum non statim in vulgus percrebescit, Deo cum arte prudentiam alios celandi præstante, usq; ad Heliæ Artistæ adventum. Tunc enim patefiet, quidquid est reconditum. Hæc ille. *Quin imò tunc aureum, & gratia illud seculum pollicetur, cum dona Spiritus adeò luculentè sese exsertura asserit, ut ab omni ævo tantum scientiæ & sapientiæ neget auditum fore: qua de re postea. Mirùm sanè hominis augurium, præsertim de quodam uno homine singulari pòst ipsum venturo, cujus ut inquit, magnale se vivente nondum vivat, hoc est, qui in rerum natura nondum extiterit. Fac enim in genere illud verum esse, ut stato tempore & Heliana periodô in lucem proditura sint, quæ vulgo adhuc latent: imò quæ nunc Ægyptiorum ferè spolia sunt (ita enim appellare, istorum manibus nunc conclusa, placet) eadem*

dem ad veros Israelitas devolvenda esse, & ad veros Naturæ magos, qui ut olim Christo sic eidem nunc in suis fidelibus profugituro in Ægyptum, aperturi sint thesauros suos, quæ certè me impulit causa, ut ista & mihi putarẽ pervestiganda unde tamen ista peculiaris Theophrasto futurorum denunciatio? unde, & à quo spiritu profecta Personalis nescio cujus Heliæ post ipsum venturi designatio? An ut in prognostico Theologico Adamus Nachemoser (ita sonat inscriptio) reformatorem quendam, quem mundi septimum ille numerat: part 4. lib 4. cap 6. ab anno 1580. certò & sine exceptione spiritum Heliæ gestaturum asseverat: ita quoque consimiliter suum Heliam Chymicarum artium, & naturæ magistrum nobis prædicit Theophrastus, naturaline sagacia, & apprehensione mentis (præsertim pulvere lapidis & tincturæ physicæ perpurgatæ) an prognosticatione quadam syderali & influentia cœlesti? an peculiari afflatu, nescio quo, cu-

jusve spiritus? Possent ex Paracelso & Suchteno plura in hanc sententiam vel disquiri, vel differi: Sed quia mihi nec probantur, & de incompertis judicium temerarium est, illis libens supersedeo.

Transeamus ad alteram Quæstionis partem, in qua tempus Helianum explicandum, & ejus emolumentum. Distinguit Paracelsus seculum, quo ipsemet vixit, ut profitetur, Arcanorum Monarcha, a seculo post ipsum venturo: quorum prius intermedium; postremum hoc aureum & gratiæ & ultimum vocat, in libro tinctura physicæ (Frustra enim sunt qui hos tractatus Theophrasti esse dubitant) Quinquagesimo igitur octavo anno ipsius Theoriam fore in flore ait: quo tempore ei omnes sint adhæsuri, & in naturæ pervestigandis arcanis ipsius secuturi vestigia: Praxim item consecuturam admirandam operibus & signis, ita ut in vulgus passim atq; infimam plebem abeat, & probetur. Hæc ille. Quæ in quinquagesimum octavum annum non

seculi

seculi, quo ipse vixit, sed subsequentis (isto nempè millesimo sexcentesimo) eventura prædici apparet ex libris Mineralium cap. de Vitriolo, ubi & de suo seculo, & de subsequenti in hæc verba scribit: (excessit enim ex hac vita anno Domini 1541.) Longè, *inquit*, satius esset etiam hac hora sivè nunc temporis, hisce rebus operam dari (*nempè arcanis naturæ*) quàm indulgere ebrietati, scortationi atq; alteriusmodi nequitiæ. Sed nunc ita fert tempus, ut scortationi incumbatur, tantisper donec tertia pars mundi occidetur gladio; altera absumpta peste: tertiâ vix residuâ. Tunc in locum suum atque in integrum res restituetur. Sed prout nunc res sese habent, fieri id nequit. Etiam ordines interire necesse est, & penitus èmundo tolli, aliâs fieri identidem nequit. (*Hæc postrema pericope in exemplari Coloniensi in quarta forma edito ab Arnoldi Birkmanni hæredibus, anno 1570 abest*) Tunc verò, *inquit*, aureum

erit

erit seculum, tunc homo ad sanum intellectum perveniet, vivetq; humano more, non pecudum ritu, nec instar porcorum, neq; in spelunca (puta latronum) *His protasis, Epitasis, & Catastrophe, quò ad tempus Helianum, Theophraſto constituitur.*

Protasis est in seculi sui moribus, quibus, non modo fit, ut naturæ arcana negligantur & à Deo plerisq; subtrahantur, justo judicio: Sed etiam quod eò gravius malum accersatur, (per scelerat am videlicet vitã) internecionis nimirum tertiæ partis hominum, ut Epitasis docet. Hinc in libris Mineralium c. 7. cùm de Sulphure Paracelsus ageret, Nisi, *inquit,* contra Deum esset (sic sentio ne quivis dives sit; Nam novit Dominus cur caudam capræ non promiserit) compendio multi juvari possent: sed quia opulentia pauperem seducit, ab eo humilitatem & modestiam aufert, in nebulonem eum transformat, satiùs est tacuisse, & tales inpaupertate dimi-

dimisisse. *Hæc ille. Sic nos ipsi vidimus cum aliquoties in particularibus (quæ vocant) fructuosum aliquid operatione chymica productum esset: tamen eundem artificem idem opus rarenter instaurasse, an ob materialium diversitatem, præsertim si non attendatur undè res pendeat, an ob cæli inclementiam, an ob vasorum inæqualitatem an propter ignis moderationem (qua in re plurimum situm) an verò quòd non visum esset Deo plantatis & rigatis, incrementum dare? Solus n. pro infinita sua sapiëntia Dominus minimos etiam naturæ motus regit, ut vel effectum sortiantur, vel dispereant. Non est igitur ut inficias eamus mores suæ cuiq; fortunæ fabros esse, ut hæc in vulgus non conducant.*

Quid de Epitasi dicendum? cum tertiam partem hominum prius occidendam prædicat Theophrastus, antequam hæc vulgentur & passim innotescant? Sanè si vel exsibilandus sit Theophrastus nec ejus augurationes attendendæ, tamen

Domini, Ioanne videlicet Baptiſta, in quo primum in Novo Teſtamento promulgatum Evangelium, jam tum quidem venit & emicuit, ſed in fine mundi idem longè, latèq; in ſpiritu corruſcabit: ita ad eundem modum nobis Paracelſus *chymicarum artium Heliam quendam depingit, quarum occulta in apertum ſit prolaturus, quando illæ magno quæſtu vigentes paſſim florebunt, quæ nunc radices agunt, qua de re poſtea. Iterum Paracelſus de iſto Helia artium definitè & in ſpecie loqui deprehenditur, generalius dictum ad hypotheſin referens, & unifeè ſingulari homini accommodans, non ut ſignificationem generalem tollat, ſed ut doceat collectivum illud nomen Heliæ ad certum uſque individuum propagari, καὶ ἐξοχὴν. Sicut enim Ciceronis ſeculum aureum fuiſſe dicitur, quo Linguæ Latinæ puritas, elegantia, nitor, ad ſummum planè maturitatis & venuſtatis apicem pervenit, quæ tamen in uno Ciceronе præcæteris vires ſuas explicavit, &*

& quasi cumulo universas naturæ opes profudit: ita siquis Heliam Latinæ Linguæ tum emicuisse dicat, hoc est tempore Ciceronis in quàm plurimis, in ipso v. Cicerone præcipuè, nihil inquam a sentẽtia Theoph. diversum in re diversa dixerit.

Heliam igitur artium, ac præcipue chymiæ, sic proponit καὶ ἕνα in libris mineralium, Tractatu primo: Verum quidem *inquit*, est multa in terris adhuc latent abdita, quæ juxtà cum aliis ignoro. Nam hoc scio Deum deinceps mirabilia multa patefacturum, & multò plura in lucem proditura esse, quàm antehac nobis omnibus cognita fuerint. Hoc item verum est; Nihil est absconditum, quod non sit retegendum: ideo post me veniet, *inquit*, cujus magnale nondum vivit, qui multa revelabit. *Hæc ille μανικῶδης de certo ac singulari quodam homine. Eadem cap. 4. Tincturæ physicæ explicare videtur cum inquit*: Horum arcanorum adhuc plura sunt, quæ transmu-

ationem efficiunt, licet perpaucis sint cognita. Nam si cuiquam à Deo patefiunt, laus tamen & præconium eorum non statim in vulgus percrebescit, Deo cum arte prudentiam alios celandi præstante, usq; ad Heliæ Artistæ adventum. Tunc enim patefiet, quidquid est reconditum. Hæc ille. *Quin imò tunc aureum, & gratia illud seculum polliceatur, cum dona Spiritus adeò luculentè sese exsertura asserit, ut ab omni ævo tantum scientiæ & sapientiæ neget auditum fore: qua de re postea. Mirùm sanè hominis augurium, præsertim de quodam uno homine singulari pòst ipsum venturo, cujus ut inquit, magnale se vivente nondum vivat, hoc est, qui in rerum natura nondum extiterit. Fac enim in genere illud verum esse, ut stato tempore & Heliana periodô in lucem proditura sint, quæ vulgo adhuc latent: imò quæ nunc Ægyptiorum ferè spolia sunt (ita enim appellare, istorum manibus nunc conclusa, placet) eadem*

dem ad veros Iſraelitas devolvenda eſſe, & ad veros Naturæ magos, qui ut olim Chriſto ſic eidem nunc in ſuis fidelibus profugituro in Ægyptum, aperturi ſint theſauros ſuos, quæ certè me impulit cauſa, ut iſta & mihi putarē perveſtiganda: unde tamen iſta peculiaris Theophraſto futurorum denunciatio? unde, & à quo ſpiritu profecta Perſonalis neſcio cujus Heliæ poſt ipſum venturi deſignatio? An ut in prognoſtico Theologico Adamus Nachemoſer (ita ſonat inſcriptio) reformatorem quendam, quem mundi ſeptimum ille numerat: part 4. lib. 4. cap. 6. ab anno 1580. certò & ſine exceptione ſpiritum Heliæ geſtaturum aſſeverat: ita quoque conſimiliter ſuum Heliam Chymicarum artium, & naturæ magiſtrum nobis prædicit Theophraſtus, naturalineſagacia, & apprehenſione mentis (præſertim pulvere lapidis & tinctu-ræ phyſicæ perpurgatæ) an prognoſticati one quadam ſyderali & influentia cœleſti? an peculiari afflatu, neſcio quo, cu-

jusve Spiritus? Possent ex Paracelso & Suchteno plura in hanc sententiam vel disquiri, vel differi: Sed quia mihi nec probantur, & de incompertis judicium temerarium est, illis libens supersedeo.

Transeamus ad alteram Quæstionis partem, in qua tempus Helianum explicandum, & ejus emolumentum. Distinguit Paracelsus seculum, quo ipsemet vixit, ut profitetur, Arcanorum Monarcha, a seculo post ipsum venturo: quorum prius intermedium; postremum hoc aureum & gratiæ & ultimum vocat, in libro tincturæ physicæ (Frustra enim sunt quibus tractatus Theophrasti esse dubitant) Quinquagesimo igitur octavo anno ipsius Theoriam fore in flore ait: quo tempore ei omnes sint adhæsuri, & in naturæ pervestigandis arcanis ipsius secuturi vestigia: Praxim item consecuturam admirandam operibus & signis, ita ut in vulgus passim atq; infimam plebem abeat, & probetur. Hæc ille. Quæ in quinquagesimum octavum annum non

seculi

ſeculi, quo ipſe vixit, ſed ſubſequentis (iſto nempè milleſimo ſexcenteſimo) eventura prædici apparet ex libris Mineralium cap. de Vitriolo, ubi & de ſuo ſeculo, & de ſubſequenti in hæc verba ſcribit: (exceſſit enim ex hac vita anno Domini 1541.) Longè, *inquit*, ſatius eſſet etiam hac hora ſivè nunc temporis, hiſce rebus operam dari (*nempè arcanis naturæ*) quàm indulgere ebrietati, ſcortationi atq; alteriusmodi nequitiæ. Sed nunc ita fert tempus, ut ſcortationi incumbatur, tantiſper donec tertia pars mundi occidetur gladio; altera abſumpta peſte: tertiâ vix reſiduâ. Tunc in locum ſuum atque in integrum res reſtituetur. Sed prout nunc res ſeſe habent, fieri id nequit. Etiam ordines interire neceſſe eſt, & penitus èmundo tolli, aliâs fieri identidem nequit. (*Hæc poſtrema pericope in exemplari Colonienſi in quarta forma edito ab Arnoldi Birkmanni hæredibus, anno 1570 abeſt*) Tunc verò, *inquit*, aureum

erit

erit ſeculum, tunc homo ad ſanum intellectum perveniet, vivetq; humano more, non pecudum ritu, nec inſtar porcorum, neq; in ſpelunca (puta latronum) *His protaſis, Epitaſis, & Catastrophe, quò ad tempus Helianum, Theophraſto conſtituitur.*

Protaſis eſt in ſeculi ſui moribus, quibus, non modo fit, ut naturæ arcana negligantur & à Deo pleriſq; ſubtrahantur, juſto judicio: Sed etiam quod eò gravius malum accerſatur, (per ſceleratam videlicet vitã) internecionis nimirum tertiæ partis hominum, ut Epitaſis docet. Hinc in libris Mineralium c. 7. cùm de Sulphure Paracelſus ageret, Niſi, *inquit,* contra Deum eſſet (ſic ſentio ne quivis dives ſit; Nam novit Dominus cur caudam capræ non promiſerit) compendio multi juvari poſſent: ſed quia opulentia pauperem ſeducit, ab eo humilitatem & modeſtiam aufert, in nebulonem eum transformat, ſatiùs eſt tacuiſſe, & tales inpaupertate dimi-

dimisisse. *Hæc ille. Sic nos ipsi vidimus cum aliquoties in particularibus (quæ vocant) fructuosum aliquid operatione chymica productum esset: tamen eundem artificem idem opus rarenter instaurasse, an ob materialium diversitatem, præsertim si non attendatur undè res pendeat, an ob cæli inclementiam, an ob vasorum inæqualitatem an propter ignis moderationem (qua in re plurimum situm) an verò quòd non visum esset Deo plantatis & rigatis, incrementum dare? Solus n. pro infinita sua sapientia Dominus minimos etiam naturæ motus regit, ut vel effectum sortiantur, vel dispereant. Non est igitur ut inficias eamus mores suæ cuiq; fortunæ fabros esse, ut hæc in vulgus non conducant.*

Quid de Epitasi dicendum? cum tertiam partem hominum prius occidendam prædicat Theophrastus, antequam hæc vulgentur & passim innotescant? Sanè si vel exsibilandus sit Theophrastus nec ejus augurationes attendendæ, tamen

men; ut ex Sacris Literis apparet, post cladem ingentem piorum, qua mors & infernus (quæ sunt portæ inferorum) quadrantem terræ occident gladio, fame, peste, perq; terrestres feras (ut est Apoc. 6.) quando jacebunt corpora sanctorum, ac præcipuè Ecclesiæ testium in urbis magnæ plateis, quæ spiritualis est Sodoma & Aegyptus. Apoc. 11. finito nempe illorum testimonio, sub desinentis bestiæ tempus, quod ante fores excubat, tunc interibit tertia pars hominum. Solventur enim Angeli alligati ad veteris Romani terminum Euphratem, parati ad horam, diem, mensem & annum, ut occidant tertiam partem hominum (nempè impiorum) Apoc. 9. Sanè, si qua est, hûc referenda videtur Theophrastea illa ordinum abolitio, id est ordinum bestiæ, non Magistratuum & Principum piorum, sed quatenus bestia plena est nominibus blasphemiæ, quæ simul cum pseudopropheta exuretur igne viva, ut ante Iohannem sanctissimus Propheta Daniel disertis de

besti-

bestia verbis testatur, c. 7. Tunc nimirum res in integrum restituetur. Tunc enim Ecclesiæ facies renovabitur, & regna mundi subjcientur sceptro Christi; Iudæis etiam ad fidem conversis, ut antè hanc disquisitionem nobis alibi testatum est.

Atq; hûc Theophrastea Catastrophe quoque pertinere posse videtur, qua dicit, tunc futurum aureum seculum, quando homo non belluino more vivet instar suum, & in spelunca latronum & usurariorum, sed ut hominem decet. Huc enim Paracelsica temporum distributio quadrat, licet nescio quo Spiritu ab ipso prædicta & ad ἀχμὴν Hebræ artistæ ab ipso relata sit: quando ipsius Theoriq cum Praxi florebit, & passim, ut ait, in vulgus dispergetur. Ex his satis animadvertimus, quid causæ sit, cur in vulgus haud quicquam ferè hodie perveniat ex chymia, quod alicujus sit momenti: licet omnia non solùm plena sint librorum, sed inter Christianos & Mahumetistas nihil

bil frequentiùs passim exerceatur atq; ars chymica, adeò nullus non orbis angulus redolet fumis chymicis! Quid igitur? omnisne spes sublata? & ante Helianum illum temporis articulum non licebit per Theophrastum arti chymicæ ullis vacare nisi penitus & se & sua perditum ire velint? Non ita Theophrastus. Nam etsi nihil invidentius est hoc hominum genere, nihil magis varium & fallax: tamen in libro Tincturæ Physicæ aperté idem scribit, Non solummodò ultimum seculum gratiæ & aureum sibi adhæsurum, cum ista in vulgus passim celebrabuntur. sed etiam nunc intermedio seculo promovendo se hæc scribere ait, quò veritatis amantibus usui & ornamento esse possint. Et in Manuali Philosophorum disertis verbis ait. Quæ nunc scribo, ita scribam, ut Astrales discipuli ea percipere possint, iisq; uti & frui, & de iis gloriari. *Et addit,* Hæc etiam alterius diligentia, quem discere non pudet, percipi possunt, cum ita gravia

non

non ſint, quin labore & induſtria percipi queant *Hæc ille. Quæ ſi attendantur, apparebit Theophraſtum non huic ſolùm rei natos, quos non ſolùm ex Angelicis ſuperiorum aſtrorum naturis, ſed & ex aſtris metallorum Philoſophicorum Aſtrales, hactenus verò Mentales vocat, verùm & alios labore & induſtria, quibus carbones (ut alibi Theophraſtus loquitur) non ſordent & qui experiendi cupiditate flagrant, poſſe iſta utcunq; conſequi, quorum in numero meum nomen hactenus profiteor, quatenus ex officio, & Naturæ legibus, & charitati Dei & proximi hæc non repugnant.*

Sed miſſo Heliâ Theophraſteo, cujus exquirendi cauſa iſta ſolùm attigimus: (fides enim penes ipſum eſto) nos jam tertio & poſtremo noſtræ Diſquiſitionis loco contrà eos contendemus, qui transmutationem metallorum vel fieri poſſe negant, vel ordini creatoris adverſari, tanquam ſi potentia Dei attentaretur, affirmant. Gravis accuſatio ſi vera ſit,

Sed præcipites hasce censuras, rationibus & ad oculum propositis demonstrationibus, hoc est, experientia, quæ, ut dicitur, etiam stultorum est magistra refellemus. In cujus rei fidem synceré antè omnia profitemur nos nihil hîc nisi naturalibus mediis attentare, cum sine motu naturæ ars tota sit inanis, & naturæ artifex dũtaxat famulus & minister existat, nihil ad eam de suo addens. Petimus ergò primò ne præjudicio premamur: deindè ne (quod in omni scientia fieri consuevit) illotis manibus, & ἀναλφάβητοι lectores, hoc est, rerum mineralium prorsus imperiti, & criteriorum metallicorum expertes, hûc accedant, ne vel in judicando se ipsos fallant, vel in reprehendendis aliis suam prodant ignorantiam & livorem, cum propriè artifices de arte judicare & possint & debeant, ut vetus habet proverbium.

Principio igitur citrà ambiguitatem de his judicare volentibus, ab aurificib°, & argyrocopis & metallarijs probatoribus

bus, discendæ sunt solennes illæ probæ & examina, quibus aurum & argentum à reliquis metallis secerni, & reipsa sequestrari solet. Nec enim Lydius lapis hîc sufficit, & in operibus Sophisticis imponere potest, si non alia accedant ad affricatum colorem criteria. Proindè & principatus & Respublicæ omnes plurimũ debent non tàm Guardianis & aurificibus, qui examina hæc usurpant, ne falsa nummorum & æris non cusi merce adulterina simpliciores circumducantur, quàm ipsis horum examinum inventoribus, qui quidem rerum mineralium peritissimi fuerint necesse est, quando & causas harum rerum investigare oportuit, & experientia probari, quod sine negociatione chymica fieri nequivit. Itaq; non omnes Alchymistæ semel in universum sunt proscribendi, licet impostoribus, & circulatoribus (hoc est cakchymistis) non sit patrocinandum: cum non parum inter hos & veros naturæ indagatores & philosophos intersit, quod & in

ipſa medicinali facultate ſatis ſuperq; res ipſa comprobat.

Primum igitur Criterium eſt ignis Cineritij, quod & fulmen dicitur, & probatio per plumbum. Quæ quò ſeverior ſit, ſumantur cineres ex ſolis oſſibus combuſtis ad albedinem: alias verò tertia ex oſſibus, binæ verò partes ex cineribus vulgaribus per lixivium defecatis & exuſtis denuo, & caveatur ne oſſa ſuilla ſubintrent, quæ omnia corrumperent Omnia autem ſubtiliter trita per ſetaceum tranſeant: poſtea inſperſa aqua tantiſper humeſcant, ut vel in modellis (quæ & mortariola vocantur) catilli, quæ & capellæ, per ſe, vel paropſides in vaſis teſtaceis fiant, & probè levigentur, deſuper impacto piſtillo ad id formato. Sed hæc neceſſe eſt ab experienti demonſtrari. Poſtquam igitur interjecta hora una atq; altera, ſuper impoſita tegula, ut vocant, incanduerint in fornacula, imponatur duplum plumbi, vel triplum, vel quadruplum, ratione materiæ, quæ im-

imponitur & quæ probanda eſt, idq; ſenſim. Nonnunquam quindecim pondera plumbi adhibenda ſunt, in extremis examinibus. ſi alia ratione edomari & quicquid eſt auri & argenti à cæteris metallis & ſcoria ſecerni nequeat. Ita fiet, ut cum plumbo reliqua metalla exurantur, & in fumum abeant, ac ſcoriam ad exteriora propellant, auro & argento ſolis reſiduis, quæ propterea quòd in igne ſola perdurent, perfecta & ſuperiora dicuntur, reliqua verò imperfecta & inferiora, ex fixo vel non fixo ſulphure, ut poſt intelligetur, &c.

Altera probandi ratio eſt per aquam valentem ſive fortem, quam vocant quartationem, eò quòd minimùm tribus paribus argenti opus ſit, ſi quarta pars auri cum argento mixta ritè ſit inde ſeparanda per aquam fortem. Quòd ſi minus argenti fuerit, aqua fortis (niſi modum excedat probationis) id non ſolvet debitâ ratione: ſi plus argenti fuerit, ſolutionem promovet, ſed aurum ferè lan-

cinat. Fiat ergò aqua fortis ex una parte vitrioli calcinati, altera crudi, tertia salis nitri; Hæc ferè communissima est ratio.

Potest tamen tantundem salis nitri sumi; quantum est vitrioli, quæerit tantò fortior: nisi fæcum pars adjiciatur ex aqua forti jam ante semel facta quod caput mortuum vocatur.

Sed his de rebus editi sunt libri à monetarijs, aurifabris & metallistis: quò ablegamus lectores, inprimis ad Georgij Agricolæ de re metallica librum 10. Cum hæc committerentur prælo incidimus fortè in eruditissimos Libavij viri clarissimi libros, qui omnium facilè princeps est quos nobis videre contigit. Is abundè omnia præstat. Aqua fortis purgetur ab omni face: nempè solvendo argenti drachmam in semuncia aquæ fortis in ampulla vitrea levi calore supposito, quæ dissoluto argento mox injciatur in reliquam aquam fortem, sive una, sive duæ libræ fuerint. Fiet hæc instar lactis alba & turbida: mox residendi spatium de-

detur per noctem, & aqua erit clarificata, omni fæce ad fundum vasis depressa.

Hac utimur ad separandum argentum ab auri ramẽtis, supposito calore ampullæ vitreæ ita, ut unciæ metalli in tenues bracteolas extensi & convoluti, more Cylindri, superfundantur unciæ duæ aquæ fortis: residebit, si ferè quarta pars auri argento permixta est infundo integra: sin minus plærunq; ramenta & nitellæ pulveris nigri speciem referent, quæ exemptæ aqua tepida sunt eluendæ & postea igniendæ in crucibulo, auro se se, quale est, subjiciente visui, quod exemptum affricetur coticulæ probatoriæ, aut fundatur Sed hæc non est nostri instituti longiùs persequi, cùm unde peti possint ostenderimus.

Tertia aurificum vulgata ratio est per Antimonium faciendi Reguli ex permixtis cum auro metallis, unde eliciunt aurum purum, si impositum catino per prunarum superinductam flammam, ju-

vante folle, mundetur, quoad omne stybium sive Antimonium evaporaverit. Residuum reguli per aridas vini fæces & Halinitrum reducitur ut moris est

Ultima probandi auri ratio, & quicquid fixum non fuerit separandi, est Cementum regale cum lateribus minutissimè tritis, quantitate dupla ad reliqua, & sale pisto, & vitriolo calcinato, ita ut stratum super stratum fiat super laminas sive bracteolas tenuissimè extensas in tigillo vel catino fornaculæ imposito, & probè lutato. Ignis tandem carbonum excitatur, ut crucibulum pòst calefactam fornacem continuò rubeat, ita tamen ut laminæ ne fundantur nimia ignitione, quod ad aliquot horas solet continuari, tres quatuorve, undè affinatur aurum.

Hæc specilla & criteria internoscendi auri argentiq; (quæ sola in igne manent) propterea perdiscenda sunt, quod sine his omnis ratio sit cæca de metallis judicandi ac disputandi, nedum tractandi. Itaq; rele-

relegandi omnino sunt nasutili isti homines, qui censoriam virgulam sumunt sibi adversus Chymicos, priùs ad metallarios & aurifabros, undè discant, quæ sit ratio & vis metallorum in igne, & quæ examinandorum ratio, ne cum ratione insaniant, si contrà experientiam contendere velint. Sed his præmissis ad institutum accedamus.

Qui transmutationem metallorum dari negãt, orsi à principijs metalla componentibus, negant Chymistas hydrargyrum & sulphur componẽtia eorum principia rectè statuere. Sic Balthasar Hagelius Jesuita Philosophiæ in Academia Ingolstadiana Professor, in ea quam de metallo & lapide disputationem edidit, pro laurea respondente Andrea de Luchis Austriaco, anno 1588. th. 7. scribit titulo de materia (libet enim Sectæ causâ, quæ sola philosophiæ penetralia jam sibi vendicat, inde arcessere disquisitionis hujus fundamenta, quibus refutatis, cæteri tùm veteres, tùm neoterici, quorum ve-

vestigia Hagelius sequitur, sua sponte corruent) Sic igitur inquit thesi jam dicta: Alchymistæ novum & maximè superstitiosum genus hominum, metallorum omnium principia pertinacissimè contendunt esse sulphur & hydrargyrum, sive argentum vivum. *Eadẽ explicans th. 12. addit:* Res ad chymicos rediit. Hi quod ipsi sese ex sulphure & hydrargyro metalla fabricare putent, ex iisdem naturam conflare non sine multo fastidio contendunt. *Hæc Iesuita novum maximè & superstitiosum genus hominum, contra sui ordinis professores, qualis est Delrio & alij. At quomodo susceptum probare coniatur?* Quod metalla ex sulphure, inquit, & argento vivo non fiant, ita probandum est: Si res ita habent, ut volunt chymici, cur sulphur & argentum vivum in venis metallicis omnibus aut plęrisq;, aut metalla in puteis ipsorum non reperiuntur? *Hæc est prima Iesuitæ ratio ab ortu metallorum, sive loco potiùs ducta:*

ducta. Arguit deinde exproprietate componentium. Et cur, *inquit*, proprietates ſulphuris & argenti vivi non habent? Quid enim ſulphure ad flammam concipiendam aptius eſt? At metalla non ſunt φλογιϛὰ. *Item*, Nullum argentum vivum concreſcit frigore, ut experientia & Ariſt: Meteor. c. 8. auctor eſt. Metallum autem nullum eſt, quod non frigus denſarit: Quomodo igitur ex hydrargyro factum ſit? *Hæc ſunt Ieſuitæ principia, quibus metalla negat ſulphure & argento vivo conſtare: quibus fortaſſe rectius obviam iremus, ſi ad oculum ſtatim adhibita demonſtratione, hoc eſt, ipſo facto, evanidas iſtas ratiunculas everteremus, juxta illud Poetæ:*

Nec locus ingenio eſt, oculi te judice vincent:

Veruntamen ad objecta breviter reſpondebimus, priusquam rem facto firmemus. Quod in metalli fodinis omnibus, aut pleriſq; ſulphur & argentum vivum ne-

ipsa medicinali facultate satis superq3 res ipsa comprobat.

Primum igitur Criterium est ignis Cineritij, quod & fulmen dicitur, & probatio per plumbum. Quæ quò severior sit, sumantur cineres ex solis ossibus combustis ad albedinem: alias verò tertia ex ossibus, binæ verò partes ex cineribus vulgaribus per lixivium defecatis & exustis denuo, & caveatur ne ossa sua illa subintrent, quæ omnia corrumperent Omnia autem subtiliter trita per setaceum transeant: postea insperſa aqua tantisper humescant, ut vel in modellis (quæ & mortariola vocantur) catilli; quæ & capellæ, per se, vel paropsides in vasis testaceis fiant, & probè levigentur, desuper impacto pistillo ad id formato. Sed hæc necesse est ab experienti demonstrari. Postquam igitur interjecta hora una atq3 altera, super imposita tegula, ut vocant, incanduerint in fornacula, imponatur duplum plumbi, vel triplum, vel quadruplum, ratione materiæ, quæ im-

imponitur & quæ probanda eſt, idq; ſenſim. Nonnunquam quindecim pondera plumbi adhibenda ſunt, in extremis examinibus. ſi alia ratione edomari & quicquid eſt auri & argenti à cæteris metallis & ſcoria ſecerni nequeat. Ita fiet, ut cum plumbo reliqua metalla exurantur, & in fumum abeant, ac ſcoriam ad exteriora propellant, auro & argento ſolis reſiduis, quæ propterea quòd in igne ſola perdurent, perfecta & ſuperiora dicuntur, reliqua verò imperfecta & inferiora, ex fixo vel non fixo ſulphure, ut poſt intelligetur, &c.

Altera probandi ratio eſt per aquam valentem ſive fortem, quam vocant quartationem, eò quòd minimùm tribus paribus argenti opus ſit, ſi quarta pars auri cum argento mixta ritè ſit inde ſeparanda per aquam fortem. Quòd ſi minus argenti fuerit, aqua fortis (niſi modum excedat probationis) id non ſolvet debitâ ratione: ſi plus argenti fuerit, ſolutionem promovet, ſed aurum ferè lan-

cinat. Fiat ergò aqua fortis ex una parte vitrioli calcinati, altera crudi, tertia salis nitri; Hæc ferè communissima est ratio.

Potest tamen tantundem salis nitri sumi; quantum est vitrioli, quærit tantò fortior: nisi fœcum pars adjiciatur ex aqua forti jam ante semel facta quod caput mortuum vocatur.

Sed his de rebus editi sunt libri à monetarijs, aurifabris & metallistis: quò ablegamus lectores, inprimis ad Georgij Agricolæ de re metallica librum 10. Cum hæc committerentur prælo incidimus fortè in eruditissimos Libavij viri clarissimi libros, qui omnium facilè princeps est quos nobis videre contigit. Is abundè omnia præstat. Aqua fortis purgetur ab omni face: nempè solvendo argenti drachmam in semuncia aquæ fortis in ampulla vitrea levi calore supposito, quæ dissoluto argento mox injiciatur in reliquam aquam fortem, sive una, sive duæ libræ fuerint. Fiet hæc instar lactis alba & turbida: mox residendi spatium de-

detur per noctem, & aqua erit clarificata, omni fæce ad fundum vasis depressa.

Hac utimur ad separandum argentum ab auri ramẽtis, supposito calore ampullæ vitreæ ita, ut unciæ metalli in tenues bracteolas extensi & convoluti, more Cylindri, superfundantur unciæ duæ aquæ fortis: residebit, si ferè quarta pars auri argento permixta est infundo integra: sin minus plærunq; ramenta & nitellæ pulveris nigri speciem referent, quæ exemptæ aqua tepida sunt eluendæ & postea igniendæ in crucibulo, auro se se, quale est, subjiciente visui, quod exemptum affricetur coticulæ probatoriæ, aut fundatur Sed hæc non est nostri instituti longiùs persequi, cùm unde peti possint ostenderimus.

Tertia aurificum vulgata ratio est per Antimonium faciendi Reguli ex permixtis cum auro metallis, unde eliciunt aurum purum, si impositum catino per prunarum superinductam flammam, ju-

vante folle, mundetur, quoad omne stybium sive Antimonium evaporaverit. Residuum reguli per aridas vini fæces & Halinitrum reducitur ut moris est

Ultima probandi auri ratio, & quicquid fixum non fuerit separandi, est Cementum regale cum lateribus minutissimè tritis, quantitate dupla ad reliqua, & sale pisto, & vitriolo calcinato, ita ut stratum super stratum fiat super laminas sive bracteolas tenuissimè extensas in tigillo vel catino fornaculæ imposito, & probè lutato. Ignis tandem carbonum excitatur, ut crucibulum pòst calefactam fornacem continuò rubeat, ita tamen ut laminæ ne fundantur nimia ignitione, quod ad aliquot horas solet continuari, tres quatuorve, undè affinatur aurum.

Hæc specilla & criteria internoscendi auri argentiq; (quæ sola in igne manent) propterea perdiscenda sunt, quod sine his omnis ratio sit cæca de metallis judicandi ac disputandi, nedum tractandi. Itaq; rele-

relegandi omnino sunt nasutili isti homines, qui censoriam virgulam sumunt sibi adversus Chymicos, priùs ad metallarios & aurifabros, undè discant, quæ sit ratio & vis metallorum in igne, & quæ examinandorum ratio, ne cum ratione insaniant, si contrà experientiam contendere velint. Sed his præmissis ad institutum accedamus.

Qui transmutationem metallorum dari negãt, orsi à principijs metalla componentibus, negant Chymistas hydrargyrum & sulphur componẽtia eorum principia rectè statuere. Sic Balthasar Hagelius Jesuita Philosophiæ in Academia Ingolstadiana Professor, in ea quam de metallo & lapide disputationem edidit, pro laurea respondente Andrea de Luchis Austriaco, anno 1588. th. 7. scribit titulo de materia (libet enim Sectæ causâ, quæ sola philosophiæ penetralia jam sibi vendicat, inde arcessere disquisitionis hujus fundamenta, quibus refutatis, cæteri tùm veteres, tùm neoterici, quorum ve-

vestigia Hagelius sequitur, sua sponte corruent) Sic igitur inquit thesi jam dicta: Alchymistæ novum & maximè superstitiosum genus hominum, metallorum omnium principia pertinacissimé contendunt esse sulphur & hydrargyrum, sive argentum vivum. *Eadẽ explicans th. 12. addit:* Res ad chymicos rediit. Hi quod ipsi sese ex sulphure & hydrargyro metalla fabricare putent, ex iisdem naturam conflare non sine multo fastidio contendunt. *Hæc Iesuita novum maximè & superstitiosum genus hominum, contra sui ordinis professores, qualis est Delrio & alij. At quomodo susceptum probare coniatur?* Quod metalla ex sulphure, inquit, & argento vivo non fiant, ita probandum est: Si res ita habent, ut volunt chymici, cur sulphur & argentum vivum in venis metallicis omnibus aut plęrisq;, aut metalla in puteis ipsorum non reperiuntur? *Hæc est prima Iesuitæ ratio ab ortu metallorum, sive loco potiùs ducta:*

ducta. Arguit deinde exproprietate componentium. Et cur, *inquit*, proprietates ſulphuris & argenti vivi non habent? Quid enim ſulphure ad flammam concipiendam aptius eſt? At metalla non ſunt φλογιστὰ. *Item*, Nullum argentum vivum concreſcit frigore, ut experientia & Ariſt: Meteor. c. 8. auctor eſt. Metallum autem nullum eſt, quod non frigus denſarit: Quomodo igitur ex hydrargyro factum ſit? *Hæc ſunt Ieſuitæ principia, quibus metalla negat ſulphure & argento vivo conſtare: quibus fortaſſe rectius obviam iremus, ſi ad oculum ſtatim adhibita demonſtratione, hoc eſt, ipſo facto, evanidas iſtas ratiunculas everteremus, juxta illud Poetæ:*

Nec locus ingenio eſt, oculi te judice vincent:

Veruntamen ad objecta breviter reſpondebimus, priusquam rem facto firmemus. Quod in metalli fodinis omnibus, aut pleriſq; ſulphur & argentum vivum ne-

negat reperiri, ubi ſunt venæ metallicæ, & contrà in puteis ſulphuris & argenti vivi negat metalla eſſe: quis non videt inde fieri, quòd hîc ſemina duntaxat metallica ſint, & quidem extruſa à natura & diſperſa, antequam metalla fieri potuerunt: ubi autem venæ metalli ſunt argentum vivum & Sulphur non ita frequenter comparent, eò quòd principia componentia in compoſita jam transierint, hoc eſt, in metalla concreverint. At ſi quid vellet efficere, probaret, nullum in venis metallicis uſpiam reperiri argentum vivum & ſulphur. Hoc enim (tametſi probabiliter tantùm arguit) non ſolùm Phyſici & Philoſophantes cæteri aſſeverant) quod callidè Ieſuita declinavit) verùm etiam Chymiſtæ quidam non ignobiles à mineraris minus experientibus decepti ſenſerunt. Sed hoc aliter ſe habere teſtibus oculatis & fide dignis & minerarum peritis monſtramus, & quod ad rem facit, ab Alchymia alienis. Primus eſt Chriſtoph: Encelius Salveldenſis

denſis, qui de re metallica tres libros ſcripſit, quos præfixâ epiſtola ad Chriſtianum Egenolphum, civem Francofurtenſem, Dn. Philippus Melanthon curavit edendos, qui tamen demum impreſſi ſunt anno 1554. in 8. forma ab hæredibus Chriſtiani Egenolphi. Is libro primo cap. 1. in hæc verba ſcripſit: Fuerunt, *inquit*, qui negarunt principia metallorum eſſe argentum vivum & ſulphur. *Cauſam affert ab iis adductã hanc.* Quia olim talia ſcilicet argentum vivum & ſulphur in natura ſua non reperiri dicebantur in fodinis. *Sed hi maximè errant, (addit;)* Nam reperiuntur in noſtris fodinis in natura ſua tùm argentum vivum, tum ſulphur verè metallorum principia. *Hæc ille. Cui ſimilia docet experientiſſimus vir Iohannes Matheſius, qui cum Paſtorem ageret in valle Ioachimica nobis explicationem locorum ſacræ Scripturæ exhibuit, quæ de fodinis, mineris & metallificio agunt, theologicè & phyſicè iſta pertractans, ipſe teſtis*

teſtis oculatus. Sic igitur in Poſtillis Sa-reptæ luculentiſſimo ſtylo Germanicè e-ditis Norinbergæ, anno 1562. in tertia concione, de ortu, incremento, & decre-mento metallorum, parum quidem æ-quus Alchymiſtis, ſed tamen quæ vide-rat fideliter commemorans; Alchymi-ſtæ, *inquit*, propoſitum ab ipſis tradi-tum ad opus ſive probam perducere non poſſunt, hoc verum eſt: nihilomi-nus tamen experientia teſtatur, *inquit* ubi venæ ſunt divites, & mineræ ube-res, quòd ſine ſulphure & argento vi-vo non ſunt. *Hæc ille.* *Quæ nominatim regionibus & fodinis citatis probat ad-dens*, in generatione & incremento metallorum oportet ut ſinamus adeſ-ſe argentum vivum. *Eadem documen-ta ſulphuris adducens; multis locis teſta-ta, tandem concludit:* His adducti ſi-gnis minerarum periti cum iis ſenti-unt, qui metalla ex argento vivo & ſulphure naſci docent; ſicut elegans diſtichon Philippi Melanchtonis in

hac

hac ipsa valle factum testatur, nempè: *Lactea ubi fumis hydrargyra mixta coquuntur*

Sulphureis, venæ semina prima novæ.

Hæc Mathesius. Vbi ista Melancht: lux Germaniæ videns indignè à quibusdam umbratilibus Philosophis & Medicis flagellatur, quos ita scribere non pudet: Valeant somnia Melanchtonis, Titelm. & Chymicorum, qui his adhærere videntur, qui dum ponunt Mercurium & Sulphur pro proxima metallorum materia, omnia confundunt. *Vtrum somnia potiùs sint, quæ isti ex cerebro suo comminiscuntur; an quæ sensus & experientia Philippo demonstrarunt, & testes oculati fatentur, judicet æquus lector.*

Refutatâ Iesuitæ ratione, de loco ortus metallici, ad alteram è propriis consequentibus accedamus. Metalla, inquit proprietates sulphuris & argenti vivi non habent, ergò ex his nòn sunt orta. Priusquam de proprietatibus & an

te-

tecedente agamus, placet conclusionem reapse evertere, & ipso facto demonstrare, metalla ex argento vivo constare, in quod resolvuntur, & ex quo componuntur. Duæ sunt viæ apud Alchymistas, altera quæ dicitur humida, quæ fit per aquas & solutiones: altera quæ dicitur sicca, quæ fit per pulveres. Utriusq; documentum edamus, quomodo metalla vel horæ spatio tàm mollia, quàm dura in argentum vivum currens converti & resolvi queant. Prioris exemplum esto in plumbo, quod limetur, vel rasile fiat, scalpro detritum: vel fusum inter duas patellas ligneas pulverisetur minutè, qualis est arena plumbea ferè clepsydrarum. Ad hujus analysin in sua principia talis præparetur aqua. Recipe aquæ fortis purificatæ uncias duas, dissolve in ea argenti vivi communis unciam unam in ampulla vitrea probè obstipata, levi carbonum igne suppositò, donec in aquam limpidam abierit. Postea remove à calore ignis, & aperto ore sensim injice unciam

ciam unam plumbi rasilis vel pulveri-
zati. Effervescit enim aqua sponte, &
tumultuatur, si simul omnia aut nimis
ingeras. Inde iterum obtura orificium
vitri, & aliquantisper dissolvere sine a-
quam: mox videbis vulgare argentum
vivum, quod prius in aqua fuerat disso-
lutum, subsidere instar calcis & pulve-
ris albi: plumbi verò ramenta oculis spe-
ctantibus, si agitentur, resolvi sensim in
argentum vivum currens, adeò ut duæ
& quandoq; tres partes unciæ ex plum-
bo sint futuræ argentum vivum, quarta
pars circiter (si rite omnia peracta fue-
rint) scoria & fæx sulphuris plumbi su-
perstes. Quibus peractis, effunde aquam
fortem in aliud vas vitreum. Reliquum
argenti vivi ex plumbo facti exime, &
trajce per corium vel linteum tum chor-
da (uti moris est) compressum & constri-
ctum, & videbis, quantum ex plumbo
elicueris Mercurij vivi, & quantum
rester fæcis terreæ & sulphureæ. Calcem
quoq; albam ex dissolutione argenti vi-

vi primò in aquam impositi subsidentem collige, quæ vel ulterius præcipitari, poterit in pulverem rubeum per aquam fortem, vel revivificari in pristinum argenti vivi pondus, per sublimationem & decoctionem, chalybis frusto imposito aquæ communi, ut rerum chymicarum peritis notum est. Ita ad oculum evidenter apparebit, quomodo plumbum in argentum vivum redeat, ex quo fuerat ab initio creatum, pondere etiam residuæ fæcis id testante, quantum plumbi in hydrargyrum abierit, quod à communi nihil discrepat, nisi quod sit lividius paulò & segnius, prout cujusq; metalli natura peculiaris postulat: sicut contrà id quod ex ferro fit, omnium vivacissimum & agilimum est. Neq; hic disputo, cur unus Mercurius alterum resolvat, vulgaris (inquam) in aquam transparentem resolutus, eum qui inest plumbo eliciens, & vivum permittens, cum prior ex resolutione in calcem totus subsidat. Hoc tantùm animadverti velim, distin-

gui

gui manifestè duos hos Mercurios, ne quis permiscèri putet, & proximum metalli esse vivum, alterum in aquam resolutum remotiorem, quippe per quem ille metallicus elicitur, & non in aquam nubis aut transparentem, sed in hydrargyrum resolvitur. Sunt & aliæ viæ resolvendi plumbum in Mercurium citrà omnem Mercurium, maximè per salia, plumbo prius calcinato: sed quia momento fieri nequeunt; idcircò commemorandis his supersedeo, ne aliquot dierum specimen afferat lectori tædium.

Accedamus ad duriora metalla, quæ rebus siccis dissolvemus. Deligamus chalybem, ferri depurati nucleum. Hujus limetur semuncia, & ponatur in Crucibulo, ac superimponatur semuncia salis armoniaci minutissimè triti, cum uncia Mercurij sublimati (qui non cum arsenico, sed cum salibus & vitriolo sublimatus sit) permisti & priùs pisti: mox crucibulum collocetur in medio leniter accensarum prunarum, idq; sub camino,

aut aere libero. Quàm primum calorem ſenſerit ſal armoniacum cum ſublimato incipiet ſublimari (Cavendus autem eſt odor, propter Mercurij venenoſitatem, ne imprudentius naribus excipiatur) Paulò pòſt incipiet ſal armoniacum cum ſublimato fundi & fluere, quo ad tria vel quatuor momenta peracto (viſu enim tutò percipitur ſub camino) ſtatim crucibulum auferatur, & ſpontè refrigeſcat: poſtea ſuper patella diffractum monſtrabit chalybis limaturam magna ex parte ſui in argentum vivum abiiſſe, quod patella vel vitro exceptum per linteum exigatur, unde perſpicietur limpidiſſimum & ita vivacis naturæ, ut in plano decurrens quaſi ſubſiliat, adeò igneæ naturæ eſt Mars ſive chalybs. Quin nec in vaſe ligneo, ne ſenſim evolet, penè ulla obſervandi ratione conſervari poteſt, ſed in ſolo vitro firmiter obſignato. Eſt tamen verum & naturale hydrargyron, omni proprietate hydrargyri conſtans. Sed apprimè cavendum eſt, ne inter

ter resolutionem paulo largior mora in-
tercedat. Statim enim subvolat, longe-
que citiùs, quàm aliud quodvis durorũ
aut mollium metallorum, ac etiam se im
miscet salis armoniaci & Mercurij sub-
limati massæ, quod si fit in mortario cum
aqua fervida eluenda erit massa, donec
purus secernatur Martis Mercurius.
Quòd si fortè quis dubitet, vivum hunc
Mercurium ex sublimato defluere, is si
velit per alembicum in receptaculum
exhalationem excipiat, & in phiala
vitrea hæc eadem factitet, videbit q3 sub-
limati & armoniaci pristinum pondus
superesse, demptis fæcibus ferri, sive sul-
phure terreno so chalybis, & inde produ-
cti hydrargyri. Sed & alia ratione proba-
ri potest ex sublimato non defluere, nem-
pe si loco limaturæ, frustum chalybis im-
mittas, facilè experimento cognosces, ni-
hil ex Mercurio sublimato (qui tamen
in aqua decoctus sine ferro non facilè re-
vivificatur) Mercurij vivi relinqui, ac
proinde ex chalybe limato, non autem

ſublimato id hydrargyron fieri. Idem judicium eſto de cupro & argento. Pari enim modo parantur, niſi quòd paulò diutius fluere ſuperjectos pulveres oporteat, quam in chalybe reſoluto. Ac exhydrargyro cupri (ſeparato jam ſulphure viridanti) pretioſiſſimum paratur Turbit minerale, cum oleo vitrioli & ſpiritu vini, quod ſaltem cum ſaccharo roſarum ſumptum in quantitate piſi eximium & expertum eſt contra Peſtem remedium, etiam poſt infectionem, & quidem citra omne periculum, priusquam elabantur 24. horæ, quod ipſemet cogente periculo, cum cætera omnia deficerent, in meis expertus ſum. Neque curo quod Sachtenius in tractatu ſuo antimoniali, diriſſimum venenum pronunciat mixtum Marti, neſcio an ullo experimento edoctus, nec ne? Hoc enim meum certum eſt experimentum & hactenus innoxium. Sed medica non tractamus.

Diximus de mollibus & durismetallis, Aurum enim veluti medium eſt, & ex-

extremitatum centrum, ac proinde temperatum, in quo activa non prævalent passivis, & contrà, ubi alius modus ineundus est separandi Mercurij ipsius per Mercurium. Argentum verò, soror auri, & veluti compar, pondere & colore deficiens & æquali complexione & fixionis infirmiore permanentiâ. In excessu verò dura sunt cuprum & ferrum; in defectu verò mollia stannum & plumbum, quorum hoc mollitie respondet duriciei ferri è regione: stanni autem mollities duritiei cupri. Sed est & aliud instar metalli, si non metallum, quod neque durum per se est, neq; molle sub mallei extensione, sed duntaxat friabile & fusile, quale est Antimonium & quod ab eo degenerat Bysemutum (Hydrargyron enim principium est metallorum, non metallum propriè.) Distinguuntur autem mineralia in majora & minora. Majora, quæ ex Mercurio & sulphure originem ducunt: Minora, quæ Mercurio carent, ut Sales, alumina, sulphur &c. Antimonium igitur

quoniam argento vivo & sulphure constat, licet non in metallum duratum sit, nec ductile: tamen & ipsum metallicum esse convincitur. Potest enim beneficio vitri Veneti & salis nec non rerum aliusmodi, ex eo pulvis subcinericius in alembicum sublimari, qui tritus profundit Mercurium currentem ad madefactum digitum.

Ostendimus hactenus, ut Metalla in Mercurium resolvantur: subijciamus quomodo ex Mercurio, beneficio sulphuris metallici, metalla componantur, ut constet de eorum genesi, quod in efformatione plumbi patebit. Fundatur plumbum in testa, & reverberetur agitando super carbones dum in calcem sive pulverem flavescentem abeat. Huic trito affunde Phlegma acetosum destillatum, tantum ut spitamā superemineat; & simul permittantur ita triduum. Interea dulcescet acetum per extractam animam Saturni. Limpidum quod fuerit per inclinationem à calce effundatur. Hujus aceti

aceti ſi aliquantum decoxeris (ſaltem crucibulum plenum) donec acetum totum evaporaverit (leniter autem id fiat propter impetuoſum tumorem aceti, ne ebulliens diſpereat effluendo) videbis in fundo reſidere inpalpabilem pulverem ſubcroceum, qui eſt anima, ſulphur & eſſentia plumbi, nullo pondere, ne fortè plumbum ipſum corporale reſtare exiſtimes. Hoc ad oculum ſubjeciſſe libuit, ut ſulphur extractum ex metallis, quod tamen ad aliquam fixationem pervenit, cerneretur. Reliquum aceti ſive extractionem illam ex plumbo, animam continentis ſerva, & diſſolve in aquæ fortis communis uncia ſemiunciam argenti vivi (ut moris eſt) cui diſſoluto infunde ſenſim tantùm reſervati aceti (ejus puta quod animæ plumbi extractionem in ſe habet) quantum eſt aquæ fortis, & videbis ſtatim Mercurium reſolutum inſtar pulveris reſidere tractâ in ſe anima Saturni. Effuſo igitur liquore, reſiduam illam màteriam Mercurij in pulverem re-

redacti in crucibulo per se funde, & habebis ex Mercurio plumbum verum, naturale, per artem factum, ita ut nemo negare possit metalla ex mercurio & sulphure gigni atq; effici, naturali ac vera genesi.

Sed tempus tandem est; postquam reipsa ostendimus (ut quivis experiri potest) metalla ex hydrargyro, contrà vulgares Physicos & philosophos, proximè originem ducere: ut ad Iesuitæ rationem, ex propijs consequentibus dictam, respondeamus: quod quanquam opus non erat, quippe conclusione ipso facto & demonstratione, quo ad sensum, eversa: tamen ut hominibus sibi placentibus in suis argutiarum vanitatibus, satis faciamus, non pigebit etiam hæc somnia brevibus discutere. Non habent, inquit, proprietates sulphuris & argenti vivi metalla: Cur obsecro? quia, inquit, sulphure nihil ad flammam concipiendam aptiùs est: at metalla non sunt Φλογιςά. *Ridicule. Nam sulphur in metallis ad aliquam fi-*

xa-

xationem pervenit, ita ut in imperfectis cum Mercurij cruditate sulphur quidem evaporet, licet non sit inflammabile, in perfectis autem penitus hydrargyron fixavit, ut nec evaporet, nec cremetur. Quod quò melius intelligatur, sciendum est, τὸ Φλογιςὸν esse quidem proprium omnis sulphuris, adde & solius sulphuris in omnibus rebus insiti, at non semper ei est proprium. Quippè fixari potest, idq; imperfectè fixum & materiæ immixtum non incenditur, tamen evaporat in igne: perfectè fixatum manet. Atq; hinc metallorum in igne evaporantium vel permanentium perfectio, vel imperfectio maximè oritur. Hujus rei documentum insigne præbet Antimonium, nondum ad extensionem mallei usq; fixum, sed tantùm friabile & fusile, uti diximus. In eo enim sulphur, quod congelavit argentum vivum in massam terrenosam (extra reverbationis artificium puta, quandiu manet compositum) non inflammatur, sed cum Mercurio evaporat

rat in igne penitus, nempe ipsa ambo in massam naturâ simul conjuncta. At si sulphur ex Antimonio eliciatur per extractionem, tunc est sicut sulphur commune, & perinde sicut illud Φλογιστὸν. *Non loquor de rubedine, quam chymistæ extrahunt sed de vero naturali sulphure subviridi Id hoc documento probabis. Rec. Aluminis & salis nitri ana quantum sufficit; Fac aquam valentem, vel etiam communem aquam fortem sume, ut moris est, cui ponderatæ immitte dimidium salis tosti: Postea tere Antimonium subtilissimé, & immitte in pauxillum hujus aquæ tantum Antimonij triti, ut ei supernatet aqua ad quatuor digitos: Sensim autem immitte, ne aqua effervescat insolentiùs. Cum virorem aqua conceperit in phiala extracto sulphure subtilissimo, statim effunde, & aqua communi tepida in eam immersa subsidebit sulphur, veluti commune viride, quod ipso facto probabis esse* Φλογιστὸν, *& nihil à vulgari hac in re differre.*

Col-

Colligamus igitur argumentum & Ieſuiticam proprietatem ſulphuris evertamus. Si enim ſulphur in Antimonio non eſt inflammabile (quod tamen nondum ductile eſt metallum, & à quo ſeparatum ardet) quantò minus in cæteris ſive perfectis, ſive imperfectis metallis neceſſe eſt inflammationis proprietatem ſervare, in quibus jam ad malleationis usq; fixationem pervenit? Priùs eſt verum, ut experimento patet. Fundatur enim Antimonium ante follem, & evaporabit ſine inflammatione. Ergò & poſterius verum eſt: idque tantò magis, quantò ad majorem fixationem in metallo, quàm in Antimonio, ſulphur pervenit. Nam ſeparatum à metallis non amplius inflammatur propter aliquam fixationẽ, ut patet in plumbo, qua de re antè egimus. Eadem ratio eſt argenti vivi, quod frigore non concreſcit, ſcilicet per ſe, & ſolum. At cum in metallum cum ſulphure concreſcit, & fundi poteſt, & frigore congelaſcit, ut videre eſt in geneſi plumbi

bi ex Mercurio & vel in Antimonio pa tet, in quo tamen fixionis permanentia nulla in metallum per extensibilitatem facta est. Apparet igitur elumbia esse Iesuitæ argumenta, & ad speciem sophisticam solùm composita ac nescio quid futilis, sed planè nihil solidæ rationis præ se ferre. Hoc & illi, & ejus complici Pererio responsum esto, qui in suis libris de communibus omnium rerum naturalium principijs & affectionibus ita scribit lib, 8. cap. 19. Quidam, *inquit*, rerum metallicarum peritissimi, de quibus etiam subtiliter, & accurate scripserunt, affirmant, primum ac summum fundamentum, quo nititur & sustentatur ars Alchymiæ, nullam esse: quo intelligere licet, ipsam artem (si modo ars dicenda est, quæ in se nihil veri ac certi habet) inanem ac falsam esse. Etenim Alchymistæ putant materiam omnium metallorum esse sulphur & argentum vivum: quamobrem profitentur, se ex varia sulphuris & argenti

ti vivi invicem commixtorum tempe-
ratione, posse quodlibet metallorum
efficere, in quo sanè vehementer fal-
luntur. Nam si sulphur & argentum
vivum est materia auri & argenti, er-
gò in venis, in quibus generatur au-
rum & argentum, apparebunt aliqua
vestigia sulphuris & argenti vivi, si-
militer etiam in venis sulphuris & ar-
genti vivi, reperirentur aliqua indi-
cia auri & argenti: Sed ipsi qui totam
penè vitam curiosissimé lustrandis
considerandisq; venis & locis metal-
lorum consumpserunt, nunquam tale
aliquid reperire potuerunt. Quare fal-
sa est opinio Alchymistarum, & au-
rum quod ab ipsis fit ex sulphure &
argento vivo, non est verum aurum.
Non n. ut dictum fuit, talis est materia
veri & naturalis auri, &c. *Hæc hypo-
thesis principiorum, quæ metalla com-
ponunt, utrum à Iesuita Pererio rectè ne-
getur, & proinde veri & naturalis auri
effectio & generatio per chymiam ex-
plo-*

plodatur, satis superque jam ostendisse putamus, unde non mirum est, eum præconceptis hujusmodi falsis opinionibus fascinari, ignoratis principijs, & eundem in tota reliqua disputatione, quod & Hagelio accidit, nihil solidi posse asserere. Sed pergamus ad reliquam telam pertexendam.

Altera adversus Chymistas ab Hagelio suscipitur de metallorum distinctione defendenda opinio, qua specie ac differentia essentiali ea vult distingui, ac proinde metalla in metalla non posse transmutari colligit. Tertia deindè directè contra chymistas intenditur, de mutua metallorum transmutatione, in qua nullam substantialem metallorum transmutationem arte fieri posse statuit. Cui opinioni Pererius supra citato loco quartam adjcit, nempè nullam per artem non modo transmutationem fieri, sed nec de integro effectionem sive productionem veri auri naturalis esse: quibus explicatis & discussis, Disquisitionis

nostræ

noſtræ non multo poſt finem faciemus.

Quod igitur ad diſtinctionem metallorum attinet, cùm omnia pariter ex ſulphure & hydrargyro concreverint, ut demonſtratum eſt, & ipſo facto deprehenderimus, ea ſolum quò ad hydrargyron purius vel impurius, & quò ad ſulphur fixum vel cremabile differre, juxtà diverſam contemperationem eorum per ſal ſive terram metallicam concurrentem cum ſulphure, non quidem eorum opinionem improbare poſſumus, qui negant eſſenſifica differentia ſpeciali metalla differre, ſed tantùm ratione accidentium diverſorum, in mineris ſuperveníentium, quæ diverſa metalla faciunt: ſed tamen dicis cauſa ſupponamus ea differre ſpeciali forma, nunquid una forma corrupta alteram inducere ars nequit? nempè ſi ſubſternatur materia formam appetens, & impulſu cauſæ efficientis naturalis, ac debitis adminiculis in actum prorumpens? Non enim ſpecies in ſpecies mutari dicimus, velut ar-

genteitatem in aureitatem, ſed individua ſpecierum corruptioni & generationi obnoxia & mutabilia. Videamus igitur quomodo Ieſuita ſuam ſententiam tueatur. Comunis, *inquit*, multorum eſt opinio ſolum aurum inter metalla perfectam ſpeciem habere, cætera omnia eſſe quaſi quædam rudimenta & initia auri tantùm, ac proinde inter metalla aliud diſcrimen non eſſe, quàm inter perfectum & imperfectum in eadem ſpecie; verùm contrà hanc opinionem ſic agere poſſumus. Ferrum non eſt mixtum imperfectum, quale eſt Nix & cætera, quæ ἐν τῳ μετεωρῳ fiunt. Quis enim credat? Ergo eſt mixtum perfectum. *Egregia ſanè ratio ſi hoc eſt ratiocinari, præſertim in philoſophia & ſcientia naturali. Quis enim credat? inquit. Annon principium hic apertè poſtulat, & mixtum eſſe perfectum collegit, quia ipſe cum ſuis non credit, quod ſit imperfectum? At cum ſæpè ferre pluiſſe legatur, ſanè quæ in μετεω-*

τεώρω *fiunt, longè verosimilius est, ferrum & reliqua metalla imitari, quàm secus. Itaq; quod addit,* idem licebit dicere de auro, argento & cæteris; *tantundem ponderis habet, quantùm prior ratio habuit. Reliqua argumenta, ut & alterius cujusdam, qui ex suppositione terminorum Logicorum arguit, metalla differe specie, non tenent, nisi addicantur proprijs principijs naturalibus. Etsi enim de individuo hoc plumbo prædicetur plumbum in specie, & de specie hac metallum in genere: tamen ista non re ipsa, sed distinctionis causa dici possunt, exusu loquentium, non rei natura. Sed pergit Iesuita.* Et; vel unica metallorum substantia est, *inquit*, & qualitates diversæ: vel non sit unica substantia. Si unica est substantia, tùm veræ erunt illæ, plumbum est aurum; & viceversa, aurum est plumbum. Tum quoquè non erit difficile ex plumbo aurum conficere, cum non sit difficile, qualitates, quæ à nulla peculiari for-

ma cohibentur, à plumbo tollere, & quæ auri sunt, inducere. Et tamen hactenus nullus omnino repertus est, quem aurum omni ex parte probatum confeciſſe liquido constet. *Ex quo conficit non esse metallorum unicam substantiam. Respondemus, satis patuisse ex substantia hydrargyri supra adductis experimentis omnia metalla constare, & penes sulphuris fixi vel non fixi differentiam, & diversam contemperationem, vel imperfecta & igne cremabilia, vel perfecta & fixa esse. Proindè cum ad oculum ista pateant, non est opus de his conquisitis ratiunculis eristicè & sophisticè contendere. Porrò hæ propositiones si vulgus spectes, paradoxis similes sunt: plumbum est aurum. At si naturam intrinsecus spectes, non ita erunt absurdæ. Undè chymistis plumbum dicitur aurum leprosum: Item interiora argenti sunt aurum: & similes propositiones recte intellectæ, ex natura rerum, non vulgi loquela & opinione. Undè etiam facilis*

lis est qualitatum purgatio, & aurificæ formæ, ministerio axris, introductio per principium metallicum fixum, quod imperfectum tollit, & materiã perficit. At nemo hactenus tepertus est, *inquit*, quem confeciſſe aurum ex omni parte probatum liquidò constet. *Nimirum hûc omnia redeunt deniq, ut his Papistis apistis re ipsa demonstremus, contrà inanès argutias Philosophantium, metallorum transmutationem in aurum possibilem esse, itemq, verum aurum naturale ex principijs metallicis produci; quod deinceps præstabimus. Nam quòd nullus hactenus repertus sit (ut ait Iesuita) quem aurum omni ex parte probatum confeciſſe liquidò constet, non est cur refutemus, præsertim cum de Arnoldo Villanovano scribat Iob. Andr. in addit. ad speculat. tit. de crimine falsi.* Nostris diebus habuimus Arnoldum de Villanova, in curia Romana summum Medicum & Theologum, de quo scripsi de observ: jejun. consilium, qui

& Magnus Alchymista, virgulas auri quas faciebat, consentiebat omni probationi submitti. *En exemplum! Sed hac de re extant Arnoldi libri, qui testantur ex plumbo factum esse aurum. Possem addvcere testimonia clarissimorum & fide omni dignissimorum virorum, qui hæc suis viderunt oculis, & manibus palparunt ac non ita pridem cum una tinctvræ parte, tria millia quingenta octuaginta quatuor pondera plumbi in aurum versa sunt, cujus portio etiamnum Basileæ asservatur. Sed nolumus inartificialibus argumentis agere: sed ad nobilis Evaldi Hohenlandij historiam, transmvtationis metallicæ lectores remittimus, pro defensione chymiæ super his experimentis. Ingerunt tamen hoc loco sese Medici, neq; ullum è doctioribus chymiæ assensum præstitisse, audacter asseverant. Sed quid Fernelius de abditis rerum causis de Elixiri Arabum & de tota hac re statuat lib. 2. c. 18. & Marsilius Ficinus (duo quovis Hercule superio-*

res

res) lib. 2. de vita Cæl. Re. c. 3. ante oculos omnium & in ore doctorum versatur, quos refutare nimis temerarium est, quibus Comitem Mirandulanum comitem addo, ut silentio præteream alios atq; alios.

Nos vero transmutationem metallorum possibilem & naturalem esse; experimento naturæ & artis probabimus, si ad illud prius responderimus, quod nonnulli species rerum perfectiores negant fieri nisi uno modo, hoc est ab agente naturali, eo quòd generationes hujusmodi rerum determinatæ sint, tàm secundum activum principium, & materiam, quã secundum locum in quo fiunt. Id hactenus admitti potest (ut rectè Petrus Bonus Ferrariensis notat) quatenus ad artem eadem naturæ proxima principia sunt adhibenda, quæ sunt penes ipsam naturam. Nam si alia vel similia adhiberentur, non idem cum naturali auro produceretur, sed diversum vel simile. Non loquimur de operibus sophisticis de-

albationum vel rubificationum in colore: ſed de eo quod in ipſa metallorum natura & eſſẽtia ineſt in definitione univoca, ſi metalla ſpecie differant, & omnia criteria & omnes proprietates auri, argenti, æris &c. ſuſtinet: Unde Paracelſus apertè in libro de vexatione Alchymiſtarum, veram Alchymiam non conſtare niſi de metallis, ex metallis, per metalla, & cum metallis, teſtatur, Sed quod ad locum attinet & generationis mediares aliter ſe habet, ut ex 9 Met. Ariſt. conſtat, qui fatetur ex agente & materia ſimilibus, operationes ſemper ſimiles eſſe, quamvis media ſint diverſa, ut & ante nos alij demonſtrârunt: Nam iſta & materia duo ſunt, maximè cum habeamus æquipollentia vaſa & media ad eundem iſtum finem. Hæc quo meliùs intelligantur, placet ex Pererio ipſo ſententiam Alberti Magni deſcribere, idem teſtantis. Sic igitur Pererius Ieſuita lib. 8. c. 20. Albertus, inquit, in libro ſuo 30. de Mineralibus c. 9. hanc de facultate Alchy-

Alchymiæ quæſtionem pertractans, primùm exponit ſententiam Avicennę, quę fuit hæc; Sciant (inquit Avicéna) artifices Alchimiæ ſpecies metallorum permutari non poſſe, quam vis aliquid illis ſimile fieri poſſit. Quod enim differentia ſpecifica aliquo tollatur ingenio, non credo poſſibile; ſed exſpoliatio accidentium non eſt impoſſibilis, vel ſaltem diminutio eorum. Non enim permutantur ſpecies metallorum, niſi priùs in primam materiam metallicam reducantur, & ſic juvamine artis deducuntur in ſpeciem metalli, quod volueris. Atq; idem quoq; ſenſiſſe ait, Haſtem philoſophum præcipuum in phyſicis & Mathematicis. Deinde Albertus ſubjungit ea quæ ſequuntur. Oportet nos dicere Alchymicos peritos non aliter operari, quàm peritos Medicos, qui per medicinas purgant materias corruptas & nocentes ſanitati, & poſtea per media confortantia naturam, juvant

vant virtutem naturalem, ut digerendo sanitatem inducat, quæ sanitas est effectus & naturæ & artis: sed illius effectivè principaliter, hujus autem instrumentaliter & organicè. Sic Alchymistæ primò bene purgantes materiam argenti vivi & sulphuris insitam in omnibus metallis confortant; deinde deducunt virtutes elementares & cœlestes tali materiæ inhærentes ad proportionem mixtionis metalli, quod intendunt inducere, & tunc ipsa natura operatur & non ars, nisi organicè juvando & exspoliando, ut diximus, & sic verum aurum & argentum educere & facere videntur. Quod enim virtutes elementares & cœlestes faciunt in vasis naturalibus, hoc etiam faciunt in vasis artificialibus, si artificialia formentur ad modum naturalium; & quod facit natura calore Solis & stellarum, hoc faciet ars calore ignis, dummodo sic temperetur, ut non excedat virtutem se moven-

ventem & informantem, quæ eſt in metallis. Huic enim cœleſtis ineſt virtus, quæ primò commiſcuit eam, & hæc inclinatur ad hoc vel illud, per artis juvamen. Alchymia igitur per hunc modum procedit, id eſt, corrúpens unum à ſua ſpecie removendo, & cum juvamine eorum, quæ in materia ſunt, alterius ſpeciem inducẽdo. Quare omnium operationum Alchymicarum melior eſt illa, quæ procedit ex jiſdem, ex quibus procedit natura, ſicut expurgatione ſulphuris per decoctionem & ſublimationem, & expurgatione argenti vivi horumq; bona permixtione cum materia metalli. In his enim, & ex virtutibus horum, omnis ſpecies metalli inducitur. Qui autem per alba albificant, & per citrina citrinant, manente ſpecie prioris metalli in materia, proculdubio deceptores ſunt & verum aurum atq; argentum non faciunt, & hoc modo fere omnes vel in toto, vel in parte pro-

procedant. Propter quod ego experire feci aurum Alchymicum (puto manente ſpecie prioris metalli) quod ad me delatum eſt, & poſtquam ſex vel ſeptem ignes ſuſtinuit, tandem amplius ignitum conſumitur & perditur, & quaſi ad fæcem revertitur. *Hæc Albertus, quibus Pererius addit*: Ecce ſupra dictis verbis Albertus non ſolùm docet, verum aurum poſſe fieri per Alchymiam, ſed etiam quis modus ejus efficiendi ſit poſſibilis, & quis impoſſibilis, manifeſtè declarat: *Sed inquam ego, An non hoc ipſimet Pererio eſt contrarium, quod ei attendendum erat & priùs experiendum, quàm exagitandum, ſi vera Albertum dicere fatetur? Sed tempus eſt promiſſa exſolvendi, antequam ad objecta reliqua reſpondeamus.*

Quod igitur ad metallorum transformationem attinet, ſcribit Iohannes Matheſius vir experientiſſimus hac in re idem, quod Paracelſus de ferro & chaly-

be

be in cuprum transmutato, tùm per naturam, tùm per artem. Sic n. habet con. 3. Quod in fonte Cypſenſi ex ferro fiat cuprum certum eſt (*en opus naturæ*) Item, quod artifices ſciant minerale lixivium fundere, inquo ferrum itidem abit in cuprum in monte Kuticenſi, probatum eſt (*en opus artis!*) *Sed nos aliorum inventa nolumus referre: tantum hinc apparet Matheſium, chymiſtarum maximum adverſarium, eo ipſo loco, ubi eos oppugnat, per imprudentiam non poſſe reticere metallorum transmutationem eſſentialem (ſiquidem ſpecie differunt) poſſibilem eſſe naturæ & arti. Neq; hic diſputamus de modis efficiendi cuprum ex ferro, quos docet Paracelſus, quos non perſe fieri putamus, ſiquidem cum vitriolo fiunt, ex quo per ſe cuprum poteſt elici. Unum afferimus noſtræ Minervæ, & noſtræ effectionis, ubi ex ferro vitriolum, ex hoc rurſum cuprum generatur, beneficio naturæ & miniſterio artis per ſulphur commune. Summa-*

matur uncia una olei ſulphuris per campanam facti, uti moris eſt, licet non rectificati, cui immiſceantur unciæ duæ aquæ fontanæ. Mox chalybis ſive ferri laminas tenuiſſimas ignias & multoties reſtinguas in vaſe pleno aquæ frigidæ, donec ita indurentur, ut nullo negotio forcipibus diſcerpi queant, quas in modum unguiculi lancina, & ſiccas impone mixtioni aquæ & olei ſulphuris in phiala; quam obſtipatam colloca in vaſe repleto cineribus, ſub quo ignem carbonum tantiſper excitabis, ut bulliat leniſſimè ad horas ſex: mox infrigidari ſponte permitte & invenies ſupernè in vaſe refrigerato generatum vitriolum ſplendens, viride, optimum. Hoc in aqua communi diſſolutum bulliat, donec ſupernè cuticulam contrahat, mox aquæ impone laminas nitidas & recentes chalybis, & parvo momento adhærebunt eis nitellæ æris, quas collectas funde & habebis cuprum naturale, ductile & fuſile adomnem æris proprietatem Hoc unico experi-

perimento diffiantur omnes rationes Aristotelicorum, quomodo pars chalybis possit retromeare in vitriolum, & iterum ex vitriolo reduci in cuprum, atq; ita verè per artis ministerium beneficio naturæ generari, nec tantum transmutari metallum.

Aliud brevius exprimentum sed minoris quantitatis appono. Calcinetur limatura ferri cum tantundem triti sulphuris, & reverberetur agitando super testa, donec sulphur comburatur, residuum in aquam ferventem ita candefactum, immitte, & impone laminas puras chalybis, & adhærebit eis cuprum in forma mucillaginis, quod detersum fundatur: & erit naturale cuprum. Hoc, ait Paracelsus, minus est quàm ferrum aut cuprum transmutare in aurum, quod Deus vulgò nondum voluit innotescere omnibus: sed quidquid sit, abundè sophistarum cavillos evertit.

Procedamus verò ad argenti transmutationem in aurum naturale & omni

mni ſpecillo probatum, juxta omnes proprietates auri. Ita tamen procedamus, ut poſſibilitatem duntaxat artis & naturæ aliquam oſtendamus, non utilitatem. Nam indigni ſunt, ut amplius aliquid conſequantur, qui iſta impugnant, quippè cum nemo ad proprium commodum, ut ajunt juriſperiti, ſit cogendus. Paracelſus cum hac de re contra Ariſtotelicos ageret. lib. Mineral. cap. 7. de ſulphure, paulò poſt principium inquit; Sciendum quod (niſi Deus impediat) in ſulphure negotium mirabile ineſt, ac ita excellens, ut lumen naturale hominis obſtupeſcat: aut ſi Deus non impedit; error eſt penes artifices, qui ſulphur tractant, quod facilè fieri poteſt. Sed ut ut ſit, ea vis & facultas in ſulphure ineſt, ut nemo perit[2] eam exhaurire poſſit, talis quoque virtus, ut cuivis admirationi ſit. Confundit enim *(inquit)* Ariſtotelem, qui dicit, ſpecies non poſſe transmutari. Sulphur transmutat. Si vecors Ariſtote-

les

les adhuc viveret, eum ex stulto insanum redderet, plusquàm ab ulla fœmina est victus. *Hæc Paracelsus. Sed non ostendit, qua ratione hæc transmutatio fieri debeat, nisi quod agens de sulphure minerali docet ex eo cum oleo lini epaticam conficere, quâ rectè distillatâ & rectificatâ (modum ejus docet secundo libro Archidoxorum) imponatur in ejus oleum rubeum quodvis argentum, & permittatur ad destinatum temporis terminum usq; ita fiet ut nigrescat, & calcem auri profundat, nempè in aqua forti, sed nondum est fixum aurum, sed volatile, inquit: quod si autem perfectũ terminum suum assequatur, omnia inquit, efficit, quæ efficienda sunt, de quo non est ex usu plura differere. Hæc Paracelsus. Plura de sulphure fixo in libello de mortificatione rerum, ejusq; Metamorphosi extant. Sed nos misso Theophrasteo processu, monstrare volumus, quomodo vel crudum sulphur commune transmutet & verum aurum naturale*

progignat. Recipe ergò partem unam plumbi, quod liqueſcat in crucibulo ſuper carbonibus accenſis, poſtea cum pyrolabe exime crucibulum, & priusquam plumbum congaleſcat immitte tantundem Mercurij crudi ac vivi & leniter agita bacillo. Habeas deinde ſulphuris communis partem item unam, quod fluat in alio crucibulo, cui fuſo injce fruſtulatim ſuperius malagma coagulatũ, ac agito ſpatula, & cave ne ſulphur flammam concipiat aut aduratur, priuſquã omnia injeceris. Inde ſpontè refrigeratum tere ſuper marmore vel ſaxo & iterum crucibulo impoſitum fundatur, donec comburatur ſulphur, & materia impoſita tantiſper fluat, ut in virgam effundi poſſit metallicam, ſimilem Antimonio fuſo & friabilem. Hujus triti recipe partem unam & argenti laminati unam & fac ſtratum ſuper ſtratum in crucibulo, & deſuper minutim piſtum vitrum venetum imponatur, ad ſpiſſitudinem digiti, nec nimium repleatur vas, ne vitrum

trum effluat: Ita per horæ ſpatium continuè fundantur omnia igne intenſo, ut vitrum & reliqua ſint in fluxu continuo. Poſtea permitte infrigidari, & diffracto crucibulo exime regulum in fundo, & compone cineritium, cui imponatur plumbum de more, donec intensè currat, inde immitte regulum, & fulmina more aurifabrorum, donec argentum mundum ſubjaceat. Id laminatum vel granulatum mox in aquam fortem immiſſum & diſſolutum, nitellas auri profundet, quæ pulveris nigri inſtar ad fundum ſubſidebunt, quas elotas aqua tepida in crucibulo ignias & fundas, & habebis micas auri veri naturalis, puri puti, omnes proprietates & examina auri naturalis tàm in Medicina quàm in reliquo uſu ſuſtinentes. Etſi autem non docemus totum argentum in aurum transmutare, ſed portiunculam duntaxat leviſſimam & minimam; tamen quia omnes partes argenti ſunt homogeneæ & ſimilares, etiam micam argenti ſatis eſt

in aurum verum naturale transire, ad transmutationem metallicam oculis domonstrandam. Ne quis autem putet, antea infusum fortè & admixtum argento plumbove aut Mercurio fuisse aurum, aut in ipso hæsisse sulphure, singula prius seorsim, si libet, per ignis & aquarum fortium criterea examinabit, quo certiùs sciat non aliunde, quàm ex transformatione aurum hoc existere, per artis experimentum. Quod si quis autem sulphur per calcem nonnihil figat, indeq; aqua calida extrahat & insperso aceto separet, ac deniq; quinta essentia Vini tartarisata ad rubedinem & adoleitatem edistillata imbibat, majus operæ pretium fecerit. Hæc commemoramus, ut principia naturalia metallorum proxima particulariter cognoscenda tradamus, & juris consultos in recepta sententia confirmemus & constabiliamus, qui contra Angelum chymiam defendunt: quò quidem ablegamus & Principatus & Respublicas super hoc ne-

negotio vel dubitantes, vel minùs rectè sentientes.

Postquàm igitur promissa adimplevimus (ut ipso facto experiri licet) reliquum est, ut ad inanes objectiones breviter respondeamus tàm Hagelij & Pererij, quàm eorum, qui nos potentiam Dei attentare frustrà clamitant, cum nihil hîc contra naturam, nec contra essentialia metallorum principia tractemus, & proindè ordini creationis nullo modo adversemur. Illud tamen præmittimus, DEUM motus quamvis naturale posse destruere & impedire, non minus ac sationem vegetabilium, & generationem animalium: id quod & Medici in suis pharmacis sæpe experiuntur, natura non semper operante, sed interdum à superiori causa repressa. Quinimò vim omnem crescendi ei soli tribuimus, qui dixit Fiat, sine cujus benedictione omnia ad nihilum rediguntur. Atq; haud scio, an & istud eôdem referendum sit, quod Hagelius de virgula bifurcata indagatrice metallo-

rum attingit, non omnibus scilicet mobili. Nam omni vitio rem carere, ex usu ostendemus. Cædatur virga bifurcata horna, id est; unius anni, ex corylo vel quercu, cujus cornua sint æqualia & sine vitio (Quidam tamen eandem putant antè Solis exortum maximè crescente Luna, & quidem potissimùm circa diem Annunciationis Mariæ cædendam) Sed nos consultò nihil horum observavimus. Hoc facto sumantur duæ furculæ in utramq; obversam manum, cœlum versus digitis compressis, utrinque videlicet extremitatibus flagellorum furcæ ad utrumq; compressum pollicem extra manum prominentibus: Ipse autem furcæ caudex extrinsecus intra duas manus vergat. Quod si quis argenteos globulos thoraci præfixos gestet, etiamsi omni nixu comprimat virgam utraque manu, tamen gyrum movendo per se faciet, & versus thoracem sese introrsum usque ad globos cæsa illa caudicis pars vertet: Sin verò omni metallo exutus argentum, aut au-

aurum ponas in terram, tunc etiam reni-
tente & invito te, qui tenes virgam, pars
candicis cæsa extrorsum verget, donec
validissimo indicio & motu metallum
percutiat Quæsit hujus rei ratio, Physi-
cos latet; adeò miranda est naturæ sim-
pathia: tamen & ipse verum esse reipsa
expertus sum, & in aliis identidem vidi.
Quòd si non cuivis movetur in manu (ut
Hagelius ait) sanè in Dei potentia &
hoc reservari quis non videt? Sed jam ad
umbilicum nostram Disquisitionem per-
ducamus. Quæ enim Hagelius præterea
affert argumenta, nullius ponderis sunt
nec valoris. Primùm concedit ab ipsdem
causis produci, & easdem operationes
tantum secundum majus & minus dif-
ferentes habere metallà. At si proprieta-
tes sequuntur naturam, multò magis hæ
convincunt, metalla propriè & constitu-
tivè non differre, tantum abest ut ipsi
patrocinentur, qui vult differre ea specie
per essentialem differentiam. Nam quod
de lapidibus excipit, non eadem est pro-

xima essentia eorum. Non enim ex Mercurio vivo originem proximè ducunt. Quæ autem de elementis adfert, magis imperfectam mixtionem arguunt ὡς ἐν τῳ μετεώρῳ. *Quod autem addit,* Natura nec vult nec potest cætera metalla in aurum transmutare. Non vult tùm quia nunquam id fecit: tùm quia propter certos ac necessarios usus omnia ac singula producit, quos ex substantiali immutatione omnino amitti necesse est. *Respondeo me agnoscere non naturam, sed Deum naturæ moderatorem prospexisse usibus humanis diversitate metallorum, ac proindè non omne metallum in aurũ terminari, sed ex sulphuris fixi & volatilis diversitate cum Mercurio puro vel impuriore, & bona mixtione diversa produci metalla, quatenus à temperato absunt, alia per impuritatis duritiem cremabilem, alia per mollitiem evaporabilem: Sed si accidentia ista separentur, non magis transmutationi serviunt, ac usibus medicinalibus.*

bus. Nec tamen metalla ex immutatione omninò amitti necesse est. Etenim auro præferro ad certos usus comparato nemo uti potest. Proindè non est metuendum abolitioni eorum per artem. Quid? quod Theophrastus idem operis esse & laboris fatetur, si quis meliora metalla velit mutare in viliora; adeò nihil attinet horum abolitioni timere. Quod autem naturam nunquam fecisse ait, tantum abest, ut etiam scarabæum halitus auri correptum transmutarit, qualia multa miranda in mineris reperiuntur: nisi quis dicat occupatum illum halitum auri abolitione & exustione scarabæi externam ejus figuram induisse, cui libens adstipulor. Sed quis in hiatus naturæ descendit, aut quis ita Lynceus est, qui naturam hoc nunquam fecisse dicat? Certè Petrus Bonus contrarium probat: & plumbum omne granum argenti natura continet, & stannum modica præparatione granum argenti pòst se relinquit: quæ sunt naturalis inclinationis indicia manifesta.

sta. Non posse autem naturam metalla transmutare per calorem & frigus, frustrà impetit, ut jam ante de ferro in cuprum per naturam mutato visum est. Hæc eadem argumenta in quæstione de mixtua metallorum transmutatione idem odiosè repetit, cum negat substantialem metallorum transmutationem his interrogatiunculis, thesi 88. An quia generatio est opus solius naturæ? An quia quod natura non solet, ab arte fieri non potest? An quia nihil frustra fit in natura? *Item thesi 89.* Præterea *(inquit)* metallum in metallo nec actu nec virtute continetur. *Sed quam hæc omnia sint falsa & futilia per hydrargyron ex metallo elicitum apparet & per plumbi ex Mercurio constructionem, cæteraq; superius patefacta.* At horum corruptio, *inquit*, fit in deterius. *Id quidem, verum est: sed Chymicus non corrumpit tantum, sed generat etiam per media naturæ consentanea, ministerio artis. Quod autem aurum, quod facit*

cit Alchymia, non sit frigore constitutum, ut pyrotechnia docet, sanè dicimus frigus non esse propriè rerum generativũ, sed potiùs calorem. Ac metalla igni exempta frigore consistunt, id quod & chymico auro non minus convenit, ut ipsa fusio docet, atq; idem naturali auro competit, quod usu facile perdisces. Superest una quæstio, partim Physica, partim Theologica, an aurum per artem productũ, sit verum ac natùrale, & omnes proprietates auri naturalis tàm in Medicina, quàm in cæteris rebus retineat, & si hoc non, an sit illicitum, & ordini creationis contrarium. Negativam tuetur Pererius capite 19. supra citato loco: Aurum, *inquit*, quod fit ab Alchymistis, licet similimum videatur vero auro, falsum tamen esse multis modis cognosci & judicari potest; nempè vel expondere, vel ex eo, quia non sustinet vim ignis, vel ex eo, quia injectum in urinam amittit colorem suum; vel quia non est ductile in tenuissimas laminas;

minas; vel deniq; quia non habet naturales auri proprietates, quarum in primis illa commendatur confortandi cor humanum: Hæc Pererius. *At meminisse debebat ex verbis Alberti ab ipso productis, aliud esse aurum & argentum (æquivocè sic dictum) eorum qui per alba albificant, & per citrina citrant, qui procul dubio deceptores sunt: aliud eorum, qui ex iysdem procedunt, ex quibus procedit natura, præsertim cũ ipsemet subscribat, Albertum manifestè declarare, quismodus veri auri efficiendi sit possibilis, quis impossibilis. Sed in magno opere dormitare per nos quidem Pererio licet, præsertim cum ejus ex philosophia depromptum judicium multò sit sanius & æquius quàm Hagelij, etsi procul dubio ad Pereriũ respexit Hagelius, cum thesi octuagesima quarta scribit:* Ultimò non desunt, qui aurum quidem ulla arte hactenus factum negent *(hæc enim est Pererianæ decisionis summa)* sed tamen quin absolutè artificio fieri possit, non in-

infitiantur: *& tamen idem Hagelius contra complicem Pererium & Delrio ſtatuere & decidere non erubeſcit, hoc fieri nullo modo poſſe. Tale eſt ingenium omnium Linguæ quàm naturæ ſtudioſiorum. Reſpondemus igitur ad Pererij aurum Alchimiſticum, omnia quæ dicit eſſe vera. ſi eadem de ſophiſticato auro & argento intelligat h.e. de albificationibus & rubificationibus duntaxat in colore, manente in eodem eſſentiæ ſtatu ſulphure & argento vivo prioris metalli. Et tale apparens & ſophiſticum aurum maximum eſt venenum, & peccatum tale vendere propter arſenicales & narcoticas qualitates in medicina: quod quale-cunq; eſt, ignitum conſumitur & perditur tandem, imo quaſi ad fæcem revertitur, poſt juſta criteria & examina ignis, quale fuit aurum ab Alberto ſexies vel ſeptiesprobatum. Apparet autem ex Pererij indicijs eum per nebulam de auri examinibus loqui, cui opponimus judicia ſeveriſſima à Gebro & Petro Bono Fer-*

Ferrarienſi phyſico & chymico in eorum operibus præſcripta, & quæcunq; præterea ad veri auri naturalis proprietates examinandas adhiberi debent, ut ſunt Ignitio, Fuſio, ſub malleo per omnem dimenſionem Extenſio, Cineritium, Expoſitio ſuper vapores acutos, & per aquam Regalem Solutio, Extinctio, Cementum, Commixtio rei adurentis, poſt calcinationem Reductio, Suſceptio argtẽi vivi facilis vel difficilis &c. Si igitur ad omne ſpecillum probatum aurum fiat, nec ut ſophiſticatum perdatur, ſed ſubſtet, habens omnes proprietates auri naturalis, omnes operationes & paſſiones (quale noſtrum eſſe dicimus) non ſimile, ſed idem cum naturali erit, quicquid deliret cum Ægidio Pererius. Nam quod de ſerpentibus & dracunculis a Magis & Moſe factum affertur, illorum fuit diabolicæ illuſionis, hujus à divina virtute. Nos verò neutrũ præſumimus, nec tale quid attentamus, ſed vires naturales duntaxat ſequimur. Iam quod de muribus ex

pu

putredine natis ac differentibus ſpecie à muribus generatis per ſemen obijcitur, unde inferunt: Sic aurum chymicũ differre à naturali, licet proprietates auri naturalis habeat, prorſus eſt alienum; Siquidem ex alijs principijs, quàm naturalibus metallorum vera ars chymiæ non procedit, nec quicquam aliud uſurpat, quàm quod natura generavit ac generat, adhibita mixtione, & debita præparatione. Itaq; ut diverſæ materiæ ſuppoſitio ſit in muribus, in metallificio certè nulla eſt. Quod verò nonnulli eò usq; procedunt, ut ſi omnes quidem proprietates auri naturalis contineat id, quod fit per chymiam, tamen iſtud recipere nolint, quis non videt dimittendos eſſe tales ac bonam eis mentẽ precandam? Quodcunq; enim principia eſſentialia eadem habet, & paſſiones atq; operationes alicujus rei, id idem eſt cum ea re, ut teſtatur, de formis agens, Ariſtoteles. Sic enim 4. Metaphyſ. arguit, ex operibus rerum & accidentibus ſuper ipſas formas: Quod enim

enim facit operationes oculi, est oculus, quod verò non, non est oculus. Itaq; oculus lapideus vel cæcus, quia non facit operationes oculi, non dicitur oculus, sed imago oculi: & serra lignea, non dicitur serra, sed imago serræ. *Idem testatur totum Naturæ lumen. At sophisticationes, fateor, non habent tales proprietates: verum autem aurum chymica operatione, ex veris principijs & essentialiter metalla componentibus productum, continet omnes proprietates auri, ut experimento patet. Itaq; si quid aurum ad medicinam facit (puta crudum) etiam hoc aurum chymicum præstabit, puta lætificare & confortare cor, & multò magis hoc, ut testatur chymicus Plato in 3. stellicarum & Hamech in commento ibidem, & similiter Haly in suis secretis: Itemq; chymicus Aristoteles in suo libro de secreto secretorum, & lapidibus pretiosis; licet sophisticatum aurum Chymicum faciat contrarium, de quo supra dictum est. Itaq; ve-*

verum ab Alchymistico auro fucato & duntaxat alterato, est discernendum. Nec libet sophisticationem ponere documenta, qualia leguntur apud Albertum Brunum in tractatu augmen. & dimin. & in correctorio Richardi Anglici, ac denig; in libris de subtil. Cardani (si hæc est subtilitas) & passim apud alios, partim albificationis, partim rubificationis, hoc est adulterini auri & argenti colorẽ tantum præferentium, quæ prorsus damnamus. Ex principijs autem & criterijs proprietatum omnium in vero chymico auro licet colligere, nihil contra ordinem creationis nobis attentari, quia aurũ nostrum est naturale ac verum, beneficio solius naturæ per ministerium artis productum, ideog; nec ex suppositione diaboli occultè additi, ut vult Aegidius & Angelus, duo soli ex jurisconsultis artẽ chymicam frustrà impetentes & post hos vir quidam in Germania magnus, sed harum rerum imperitus, & ab alijs deceptus, si quidem ex essentialibus & na-

turalibus metallorum principijs, non diabolicis operibus hîc proceditur; licet Deus Opt. Max. inhibere ac impedire, aut prorsus destruere etiam opus naturæ & artis possit; Nec verò divinæ potentiæ munus propterea invadimus, cum non jussu & voluntate & verbis id producamus, ut in miraculis divinis fit jussu divino, sed tantùm per insitam naturæ generantis facultatem, cui servimus tãquam ministri, nihil ad eam de alieno, nec de proprio afferentes. Quod si hæc non sufficiunt ad probos artifices discernendos ab impostoribus, & ad artis veritatem per se defendendam à vanitate sophistices, aut Diabolicarum artium impostoris, & calumniantium linguis; doceant, qui contrà sentiunt, meliora, & verioribus ultrò parebimus: aut respondeant saltem Apologiæ Clavæi & Libavij adversus Thomam Erastum medicum scriptæ, vel ad solutiones Boni Ferrariẽsis Physici Aristotelici: quod à nonnullis attentatum quidem, sed planè præstitum est à nemine.

Quod

Quod si id, fiat bona fide, ex varia & diversa rerum ventilatione, tanquam ex puteo emerget veritas & ita Helias artis tandem in lucem prodibit; Cui hanc disputationem impendisse hactenus libuit.

D. FABIANUS DE MONTE
S. Sever, in Tract. de Empt. & vend. q. 5. n. 8.

SEd hic quæritur incidenter, an Alchemista vel faciens Alchemiam puniatur de falso? Dic as quod Non, quia est Ars perspicaci ingenio inventa, ubi expenditur tantum pro tanto, & tale pro tali, sine aliqua falsificatione formæ vel materiæ, secund. Andr. de Isern. & Olrad. in Consilijs suis, ut refert Bald. in d. c. 1. Quæ sint Reg. Idem etiam tenet Ioan. Andr. in addit. spec. in tit. de crim fals. in rub. Hoc insuper firmavit Abb. Sicul. in c. 2. de sortil. ubi allegat Oldra. in consil. 69. Quod licet non posset una species in aliam

commutari, nisi à Deo, 26. q 5. c. Episcopi: tamen hîc una non transmutatur in aliam cum omnia metalla procedant ex eodẽ fonte & origine, scilicet ex sulphure & Argento vivo. Sed ubi melior est influentia astrorum, ibi producitur metallum pretiosius! unde per influentiam astrorum & cum herbis & lapidibus pretiosis, quibus insunt multæ virtutes, potest unum metallũ in aliud transmutari magis pretiosum.

APHORISMI BASILIANI

sive

CANONES HERMETICI, DE SPIRITU, ANIMA, & CORPORE MEDIO MAJORIS & MINORIS MUNDI,

Conscripti ab

Hermophilo Philochemico

qui est

NICOLAUS NIGER HAPELIUS, Anagrammatizomenos.

GENERE, VIRTUTE, ET ERUDITA PRUDENTIA clarissimo viro,

DN. JOANNI BOOSIO,

GOARINO, Quæstori Hassico

Schmalkaldiæ

Hermetico-Basilianæ Philosophiæ Patrono, vindiciarum gratia, hunc consecrat libellum,

Author.

APHORISMI BASILIANI SIVE CANONES Hermetici,

De Spiritu, Anima, & Corpore medio Majoris & Minoris Mundi.

1. HErmes τελεσμέγιςος *ob triplicis regni Mineralis, Vegetabilis, Animalis, imò ob triplicis in una creata essentia subsistentiæ indagationem, in qua vim omnem vegetabilis, animalis, & mineralis Naturæ exploravit, Pater Philosophorum dici meruit.*

2. *Vis vegetans in natura Mercurij volantis, instar nivis candidi, concreti, non vulgaris inest; quitam majoris, quàm minoris mundi quidam Spiritus est, unde naturæ ipsius humanæ, secundum animam rationalem*

nalem

nalem, pendet mobilitas, atque flu-
xibilitas.

3. *Animans autem vis, tanquã Mundi glutinum, inter Spiritum atq; corpus medium est, atque utri-*
usque vinculum, in Sulphure nimi-
rum rubentis atq; transparentis olei cujusdam, veluti Sol in Majore Mundo, & cor Microcosmi.

4. *Mineralitas deniq; tanquã corpus instar Salis obtinet, mirabilis virtutis & odoris, ubi sal à scoria terræ separatum fuerit, à Mercurio nonnisi corporis crassitie, & consistentia ferè distans.*

5. *Hæ tres subsistentiæ in una creata essentia limbum minoris & majoris mundi constituunt, ex quo formatus est primus homo, cum fingeretur è pulvere terræ. Hûc accedit anima rationalis Microcosmi immortalis à Deo immediatè inspirata*

horum trium & omnium functionũ in homine motrix atq; directrix causa, veluti Regina.

6. *Cæterum ut è quatuor elementis conglobato pulvere terræ vis corporum nostrorum atque vita integra est, si spiritus Mercuriales, tanquam humidum radicale, & anima sulphurea, tanquam calidum naturàle, una cum salis consistentia à putredine asservantis, suaviter in unum consperant: ita vice versa animam immortalem à corpore conglobati pulveris terræ separari necesse est, si vel in uno principiorum trium pluribusve defectus oboriatur: in toto quidem unde mors: in parte verò unde morbus: quod in septem Principalium membrorum anatomia præcipuè videre est.*

7. *Huic triplici defectui nihil æquè*

què mederi poteſt, quam illa limbi, ex quo primus homo conflatus eſt, conglobata in unum è ternis principijs maſſa, quæ ad quamvis naturæ potentiam atq; vim excitandam ac fovendam valet, ſi in corpus aſtrale fixum debitè fuerit verſa.

8. *Ex quo intelligitur Balſamũ ſubjecti Hermetici cum corpore humano ſingularem harmoniam habere: unde velut Helveticus ille Phyſicorum Monarcha* Philippus ab Hohenheim ſive Paracelſus, *libro de Lapide Phyſico, Manuali dicto, ſua Medicinâ Microcoſmum, qui in limbo terræ ſitus & ex pulvere terræ formatus eſt* Radicaliter tanquã à ſuo ſimili, *non autem ſecundum opinionem, ſed verè ac propriè ad ſanitatem poſſe perduci & conſervari rectiſſimè aſſerit: idem de no-*

ſtra hac medicina dici non immeritòpoteſt & debet

9. Tantò verò id magis attendendum eſt, quantò medicina vulgaris debilior eſt ad tria illa principia microcoſmi, eorundemque harmoniam radicaliter tuendam atq; inſtruendam: quippe veluti ex accidenti (quandoquidem tota ferè in quatuor humoribus occupatur) tribus illis principijs obſtetricans.

10. Mineralis autem Medicina Chymica è metallis & mineralibus raro vel rectè paratur vel adminiſtratur: unde Paracelſus eodem in libro Medicinam ſuam omnibus quidem præfert: negare tamen ſeſe negat, magna Arcana item alijs in rebus Mineralibus ineſſe, ſed longioris operæ & laboris, neque facilè rectè uſurpari præſertim ab imperitiori-

tioribus; qui in hæc incidentes plus damni dent, quam prodesse queant.

11. *Quæramus igitur Limbũ Microcosmi nostri, in quo is situs est, h.e. globum illum viscidum terræ, ex Mercurio, Sulphure, & Sale concretum: quiquidem quoniam ex humido quodam exist it, pulchrè viscosa humiditatis humiditas, secundum Gebrum, dici potest.*

12. *Sicuti enim Mundus licet ex Nihilo conditus, originem debet Aquæ, cui Spiritus Domini incubabat: rebus tam Cœlestibus quàm Terrestribus omnibus inde prodeuntibus: ita Limbus hic emergit ex Aquâ non vulgari, neque ex rore cœlesti, aut ex Aëre condensato in cavernis Terræ, vel in Recipiente ipso, non ex abysso Maris, fontibus, puteis, fluminibusve hausto: Sed ex Aquâ qua dam*

dam perpessa, omnibus obvia, paucissimis cognita, Quæ in se habet, quæcunq; ad totius operis complementum sunt ei necessaria, omni amoto extrinseco.

13. *Est autem Natura hæc quædam media inter Majorem & Minorem Mundum ubiq; repertitia, & tam ad pauperē, quàm ad divitem uti adserunt omnes Philosophi. Projicitur enim in vijs, & conculcatur pedibus: licet tam admirandarum operationum sit fons. Unde tria illa corporis principia, sunt instauranda.*

14. *Hæc materia resoluta in suam propriam Aquam (ab Aquâ enim omnis Generatio profluit) per-*

4. *Elementa rotatur, donec in Naturam Astralem fixam abeat, in Oro Physico, quod à sotu Gallinæ indesi-*

desinenter ovis incubantis sic dicitur, alioquispes omnis sobolis periret.

15. Sic Avicula Hermetis animalis semel inclusa Caveæ, quæ Furnus est, vaporosi ignis nostri calore continuato gradatim excitanda est donec seipsam excludat, & suo partu omnes sanet.

16. Ut autem in trium Principiorum perpessæ hujus Aquæ præparatione nihil addimus substantiali Materiei, nihilquè subsistentibus tribus proprietatibus in ea adimimus, sed solâ præparatione superflua removemus, hoc est, heterogenea, sive Terram emortuam, & aquam insipidam: Ita opus Hermeticum trium Principiorum præparatorũ conjunctione inchoatur sub certâ proportione, nempe pondere corporis sesquialtera parte Spiritum Animam q;

mamque propemodum æquantis.

17. *Exinde fotu continuo regenda sunt omnia, ut Natura Agens interior neque cesset, neque excessumpatiatur. Fiat igitur initio ignis mitis, & primus quidem quasi 4. guttarum sive filorum: donec Materia nigrescat. Post adde, ut sit quasi 14. filorum: donec se abluat, & Iris apparens in colorem Gryseum desinat. Inde urge quasi 24. filis usque ad Albedinem perfectam, Nive superiorem, fluentem, fixam, quæ est Luna Microcosmi.*

19. *Quod si procedere cupis ad Rubedinem perfectam, per dies 70. continuabis ignem, donec Lapis vertatur in Rubinum pellucidum gravem, atque ponderosum: quique idem est Sol Microsmi, eodem modo augmentandus, quo fuit inchoatus.*

Hujus

Hujus unum granum sex millegranis æquipollet: unde in tenuissima Dosi est administrandus.

RADIX ELIXIRIS Δ.

Entheus est olli vigor & cœlestis imago.
Unde fluit nobis hæc medicina Dei.

R. E.
I.

FINIS.

BSB
MÜNCHEN

10726766

10726766

10726766

10726766